

The Project Gutenberg EBook of De vandrane djäkne, by Viktor Rydberg

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

\*\*Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts\*\*

\*\*eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971\*\*

\*\*\*\*\*These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!\*\*\*\*\*

Title: De vandrane djäkne

Author: Viktor Rydberg

Release Date: February, 2006 [EBook #9827]  
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]  
[This file was first posted on October 22, 2003]

Edition: 10

Language: Swedish

Character set encoding: ISO-8859-1

\*\*\* START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE VANDRANDE DJÄKNARNE \*\*\*

"De vandrane djäkne" is a novel in Swedish by the Swedish writer Viktor Rydberg (1828--1895). It was first published in the daily newspaper "Gäteborgs Handels- och Sjöfartstidning" in April and May 1856, using the pen name "Agricola". In 1896 it was published in volume 3 of the author's collected works ("Skrifter", 14 volumes), which reappeared in many editions and reprints over the following years. "Skrifter" has a commentary by Swedish literature historian Karl Warburg (1852-1918), which is also included here.

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition, which is based on volume 3 of the author's collected works ("Skrifter"), fifth edition, printed in 1915, available at <http://runeberg.org/djaknar/>

This is a plain text file using the ISO 8859-1 (Latin-1) character set (Ë= E,e-acute; Å= A,a-ring; Ä= A,a-umlaut; Ö= O,o-umlaut).

Project Runeberg publishes free digital editions of Nordic literature. We need more volunteers like you. Learn more at <http://runeberg.org/>

---

Skrifter av Viktor Rydberg

III

DE VANDRANDE DJÄKNARNE.

Bondhistoria

av

"AGRICOLA"

(Viktor Rydberg)

Femte upplagan

Stockholm

Albert Bonniers förlag

Stockholm

Alb. Bonniers Boktryckeri 1915

---

Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten!  
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt.  
Goethe.

---

#### Innehåll / Table of Contents

1. Djäkneupptåg
  2. Masugnen
  3. Korporal Brant
  4. Patron Brackander
  5. Hos korporalens
  6. Patronen och länsmanen
  7. De båda rivalerna
  8. Avsked från hemmet
  9. Vävaren
  10. Djäkne
  11. Auktionen
  12. Slutet
- Utgivarens tillägg och anmärkningar

---

Djäkneupptåg.

"Kom, afton, sänk dig neder!

Du ger oss mälans lön.

Vad lugn du oss bereder!

Natur, vad du är skön!

Se, aftonrodnan vilar

i dalens svala famn,

från fästet solen ilar

bort till en annan hamn.

Tyst, tyst är allt som andas,

blott näktergalens ljud

med kvälens vindar blandas,

han kallar påsin brud ..."

Refrängen tages om igen:

"Tyst, tyst är allt som andas -- -- --"

- Jo, vackert tyst, inföll Adolf, den av de båda djäkne, som sjöng första stänman, hör du då icke, huru inspektorn... eller vad karlen är för något... gormar och svär där nere med sitt arbetsfolk? ~r det näktergalens ljud, det?

- Nog hör jag det, Adolf, svarade den andre djäknen, men dåman befinner sig i sångens högre regioner, lyssnar man icke till människornas tomma årlan nere i gruset... Nå vill du icke sjunga mera?

- Nej, Göran, jag vill dricka.

- Jaså är du törstig, du lille skäm! Nå jag säger ingenting därom; dagen har varit varm, och man måste sköja ned landsvägsdammet. Lå se... vad är i flaskan, som din pappa godhetsfullt gav oss till reskamrat? ~nnu något, ser jag. Skå, Adolf!

- Gutå, länge Göran!... Jag blir icke otörstig, därför att du dricker ur alltsammans.

- Lugna dig, gosse! Jag lämnar kvar såmycket, som jag, med användande av approximationsteorien, kan beräkna, att din lilla korpus tå. Parvum parva decent... småt höves en liten... säger vår oförgällige vän Håkan Sjögren.

- Glöm icke, Göran, att du har dåligt betyg i algebran! Så stopp nu!

De båda samtalande voro tvenne ynglingar från gymnasiet i Växjö--djäkne, som allmogen ännu kallar dem. De voro ute på botanisk exkursion, efter vad deras portörer och botanikspadar visade; åtminstone begagnade de botaniken såsom förevändning för att under

sommarferierna ströva omkring pålandsbygden och söka äventyr. Dyliga strövtåg hava sedan gamla tider legat i Växjö-gossarnes smak, och bland bönderna i nejden gånånga historier om kringvandrande djåkners äventyr och putslustiga upptåg.

De bägge vännerna hade slagit sig ned i gräset påen kulle under en lummig ek. De hade därifrån utsikt över ett häligt småändskt landskap med smånsjöar, slingrande bäckar, furumoar och lövdungar.

Göran, den äldre av dem, var en högväxt, kraftig yngling med jovialiska ansiktsdrag och anläggning till polisonger. Han hade sina tjugu år på nacken och stod nu färdig att med den lärdomsskatt, som bestå i Växjö och icke så litet däutöver, som han på egen hand samlat, begiva sig till akademien.

Adolf, hans kamrat, var en spenslig, finhyad gosse med skåmska ögon. Son av den rike och allmänt aktade baron Sparrfåt på Odensvik hade han slutit ett fast vänskapsförbund med hemmansägaresonen Göran, ett förbund, som olikheten i deras åder endast bidrog att göra ännu varaktigare. De bodde under terminerna tillsammans, delade sina lärares och kamraters tillgivenhet och hade allt, till och med sina småoskyldiga upptåg, gemensamt.

- Ack, du Göran, vad detta varit en lustig dag! sade Adolf, i det han makligt sträckte sig i gräset och såg upp mot den blåhimmelen. Jag glömmet aldrig de här äventyren.

- Ja, nog har du haft pojkestreck för dig, sade Göran.

- In du då? Har du varit ett uns bättre än jag?... Ha, ha, då jag tänker på den snåle prästen, hos vilken vi i dag åo middag, kan jag skratta mig föddävad...

- Vad var det för roligt, att du drack ur allt hans öl? Stackars man, han föjde med ängsliga blickar var droppe du slukade.

- Och vad var det för roligt, att du tog fatet med fläckpannkakan och lä hela anrätningen, ett tu tre, försvinna i ditt glupska ginungagap, innan den beskedlige mannen hann sucka! Ha, ha, ha!

- Då hade vi en bättre tillställning hos den rike nämndemannen i Lomaryd, sade Göran.

- Ack, den vackra Stina, hans dotter...

- Som du ville kyssa, men icke fick, i trots av ditt snutfagra ansikte, Adolf...

- Och som du fick kyssa, Göran, i trots av dina fula, röda polisonger.

- Säg icke "i trots av" utan "med anledning av" mitt manliga, i aftonrodnadens sköna färg skiftande kindskägg. Du förstå dig icke på flickornas smak. Att kyssa dig eller en annan liten fröken kan komma

påett ut... men jag -- jag är en man, och det är sådana flickorna vilja ha.

- Skryt lagom, Göran! Om du ej förstått dig på svartkonsten, skulle Stina ej bevådigat dig med en blick.

- Ja, svartkonsten är en märklig konst. Du märkte väl, att det rika nämndemansfolket i början ej ville undfå oss med annat än svagdricka?

- De önskade oss pådören, det märktes tydligt.

- Men då frågade mig händelsevis nämndemansmor, vad jag studerade i Växjö..

- Och jag skyndade mig att svara, att du studerade svartkonsten... Var infallet icke gott, vaba?

- Strax blev det annat ljud i pipan. Man betraktade mig med vördnad, nästan med fruktan, och bullade upp ett frukostbord med skinka, medvurst och öl, och jag smorde kråset, medan du, lille Adolf, sökte visa dig på din äskvärda sida för dottern i huset. Men du misslyckades, min gosse. Du känner icke bondtöserna; de ha icke öra för sådana grannläer, som du lät dig att prata till de förnäna fröknarna. Emellertid kom nämndemansmor till mig och berättade jämrande, att hennes ladugård var förhäkad, att kalvarne döoch korna ej ge mjölk... hon frågade mig om råd...

- Och du svarade?

- Att hon skulle fodra och skäa kreaturen väl.

- Hon tyckte naturligtvis, att det var ett alltför simpelt råd...

- Ja visst, hon lät mig förstå att ingenting annat än svartkonsten torde hjälpa, och bad mig anlita mina kunskaper i den vägen. Jag gjorde många invändningar, men därav blev gumman ännu enträgnare. Till slut, sedan jag tagit tysthetslöfte av henne, sade jag, att hon skulle taga ögat av en vessla, hjärtat av en örn, framtassen av en björn och tungan av en tre och tre kvarts å gammal vit orm, insy dessa lemmar i skinnet av en ädla samt nedgräva alltsammans en torsdagskväl under ladugårdströskeln, sägande hokus pokus filiokus. Gumman blev hjätinnerligt glad, tackade mig för det goda rådet och bad mig lämna de där trolsakerna (hon tog för givet, att jag hade dem i portören), såskulle hon hederligt betala dem. Jag svarade, att mitt föråd var slut, och rådde henne att skaffa sig dem själv.

- Och nu blev gumman ännu enträgnare, inföl Adolf. Jag såg, huru hon viskade och tasslade med dig.

- Ja, hon var i synnerhet bekymrad för, huru hon skulle finna en jännt tre och tre kvarts å gammal orm. Jag rådde henne att fånga en mängd och syna dem i munnen, såsom man gör med hästar...

- Ha, ha, ha!

- Medan gumman anfäktade mig med sina böner, hade jag ögonen pålilla Stina. Jag fann, att hon var en alltför täck flicka med en mun, liknande en frisk rosenkalk. Nå tänkte jag, innan jag lämnar stället, skall jag ha kysst Stina, bara för att förarga dig och göra dig svartsjuk, Adolf...

- Hör, mor, sade jag, jag vet ännu ett medel, som kan hjälpa; jag har medlidande med er och vill upptäcka det för er. Ni skall taga sex nubbar och spika dem i ladugårdsgolvet, men nubbarne skola först vara signade.

- Hur går det till? frågade hon.

- Ingenting är enklare... Det behövs bara en flicka som icke fyllt tjugu år...

- Gå icke Stina an? Hon är bara sjutton, sade gumman.

- Jo män. Jag, min kamrat och Stina ställa oss pågolvet; ni, mor, och fader nämndeman säten er påvar sin stol, hålen er alldeles stilla under tiden och mumlen för er själva:

"A, E, I, O,  
jag vill ha mjölk av min ko;  
U, Y, ~, ~, Ö  
ingen kalv får dö"

Stina skall säga hokus och taga en nubbe mellan tänderna, såatt blott själva spetsen sticker fram; jag säger pokus och tar nubben med min mun ur hennes; min kamrat bugar sig därefter och säger filiokus, som är det kraftigaste trollordet och bekräftelse pådet övriga. Pådet sättet signas var nubbe särskilt, och det är hela saken... Nåå, saken blev snart arrangerad, och Stina gick gärna in påatt vara med därom...

- Ja, för kornas skull, inföl Adolf.

- För kornas och kalvarnes skull, det medger jag, ty jag är för anspråkslös att uppgiva mitt hyggliga ansikte såsom bevekelsegrund. Visserligen rodnade hon och var litet förlägen, men allt gick efter önskan, och jag fick mina sex kyssar.

- Vad jag hade svårt att håla mig för gapskratt, när jag såg gubben och gumman sitta och vagga med huvudet och mumla: "A, E, I, O" etc.

- Allvarsamt talat, Adolf lille, spelade du själv den önkligaste figuren. Det gjorde mig riktigt ont om dig. Du fick stå och bevittna, huru jag tog den ena kyssen efter den andra, samt buga dig och säga filiokus.

- Tala icke däm! Det var ett elakt påhitt av dig, Göran, för vilket jag i sinom tid skall utkräva vedergälning. Men hör på vi måste stiga upp och marschera vidare för att söka nattkvarter... Solen går nu ned. Vart skola vi nu ställa kosan?

- Quo fata trahunt retrahuntque sequamur: vi mågådit ödena föra! Stannom blott en stund för att betrakta solnedgången! Vilken hälig afton! Huru skönt ändå att vistas i Guds fria natur!

- Medeltidens vandrande riddare måste hava föt ett häligt liv, Göran?

- Tminstone dådet var vackert väder... Se, nu försvinner hennes stråande majestä under himlaranden. O, drottning, för vilken altaren fordom rykte på Persiens släter och Mexikos berg:

"O, vor jag som du,  
sånära den önskade strand,  
det nya lycksaliga land!"

Så Nu ä jag färdig. Framå marsch!

"Med skämt och sång,  
med munter gång  
vi vandra dit ödet befallt.  
Ej frågan ä,  
vart kosan bä,  
ty hembygden ä överallt."

De båda vännerna lämnade kullen arm i arm, och deras friska röster genljudade i skogen.

---

### Masugnen.

Djåkarnar hade visserligen icke behövt gå långt för att finna nattkvarter, ty på obetydligt avstånd framför sig sågo de en vit herregårdsbyggnad av stål utseende, men de förredrogo att gästa i präst- och bondgårdar; och dåde nu händelsevis från kullen varseblivit riken från en påandra sidan skogen belägen masugn och hörde gnisslet av dess vådiga bägar, beslodo de begiva sig dit och tillbringa natten i hyttan bland bergsmännen.

De inslogo såedes den väg, som förde genom den gamla, ävördiga granskogen. Det mörknade hastigt, och masugnen var längre bort belägen än de förmodat, men de förkortade vägen med muntert glam och glada sånger. För övrigt hade det ett eget behag att vandra i de allt tätare skuggor, som fölo över skogen, att lyssna till kvälvindens suckar och betrakta stjärnorna, som tindrade såklart över granarnes bugande toppar. Och ju mörkare det blev, desto livligare måade sig på en viss fläck av himmelen ett röaktigt, fladdrande åersken av masugnens lågor. Det var en eldstod, som förde dem rätta vägen i skogens

labyrint, och de hörde allt tydligare, huru forsen brusade, huru bågarnes jätelungor flåsade och hamrarnes slag genljudade bland skogens klippor.

Nu glesnade skogen, och de bägge vandrarna sågo framför sig ett öppet fält, i bakgrunden begränsat av ett berg, påvars vilda, stupande avsatser de över masugnstaket uppstigande eldtungorna kastade en fantastisk belysning. Svarta gestalter visade sig kring elden, och tonerna av en vemodig, enkel visa, sjungen av en okonstlad röst, blandade sig med det buller, som den arbetande maskinen och de lika ivrigt arbetande människorna försakade.

Adolf och Göran gingo uppför den långa bro, som förde till mashyttans övre våning, och påvilken kol- och kalkstenslaster brukade uppköras för att kastas i ugnens vilda gap. De häsade vänligt påde av rök och sot svärtade männen, och dessa besvarade häsningen på samma sätt. Sällan kommo besökande från andra orter till denna avlägsna del av bergslagen, och man undre därför ej, att bergsmännen med en viss nyfikenhet utfrågade våra djäknar, vilka de voro och varifrån de kommo. Sedan dessa givit gott besked för sig, blev det deras tur att fråga, och de fingo nu bland annat veta, att ägaren till denna masugn liksom till flera andra, jätte stångjärnshamrar o. s. v., var den rike och mäktige patron Brackander på Trevnadslösa. Trevnadslösas karaktärsbyggning var just det vitmåade hus, som vännerna sett, medan de vilade på kullen. Därefter begåvo sig djäkne till mashyttans nedre våning, varifrån sången ännu hördes. I döröppningen till densamma visade sig en verklig jättegestalt, en karl på sina sex fot och lika många tum, insvept i skinnkläder och med en bredskyggig hatt nedtryckt över det sotiga ansiktet.

- Vad ä ni för slags folk? frågade han tämligen barskt.

- Vandrande djäknar, svarade Adolf och Göran på en gång, och den senare tillade:

- Vi fundera på att stanna här i mashyttan över natten, om ni, gott folk, icke har något däremot, och sedan fortsäta vi vår resa i morgon.

- Djäknar från Växjö? Prästgesäler? fortfor jätten. Har ni gått vilse, eftersom ni kommer såhär? Här ä just inga bekvämligheter för sådana gäster. Men vill ni sova på en bänk där inne, så står det er fritt.

- Jag har aldrig sett någon masugn för, sade Adolf, och ä därför litet nyfiken...

- Att se, hur jätten kommer uttrinnande som en vitgnistrande ström... ja, det ä rätt lustigt för den, som inte ä van vid det...

- Och vad bekvämligheter angår, inföl Göran, såha vi många näter sovit under ett träl i skogen, med en sten till huvudgädd...



- Likasom Jakob, inföll jätten skrattande. Jaså äherrarne av det slaget, såäherrarne väkomna.

Mannen gick in, och djäknarne föjde honom.

Det var ett stort, mörkt rum, i vilket de inträdde. I stället för golv hade det ett lager av djup sand, dess bakgrund upptogs av ugnsmuren, bågarna och maskineriet, som säter dessa i gång; hä och dä sågs en slägga, och mot väggarna lutade sig längre och kortare järnspekt. På en bänk sutto tvenne män, av vilka den ene sjöng, och över sångarens huvud hängde, fastspikad på väggen, en lampa, som spridde ett ganska sömnigt och otillräckligt sken. Sångaren var en medelåders man, sotig och klädd i skinn likasom de andra; de ord han sjöng, dådjäknarne inträdde, voro föjande:

"Trolösa flicka, du har en fager hy,  
men du har ock ett ostadigt sinn;  
ditt hjärta vill jag likna vid en vinddriven sky,  
som far hela världen omkring."

- Tyst nu, Pelle Larsson, med din dumma visa, sade den långe, som var ingen annan än masmästaren Sven, jag gitter icke höra den.

- Nå jag kan vä tuga, eftersom du såvill, svarade Pelle Larsson, helst som jag ser, att du har tvåherrar med dig, och de tycka vä inte om enfaldiga bondvisor, kan jag tro.

- , fortsät han med sin visa, sade Adolf, vi höra gärna på

- Men jag gör det icke, sade masmästaren Sven. Pelle gör aldrig annat än sjunger ovet och lögn om töserna, om deras trolöshet och sådant snack... Jag gitter icke höra det.

- Nej, måntro! sade Pelle, sedan Sven fick sig en fästmö tror han alla flickor om gott.

- Håll munnen! sade Sven.

- Bevars vä, jag tiger, masmästare, svarade Pelle. Annars ska herrarne tro, att jag är den väste hojtaren i hela vår församling; ni skulle bara höra mig i kyrkan. Klockaren skriker, såatt han är röd som en tuppkam i synen, men mig överröstar han icke.

Förtroligheten mellan masugnskarlarna och djäknarne beseglades, då dessa senare framtogo vinflaskan och läo den vandra ur hand i hand, från mun till mun.

- En tung slägga det hä, sade Göran, i det han prövande upplyfte en sådan.

- Ja, inte duger en djäkne att hantera henne, inföll Pelle Larsson.

- Icke det? sade Göran, i det han fattade om ändan av skaftet och höl

släggan horisontalt med rak arm.

- Bra, bra, sade masmästare Sven och klappade Göran på axeln. Herrn är en svensk gosse, det märker jag.

- Ja, sådana ha vi många på gymnasiet, sade lille Adolf, stolt rätande sig. Göran är icke den starkaste bland oss. Ni skall tro, att djäknar icke gå av för hackor, gott folk.

- Nå vad säger herrn om den här lilla tingesten? inföll Sven, i det han pekade på den största släggan bland dem alla, en verklig Herkules-klubba. Lyft den också om herrn orkar.

Göran vågade ett försök, som gjorde hans krafter all heder, men icke desto mindre misslyckades.

Jätten skrattade, så att de vita tänderna lyste mellan de sotiga läpparna, varefter han fattade släggan, svängde den ur hand i hand med förvånande hastighet, kastade den upp i taket och uppfångade den i fallet, lyfte den slutligen i en halvkrets över huvudet och lät den sakta nedsjunka mot sin mun. När detta var gjort, slängde han den bort i en vrå och sade torrt:

- Det där kallas bland oss bergsmän att "kyssa" släggan.

Adolf hade med verklig bärn åsett detta atletiska mästerprov.

- Finnes här någon annan, som kan göra detsamma? frågade Göran undrande.

- Jag ber dem icke försöka, sade Sven, såvida de ej vilja ha sina näsor förvandlade till rotmos och sväja sina tänder. Men uppe i norra bergslagen, i Barnarp och Månsarp, finnas flera, som förstår sig på samma lek... Tag spaden, Pelle Larsson... slagget skall ut.

Pelle Larsson, biträdd av de tvenne andra karlarna, grävde en bädd i sanden från ugnöppningen till dörren, och sedan bädden var färdig, fattade Sven ett spett, tryckte hatten djupare över ansiktet, gick fram till ugnöppningen och gjorde med spettet några vådiga stån. Ett ögonblick därefter kom slaggen uttrinnande som en ström av gnistsprutande eldvågor och fyllde den grävda bädden, upplysande rummet med ett starkt, rödaktigt sken och utbredande en hetta, som förekom de båda djäknarna nästan odräglig. Det var en vacker, men snart försvinnande anblick, ty slaggets livliga eldfärg mörknade hastigt, några vattenämbar töndes över detsamma, varefter det sönderlogs med järnspetten och utbars styckevis ur hyttan.

- Järnet kommer icke förän om en timme, sade Sven, och under tiden ska vi äta vår kvällsvard. Vilja herrarna vara med om den, fast det bara är sill och potatis och svagdricka, som vankas? Men potatisen är god, vill jag lova, den kokas icke, utan vi steka den här i den heta sanden.

Göran och Adolf voro ganska hungriga och emottogo således bjudningen med mycket nöje. Den simpla anrättningen var snart färdig och fick en strykande åtgång. Göran och Adolf visade, att djäknar ej äro så nogräknade, ifall sot och aska, jänte hungern, äro de enda kryddorna på maten.

- Jag vet icke varför, men jag tycker om er, gossar, sade Sven under måtiden förtroligt till djäknarne. Vart ännen I taga vägen i morgon?

- T öster, väster, söder eller norr, svarade Adolf. Vi gåvart vinden blåser.

- I morgon är söndag, anmärkte Sven, och det är min tur att vara ledig från arbetet den dagen. Hör på gossar, om vinden skulle blåsa å det håll, där far mins stuga ligger, skulle ni vilja följa med? Vi komma att gå förbi vackra ängar, där många slags blomster växa, och jag kan tänka, att ni, liksom andra djäknar, egentligen äro ute för att samla blommor...

- Vad säger du om förslaget, Adolf? frågade Göran.

- Topp, svarade denne, jag för min del antager det.

- Gott, sade Sven, I skolen dåfåse en gubbe, som luktat krut i sina dagar.

- Har er far varit i krig?

- Jag vill tro det. Han stupade i kriget mot ryssarne.

- Vad! Jag tyckte ni talade, som om han levde, inföll Göran.

- Ja, saken är den, att min salig far blev ihjälskjuten, men min fosterfar, korporal Brant, han lever nog, mån I tro, och det är den gubben, jag menar. Han har, som jag sade, luktat krut i sina dar och kan berätta er många krigshistorier, om ni tycker att det är roligt att höra sådana. Ni följer således med, gossar?

- Ja, Sven.

- Men dåväcker jag er klockan tre i morgon, innan fåglarne börjat sjunga... ren I med om det också?

- Ja visst.

- Nåja, icke behöver jag vara rädd, att ni ska försöva er, ty ni få bara var sin träbänk att ligga påmed min och Pelle Larssons tröjor till huvudgädd.

Tiden gick fort under muntra samtal. Djäknarne berättade äventyr om Karl XII, och masugnfolket dukade upp lustiga folksägner om Bellman (som i vår allmoges mun gäller för att vara den lustigaste hovnarr, som någonsin gycklat med ett krönt huvud) samt trovärdiga berättelser

om skogsjungfrur, bergtroll, näckar, tomtegubbar och mera sådant. Pelle Larsson påstod, att han mången mörk höstnatt, dåhan setat vid kolmilan och lyssnat till vindens tjut i skogen, sett skogsjungfrun med högtidliga steg vandra förbi; och en annan av arbetarne, som förut varit bergsprängare vid Taberg, visste att berätta om Tabergsgumman och hennes slott djupt inne i bergets skåde. Man hade en gång, sade han, beslutat spränga ett valv tvärs igenom berget, men dåman hunnit några famnar in i detsamma, ljud inifrån en röst, som förbjöd arbetarne att fortsätta, ty de hade nu hunnit nära gummans sängkammare. Men det påörjade valvet finnes ännu kvar och kan beses av var och en, som besöker Taberg.

Det led nu långt in pånatten, och djåkne kände behov av vila. De lade sig påde anvisade bänkarne, och tröta av dagens vandring, inslumrade de snart i oskuldens och ungdomens lugna sömn.

---

Korporal Brant.

- Upp, gossar! ljud en röst i djåkne öron.

De vaknade. Strömmen brusade, bägarne flåsade, hamrarne knackade: det var den gamla musiken, som oupphörligt, å ut och å in, ljuder påett sådant ställe. Men framför våra vänner stod Sven masmästare med ett bylte i ena handen och sitt stora pinsbacksur i den andra.

- Ni sov sågott, att jag tyckte det var synd att väcka er för, men nu ä klockan fyra, och vi måste bege oss påväg, sade han.

Göran och Adolf voro inom några ögonblick färdiga. De sade farvä å de öriga masugnsarbetarne och föjde Sven. Visst voro de i början litet olustiga, ty många timmar hade deras sömn ej räckt, och ej heller voro de vana att sova med gångkläderna påsig, men denna olustighet försvann snart, ty morgonvinden blåste såfriskt och upplivande, luften var såren, himlen såblå Det var en ljuvlig svensk sommarmorgon. Trasten och andra småvingade sångare fyllde nejden med gälla drillar, daggpälor glänste påvarje grässtrå och det doftade såfriskt från ängarne, de gamla granarne och linneorna, som växte i deras skugga. Och när nu solen gick upp och gå över bergen ett gyllne sken, och dagar och skuggor blevo skarpare och landskapets skiftande färger saftigare, huru skön och leende låg ej vandrarnes lilla, av synkretsen begränsade värld framför dem!

Med friska sinnen, öppna och tillgängliga för varje intryck av naturens skönhet, med barmen vidgad av den livande morgonluften vandrade de båda djåkne framå. I det ungdomliga hoppets kalejdoskop sågo de sin framtidsbana ligga framför sig lika solbelyst, lika blomsterdoftande som den stig de nu vandrade. Ingen sorg, ingen hotande framtidsbild, intet dystert minne från det föflutna.

Sven masmästare marscherade med långa steg och svängande sitt knyte i handen, framför djåkne, men ej pålängre avstånd, än att de kunde

underhålla ett samtal med honom, och det gjorde de även. För varje fågel, som slog i skogen, ville Adolf veta dess namn, och Sven masmästare visade sig både villig och kunnig att upplysa honom därom. Likt Dag den vise tycktes han till och med förståsig på att översätta fåglalåen på mänskligt tungomå. Om deras väg förde dem förbi någon stuga, vilket sålan skedde, ty nejden var föga bebodd, visste han berätta åskilligt både förståndigt och underhållande om dess invånare och dessas öden, levnadssätt och ekonomi. Så gick tiden fort och vandringen lät under muntert samspråk.

Nu kommo de tre vandrarna till ett öppet, solbelyst ställe i skogen, där en smal, men tämligen djup bäck flöt, tyst och obekant, med klara böljor över sin vita sandbädd, tills den försvann bland granarnes och tallarnes stammar.

- Hör på gossar, sade Sven och stannade, vi ha söndag i dag. Att visa sig inför Vår Herre med rent hjärta är ingen sålät sak, men att visa sig inför människorna med rent ansikte på en sådan dag är mycket lättare. Jag menar hämed, att när jag vandrar från masugnen till farmins stuga, plär jag stanna här och tvätta sotet av mig. Det är icke för mycket, helst då man har, med respekt att säga, en fästmö som väntar på sig där hemma.

- Har Sven verkligen en fästmö? Är hon vacker? frågade Adolf.

- Det får Adolf snart se, svarade Sven. Men nu vill jag fråga, om gossarna vilja göra som jag, det vill säga: taga sig ett bad.

Det var just vad Göran och Adolf ville, ty bäckens vatten var klart och inbjudande. Sven tvätade sig med medhavd såpa och visade nu, sedan sotet väl var bortsköjt, ett öppet, ärligt och friskt ansikte, vida yngre än djäknarne förmodat.

Ja, Sven kunde vid närmare påseende ej gärna vara äldre än tjugufem år. Sedan de tillräckligt njutit av de svalkande böljorna, öppnade Sven sitt knyte, i vilket han hade rent linne och sina helgdagskläder av vackert, pressat vadmal. Dessa pådrogos nu, och arbetskläderna hoprullades i ett bylte och gömdes i en buske. Därefter fortsattes vandringen.

De kommo nu ur skogen till en öppen slät, på vilken här och där en sandkulle, överhöjd med röda ljungblommor, höjde sig. Ljungfåt, på vilka vitulliga får sökte en sparsam föda, saftgröna ängar, där en och annan häst och ko betade, smååkerlappar med vajande korn och havre, och kär, vars mörka gyttja rikligt pryddes med silverglänsande "Parnassiae palustres" och guldgula "Calthae", omväxlade med varandra, och längst bort glittrade en insjöi morgonsolens sken. Men vid insjöns strand låg en römådad stuga, och på den pekade Sven, sägande:

- Där bor far.

Snart voro de framme. Stugan hade ett vänligt och inbjudande utseende, där den låg, på tre sidor omgiven av en liten trädgårdstappa och

beskuggad av gamla knotiga, men vä ansade äppelträd. I trädgården växte många nyttiga plantor, såsom kå, morötter och rovor, men man såg där även småblomsterland med granna ringelblommor och stolta pioner. Blommor utanför en lantlig stuga äro alltid goda tecken; de bevisa, att sinnet hos invånarne icke är såfövilddat eller nedtryckt, att det ej öppnar sig för det täcka och äskliga i naturen. Vid ena gaveln stodo trenne bikupor, och man hörde kring dem det tydliga "susurrus", vid vilket herdarne i Virgils ekloger äska att slumra. Framför stugan, närmare intill sjön, hängde nå att torka i solskenet, och över förstugukvisten hade ett äkta par av det hederliga svalsäktet byggt sitt bo.

Våra tre vandrare stego in. Stugans inre bar samma prägel av hemtrevnad som dess yttre. Golvet var vitt och bestrött med väluktande enris; en rödmålad pinnsoffa, några stolar med hjärtformigt utskurna ryggstolar, en säng med snö vitt sparlakan, ett bord, en byrå med mässingsbeslag, en Moraklocka samt ett skåp, på vars dörr ägarens namn prunkade i en krans av konstnärligt målade blommor, utgjorde möbleringen. De vitmenade väggarne voro prydda med livligt kolorerade tavlor från Lundströmska konstanstalten i Jönköping; där såg man scener ur nya testamentet och ur svenska historien, skäggiga sultaner till häst, Napoleon och "Karl XI:s syn på rikssalen". Över pinnsoffan hängde en muskät med påskruvad bajonett och en gammal soldathatt. Genom fönstret tittade solen vänligt och helgdagslikt in i rummet.

- Se där ha vi Sven! sade en ung flicka, som för tillfället var ensam inne, sysselsatt med att pryda den vitrappade spiseln med björklöv och ringelblommor. Det var Ingrid, korporalens yngsta dotter, en femtonårig jänta med ljust hår, stora blå ögon och friska kinder. Hon ämnade säga något mera, men tystnade och slog förlägen ned ögonen, då hon varseblev Svens obekanta föjeslagare.

- God dag, lilla Ingrid, sade Sven och lyfte flickan högt i taket. Men säg mig, var ä far och mor och Johanna... Är Johanna kommen än?

- Mor ä gången till kyrkan, far sitter i tåppan och röker sin pipa, men Johanna kommer vä snart, tänker jag, sade Ingrid. Jag skall säga till far...

Flickan skyndade ut genom köksdören, och kort därefter visade sig korporalen.

Korporal Brant gick på träben -- ty dåen kula har bortsnappat en fortkomstledamot av kött och blod, har kronan ingen annan att giva i ersättning än i bästa fall -- en av hård och god masurbjörk. Men detta bekom korporalen föga; ja, träbenet och taperhetsmedaljen voro på sätt och vis korporalens käraste egendom: aldrig har en dansös med sådan stolthet visat publiken en vä formad vad och nät fot, som korporalen skulle visat sitt träben för envar, som ville betrakta denna anspråkslösa produkt av svarvarens konstfarenhet. Sextio levnadsår, genomströvade dels under muskäten, dels vid plogen, hade gråsprängt hans hår och vädiga knävelbollar, men ej lyckats kröka

hans höga, axelbreda gestalt, som, inknäppt i en blårock med blanka knappar, var lika rak och militärisch som för trettio år sedan. Ansiktet låg i allvarsamma, nästan bistra rynkor, men ögonen blickade vänligt och mildt under sina buskiga ögonbryn. Sådan var korporal Brant till sin yttre människa. Djäknarne kände vid hans åsyn en djupare vördnad, än om de sett hela Växjökonsistorium inträda; herrar konsistoriales torde finna detta mycket besynnerligt, men förhållandet var verklighen sådant.

- Är herrarne samma djäknar, som för ett par dagar sedan voro i Lomaryd? frågade korporalen, under det han slog sig ned i sin pinnsoffa, drog några drag ur pipan och med handen strök sitt träben.

- Ja, korporal.

- Då vill jag fråga herrarne en sak sågod som två vad var det för galenskaper, herrarne satte i huvudet på nämndemansmor? Jag träffade för en stund sedan Ola Persson, och han berättade något spektakel om herrarne och folket där på stället...

Adolf omtalade nu på ett putslustigt sätt historien om de signade nubbarne. Korporalen drog ett ögonblick på munnen, men skakade därefter allvarsamt huvudet och sade, i det han åter började stryka sitt träben:

- Lille baronen kan visst tycka, att det där är roligt, men kan han också tycka, att det är rätt? Skall man göra enfaldiga människor dummare och vidskepligare, än de äro? Ynglingar, som fåstudera och lära och inhänta kunskaper, böra väl hellre försöka hjälpa folk ur deras villfarelser än bestyrka dem i sådana... Det är min mening om saken.

Och därmed utpustade korporalen ett duktigt moln ur sin pipa.

Göran och Adolf sågo icke så litet förlägna och handfallna ut vid denna oväntade förebräelse.

- Men herrarne äro i alla fall bara unga pojkar, fortfor korporalen muntert, och med pojkar får man ej räkna sånoga, om de hava ett eller annat upptåg för sig: det ligger i deras natur. Människan, tillade han allvarsamt, skall först gå genom livets hårda rekrytskola och lida mycket hugg, innan hon blir en allvarlig stridsman.

Sven masmästare, som innerligt skrattat å Adolfs berättelse och sedan under samtalets fortgång stått och sett ut genom fönstret, vände sig om och sade:

- Det syns en båt ute på sjön; det är säkert Johanna, som kommer.

- Gott, sade korporalen, vill ni som jag, sågåvi ned och möta henne vid sjöstranden. Emellertid skall du, Ingrid, laga till litet mat å oss. Herrarne fåhålla till godo med vad huset förmår.

Det var verkligen Johanna, korporalens äldre dotter, som kom roende. Den raska flickan var ensam i båen och skötte själv åorna med vana och kraftiga händer. Johanna tjänade som ladugårdsdeja hos patron Brackander på Trevnadslösa. Från denna herregård till korporalens stuga, tvärs över sjön, var en fjärdedels mil, men den unga flickan räknade icke årtagen, nä rodde gälde hemmets häd, då käa anhängiga och fästmannen väntade henne.

Nä båen var nära stranden, lade Johanna upp åorna, hoppade i land och drog julen med ett kraftigt tag ett stycke upp pådet torra. Johannas hela väsende vittnade om raskhet och häsa. Och ändå var hennes ansikte så fint, hennes hy så ren och hennes ögon så klart ljusblå att många av Amaranterordens fönäna skönheter skulle haft skå att avundas henne. De småhänderna voro kanske något för röda och valkiga av arbete för att behaga i en salong -- men Sven masmästare tyckte om dem desto mera.

Den lilla familjen och dess gäster återvände nu till stugan. Sven masmästare räckte Johanna en liten förgä-mig-ej, som han funnit vid sjöstranden, och detta var allt det galanteri, man hos honom kunde upptäcka. De gingo vid varandras sida utan att tala många ord, men deras okonstlade väsen vittnade tillräckligt om den glädje, de kände över att få se och vara nära varandra.

Sådana män inträffade tämligen sällan; emedan arbetet vid masugnarne fortgår även om söndagarne, var det blott en eller två gånger i månaden, Sven kunde slås sig lös för att träffa Johanna i kyrkan eller i faderns stuga.

Man satte sig till bords. På en vit duk stod ett fat med potatis, ett annat med fisk, som korporalen föregående dagen egenhändigt dragit upp ur sjön, samt en stor kanna av oäkta porslin, fylld med den raraste mjölk. Brödet bestod av havreblandat korn, väl bakat och särdeles mört. Detta var hela anrättningen, men ingen lämnade bordet hungrig. Här efter framtog korporalen postillan och psalmboken, påög sina gamla brillor och uppläste med klar röst dagens evangelium, varefter han uppdrog å Göran att föreläsa predikningen.

Vå djärne kände sig fattad av en känsla, den han förut aldrig erfarit. I kretsen av dessa genom oskrymtad gudsfruktan och inbördes kärlek föädlade naturmänniskor var det liksom om ett friskare, men allvarligare liv genomströmmat honom. Ljuva minnen vaknade i hans barm, minnen från hans barndom, då fader och moder ännu levde, och han själv, ett oskyldigt barn, uppväkte i deras vård under den gamla hyddans tak. Han föreläste ur postillan med anda och övertygelse, och predikantens enkla ord voro likasom häntade ur hans eget hjärta. ~mnet var människans barnaförhållande till Gud, och huruledes hon genom detta förhållande ä i stånd att med inre lugn och lycka beståde hårdaste prövningar, för vilka den påsin egen kraft trotsande måste duka under.

Efter predikningens slut tryckte korporalen Görans hand och lovordade hans vackra utfösgåror. Man gick därefter påhusfaderns förslag till



trälgårdstjällen och tog där plats på en bänk, som beskuggades av en gammal enstaka lind. Alla voro tysta, till och med den lille pratsamme Adolf. Korporal Brant såg fundersam ut, stoppade sin pipa och sade slutligen:

- Med anledning av vad vi i dag hört, kom jag, såsom ofta sker, att tänka på min salig vän Stå, din far och min gamle krigskamrat, käre Sven. Stå tjänte liksom jag vid Albo kompani; han var flygelman, ty han höll sina sex fot och sex tum, likasom du, Sven, och jag var hans nästa man i ledet. Vi voro goda vänner, delade ljuvt och lett, och voro alltid vid varandras sida, såväl i kulregnet som på marscher och i bivuaken. Men det var ej till detta jag ville komma utan till något annat. Stå var en barnafrom människa och försummade ingen kväl sin bön till Gud. Det var en kort bön, som han lät av mor sin, och han uppläste den av gammal vana med hög och ljudelig röst, innan han, med ränseln under huvudet och geväret vid sidan, somnade. Det var, med ett ord, den lilla bönen: "Gud, som haver barnen kä, se till mig, som liten ä" o. s. v. Nu kunnen I väl tänka, att många av våra kamrater tyckte det vara lustigt, att den gamle skäggige Stå, som var den längste karlen i kompaniet, kallade sig "barn" och "liten", men sådant bekymrade honom föga, ty, som han sade, Gud mäter icke människorna med alnmåt, och Guds barn ville han vara, om han än bleve aldrig så gammal.

Korporalen tystnade åter för en liten stund och tycktes försjunken i sina minnen. Sven masmästare torkade med avighanden sina ögon, i vilka en fuktig glans var synbar.

Såsom läsaren redan vet, hade Svens far stupat i kriget mot Ryssland. När korporal Brant hemvände, var det han, som meddelade sorgestunden åt Stås änka, som med en femårig son bebodde en backstuga och befann sig i yttersta nöd, ty hon var sjuklig och oförmögen att arbeta. Nu hade Brant själv hustru och barn att försörja, hade blivit invalid, var krasslig av förtidens mödor och försakelser och kunde således ej så kraftigt som för skära plog och spade. Men detta hindrade honom ej att åaga sig den övergivna änkan och hennes son, och när gumman Stå dog, tog han hennes son Sven till sig som eget barn. Han hade själv lät pojken att läsa och i allo vådat sig om honom med lika stor ömhet som om sina egna barn. Dock måste korporalen vid Svens uppfostran ofta taga itu med hårdhandskarne, ty Sven var en styvsint pojke; men det bätrades med åren, såatt korporalen fick heder, glädje och nytta av sin fosterson. Sven var duktig och ordentlig, skicklig både som masugnskarl och smed, och den månadspenning han förtjände, kom nu hushållet väl till pass. Den gamle krigsmannen såg med innerlig förtjusning, att Sven och hans Johanna tyckte om varandra; han hade, medan de ännu voro barn, tänkt sig som ett önskningsmått att se sonen till den oförgämlige vännen Stå i äkta förening med Johanna.

- Korporal Brant, sade Adolf, vill korporalen göra oss ett stort nöje, såomtala något för oss från kriget!

- Sommardagen är lång, svarade korporalen, och I stanna ju här till i morgon. Vi ha således god tid på oss att berätta krigshistorier...

- Var stupade Stå? frågade Adolf, som ville förmågubben Brant att genast öppna sin språklåda.

- Det var vid Helsinge, sade korporalen med en lät suck. Där voro kronobergarne med, skolen i tro, fortfor han, i det han rådde sig och ögonen blixtrade. Ni vet av historien, gossar, att kronobergarne för den dagens arbete blev regementet n:o 1 i svenska armøen och fick rang av konungens garde. Lagerbring kommenderade den svenska styrkan. Ryssarne voro dubbelt såmånga som vi, men vi hölo dem varma under tvålånga dagar. Men såkom Gustav Adolf och utnämnde en annan befåhavare, och såuppstod oreda; order och kontraorder gingo om varandra, och hela det högre befået blev likasom yrt i huvudena. Vad den stackars kungen tog sig till, såbar det påtok, och sågick det även denna gången. Hade vi bara fåt hållas, såsom vi börjat, skulle vi jagat ryssarne näcken i våd. Men såblev det plösligt befallt, att vi skulle inskeppa oss igen. Jag vill icke säga er, vad vi simpla soldater kände och tänkte, dåden befallningen blev veterlig. Många gråo av harm, andra mumlade hårda och kanske orätvisa ord om kungen och det högre befået. Men dåvi kronobergare fingo veta, att vi skulle betäcka de övriga trupperna, medan de inskeppades, blevo vi glada som barn. Ryssarne, som förut hålit sig påvackert avstånd, ryckte nu an helt oförskräckt och började skjuta och dundra alldeles rasande. Vi svarade duktiga tag. Mången tapper karl och god kamrat fick under de timmarne bita i gräset. Men ryssarne blevo alltmera nägångna; de sågo nu bara en liten hop framför sig, ty de andra regementena voro redan till god del ombord påfartygen. Den lilla hopen bestod just av oss kronobergare, och av oss berodde nu vår lilla häs och svenska ärans räddning. Vi fingo ordres att taga till bajonetten och kasta ryssarne tillbaka. Hej, sådant liv det blev i spelet! Vi hade kända och duktiga officerare, kaptener, som levat med oss påroten, och dem vi åskade som fäder. Med sådana officerare gå man till döden som till en dans. Vi simpla karlar ville genast därn utan att avvakta kommandoordet, men Ulfsax och Rappe, Bergman, Lindberg och Aminoff läo ej vänta påsig. De stälde sig framför fronten, och därpåbar det av under dundrande hurrarop. Ryssarnes första linje stod stilla med fäld bajonett, tills ståspetsarne korsade varandra, men dåbrö vi in pådem, stucko eller slogo med gevärskolvarne, såatt moskoviterna rullade som kglor. Andra ryska linjen inväntade oss icke, utan tog till harväjan. Det skulle annars gåt dem påsamma sät... Men vi lännade många påplatsen, och bland dem vår Stå, gossar. Han var vid min sida, och den förste ryss, jag i anloppet såg falla, stupade under Stås gevärskolv. Men ryssarne voro knappt påreträt, förän han träffades av en kula. Han sjönk till marken; jag kastade mitt gevär för att lyfta upp honom och bära honom bakom linjen, men han sade: "Hugg påryssarne, Brant, och bry dig icke om mig; jag dö snart. Häsa till hemmet!" Och därmed slöt han till ögonen ... jag lade handen påhans hjärta, handen blev blodig... kulan hade funnit rätta stället... Stå var min bästa vän; jag tyckte sedan, att det var tomt och äsligt i ledet, där jag ej längre hade honom bredvid mig, ty vi voro, han och jag, som gamla hästar, som länge dragit ihop. Men icke sörjde jag egentligen, ty Stå dog en vacker död... han dog för fosterlandet, för Sverige, gossar... och jag hoppas

med tillförsikt, att han ä salig.

Samtalet gick nu över påandra ännen, och djäknarne inhäntade av detsamma, att torpet, som arrenderades av korporalen, tillhörde patron Brackander påTrevnadslösa. Korporal Brant hade nu i många, många å, långt innan Brackander köpte nämnda egendom, varit bosatt påden lilla lägenheten. Brackander hade emellertid påsenare åren betydligt ökat arrendesumman. Av åskilliga yttranden, i förbigående fällda av Sven masmästare, men synbarligen ogillade av korporalen, slöo djäknarne, att varken Sven eller någon annan underhavande hade skå att tycka om patron Brackander. Sven berättade bland annat med glad uppsyn, att den tid, under vilken han genom kontrakt förbundet sig att förestå Brackanders masugn, om några månader vore slut; därefter ännade Sven bygga en smedja, arbeta för egen räkning och fira sitt brölöp med Johanna.

Djäknarne kvarstannade hos korporal Brant till föjande morgon. Men redan om aftonen togo de farvä av Sven masmästare och Johanna, vilka båda för sina olika sysslors skull ej kunde dröja hemma över natten.

Och nä morgonen kom, skakade Göran och Adolf hjätligt hand med Brant, hans hustru och lilla Ingrid och drogo vidare. Men under hela sin vandring tyckte de sig ej ha tillbringat någon trevligare dag än den i korporalens hem. Adolf märkte under de föjande dagarne, att Göran gärna talade om Ingrid, och skämtade mycket med honom däöver.

Emellertid lämna vi djäknarne tills vidare å sitt öde. Vi skola under berättelsens fortgång åter träffa dem. Och nu draga vi över sjön, som ä kortaste vägen till Trevnadslösa, för att som hastigast göra bekantskap med dess ägare, patron Brackander.

---

Patron Brackander.

Några dagar efter djäknarnes besök hos korporalen finna vi patron Nikolaus Brackander vandra av och an med långa steg i sitt kontorsrum. Patron Nikolaus Brackander ä liten till växten, men fyllig och axelbred, bår högt uppkammad tupø, har armarne korslagda bakom ryggen, gå mycket utå med föterna, som en dansmästare från sjuttonhundratalet, och spottar rakt framför sig. Vad i övrigt hans utseende beträffar, vilja vi nämna, att patronens skäevän, kronolänsman Spävist, påheder och tro försäkrat, att han (Brackander) ä förvånande lik Napoleon I. Vi tillägga blott, att herr Spävist fälde detta omdöme med ledning av ett träsnitt, föreställande den store kejsaren, tillverkat hos J. P. Lundström i Jönköping.

Kontoret ä ett mörkt rum, vars förnämsta möbler äo ett stort skrivbord, betäckt med charta-sigillata-fösedda dokumenter, en piphylla och ett väggskåp, det senare patron Brackanders speciella husapotek, innehållande åskilliga flaskor med etiketterna "Punsch", "Arrak", "Rom" och "Konjak". Väggarne äo behängda med piskor av alla

slag och storlekar, från den blygsamma tagelpiskan, varmed skjutsbonden undfägnar sin tråtköda kamp, till den förnäna chambriären. Patron Brackander vurmar nämligen för piskor; dock är denna vurm ej såensidig, att den ej även omfattar ridspön, av vilka finnes ett ganska utvalt föråd.

Vi glömde att bland möblerna räkna patron Brackanders bokhylla; må ingen tillräkna oss detta såsom häflutet från bristande aktning för vetenskap och litteratur. Pånämnda hylla befinna sig en bok om hästars sjukdomar, en juridisk handbok, en "brevstälare", en procenträkningstabell eller s. k. lathund, vidare en statskalender (mycket sliten vid förteckningen påriddare av nordstjärne- och vasaorden) samt några romaner av Paul de Kock.

Utom sin vurm för piskor karakteriseras patron Brackander av en andra vurm för processer och en tredje för utmänningsauktioner. Varhelst patronen under sina transaktioner fann en den ringaste lilla anledning att börja process, vips hade han inlagor, klagoskrifter och besväshandlingar färdiga att föreläggas behörig eller obehörig domstol. Denna vurm hade säkert sin rot i ett ädelt begär att förkovra lagskipningen och giva juristerna en nyttig sysselsättning. Den tredje vurmen -- den för utmänningsauktioner -- häledde sig lika sannolikt från den hos alla stora själar medfödda böjelsen för det tragiska och dramatiska i livet. Patronens tycke för dylika förättningar var till den grad utbildat, att han ej blott bevistade alla de bland hans underhavande förekommande talrika utmänningsauktionerna, utan ofta reste långa vägar, i sällskap med kronolänsmannen Spöqvist, för att bevittna skådespel av denna art.

Påsenare tider hade patron Nikolaus Brackander blivit rov för ännu en fjärde vurm. Och likvä var patron Brackander i sig själv ingen vurm, utan tvärtom en bland de mest "praktiska" människor, påvilka nittonde århundradets sol skinit. Besynnerliga motsägelser i människolivet!

Denna fjärde vurm bestod däri, att patron Brackander "per fas et nefas" ville gifta sig. Han hade nu vid fyrtyotvåars åder, i den härliga blomman av sin mannakraft, ledsnat vid ungarlivet och beslutat att lyckliggöra någon Evas dotter med sin hand. Och vilken kvinna kan motstå en man, som påhåret liknar den store Napoleon och därtill äger herregårdar, masugnar, stångjärnshammare och vädiga kapitaler, placerade på de säkraste händer.

Patron Brackander var ej blind för sitt eget värde; med all sin blygsamhet visste han sig vara oemotståndlig, om han särskilt lade an på att fånga en flicka; ja, han misstänkte, att flickorna just lade an på att fånga honom. Men frågan var nu: vem bland denna uppsjö på feminina människovarelser skulle han väja till sin ledsagarinna genom livet?

Det är denna fråga, som sysselsätter honom, under det han, såsom vi nämnde, med långa steg mäter kontorsgolvet.

Patronens hjärta var varken av tack- eller stångjärn, långt därifrån;

det var en mjuk muskel, lät nog genomborrad av en pil från Amors båg. Detta hjärta ägde hemligheter -- hemligheter, vid vilka de fem världsdelarne skulle häpna om de blevo kända. Betänk blott: den rike brukspatronen, Napoleons levande avbild, vasaordenskandidaten Nikolaus Brackander föräskad uti... gräsliga sanning!... sin ladugårdspiga!

Sålant var förhållandet: Brackander var kär i Johanna Brant, korporalens dotter!! Men denna kärlek var naturligtvis av lugn och sansad art, ty i stora själar kunna visserligen passioner vakna, men de behäskas och hålas inom tillbörliga gränser. Hos den praktiske Brackander hade även kärleken en praktisk riktning och visade, i synnerhet när frågan var om en ladugårdsdeja, en viss benägenhet att höja sig över tomma, av svämiska idealister påunna formaliteter, såsom vigsel, äktenskapskontrakt och prästerlig väsignelse. Men i Johannas hela väsende och framförallt i den rena blicken från hennes klara blåögon låg en för varje praktiskt förstånd oförklarlig kraft, som höll patronen påvederbörligt avstånd och kom varje ord, som kunnat förråda hans känslor, att döpa hans tunga. Ingenting förrådde hans hjärtas svaghet, om ej det, att han efter Johannas ankomst till Trevnadslösa ägnade en ovanlig omsorg åt ladugårdsskötseln och gjorde flitigare besök hos sina oxar, kor och kvigor än förut.

- Det är löjligt... det är befängt, mumlade han, i det han hastigt gjorde halt framför sitt husapotek och tillagade en hjärtstyrkande medicin av konjak och några droppar vatten, det är för rasande! Jag, Brackander, brukspatronen, fundera pågiftermå med en ladugårdspiga?... Har jag verkligen gjort det?... Ja, sådan galning jag är! Jag blygs för mig själv! Brackander, Brackander! vart tager du vägen? Härintill skall du gå och icke vidare!

Han slukade en väldig klunk grogg och fortsatte vandringen, mumlande avbrutna meningar och spottande i rak linje framför sig. Nu stannade han, fattad av en plöslig ingivelse, och ringde.

En dräng visade sig i dören.

- Svalgren, sade patron, du spänner genast min holsteinska häst för gigger. Du tager vidare de präktigaste seldonen, som finnas i stallet, och skurar dem, såatt de blänka som solen. Sedan kläder du dig i det nya livrøet med röda listerna och blanka knapparne, du vet.

- Ja, nådig patron.

- Och fort skall det gå.. annars vankas det stryk.

- Jag vet, nådig patron.

Tjänsteanden, som, i förbigående sagt, hade ett lismande, råaktigt utseende, försvann, och patronen började göra sin toalett. Han iklädde sig lackerade stölar, svart frack, vit halsduk och kyrkstapelshöga "fadermödare" samt genomdränkte sin tupø med en hel flaska makassarolja.

Han mönstrade sig därefter i spegeln -- och suckade. Sucken gälde de bortrakade polisongerna. Patron Brackanders ansikte hade nämligen för infattats i en ram av de mest kvinnoföledande polisonger -- de voro hans äsklingar, hans tröst i livets mulna stunder -- men sedan länsman Spörqvist upplyst honom om, att Napoleon ej nyttjade polisonger, försvunno en vacker dag dessa vegetationens underverk för en artistisk bybarberares häjande lie. Men vad offerar icke en stor sjä för en idø!

Sedan patronen med filosofisk djupsinnighet övertägt, vilken bland sina hundrade piskor han borde väja, bestände han sig slutligen för en praktig läderpiska med silverbeslaget skaft, steg upp i giggen och gav hästen en klatsch. Solen speglade sig i de blanka seldonen och återblixtrade från lakejen Svalgrens stora mäsingsknappar, den stålga hästens man fladdrade för vinden, och hög som Jupiter tonans eller åminstone som Nero vid en olympisk kapplöpning lutade sig patron Brackander majestäiskt tillbaka i giggen och svävade framåt över landsvägen i skyar av damm.

Vad gälde resan? En viktig fråga, i vilken hela världen borde intressera sig!...

Vi hava antytt, att patron Brackander var en stor, lugn, mångsidig karaktär. Man måsåedes ej tro, att patronens tycke för Johanna Brant hindrade giftermåsspekulationer i andra riktningar. Patronen var verkligen ute i friareäenden. Bland hans grannar fanns en adelsman med en enda vacker och äskvärd dotter. Adelsmannen var fattig, men nära besläktad med länets högsta aristokrati och med inflytelserika magnater. Nu, ehuru Brackander titt och ofta uttalade ett djupt förakt för adel och adelskap, var han i sitt innersta en varm anhängare därav och skulle gärna givit en av sina masugnar för att fåsæ och stänma påriddarhuset under namnet Brackhjärn, Bracksköd, Brackhjäta, Brackhuvad eller något dylikt. Nu var Brackander visserligen en högmögende man, och många hjässor sänkte sig för den rike järnpatronen, varhelst han for fram, men han hade dock med harm iakttagit, att man i vissa kretsar otvetydigt såg honom över axeln. Han ville nu genom ätenskaplig förening med ovannämnda fattiga, men förnäna fröken förskaffa sig relationer inom aristokratien för att i sällskapslivet förväva den plats, honom räteligen tillkom. Dessutom hade han vissa spekulationer påvasen, ja pånordstjärnan -- planer, som en dylik förening nödvändigt måste gynna. Att intet hinder från flickans eller hennes förädrars sida skulle måda, därom var han förvissad; han väntade tvärtom, att förädrarne skulle tacka honom med glädjetårar i ögonen, och flickan dåna av fötjusning.

Efter halvannan timmes förlöpp rullade giggen åter in på Trevnadslöas gård. Den holsteinska fuxen var betäckt med svett och lödder, patronens ansikte glödde av harm och raseri. Han gav Svalgren en öfil, därför att denne ej nog hastigt hann slåned fotsacken, sparkade gårdshunden, som med viftande svans kommit sin herre till mödes, och rusade upp påsitt kontor. Otroliga händelse -- fenomen i mänsklighetens årsböcker! Brackander hade fått en korg!... Den unga fröken hade givit honom ett hövligt, men bestämt avslag! Hon hade

försakat masugnarne och stångjärnshamrarne och sällheten vid den äsklige järnpatronens sida! O kvinna, kvinna!

Tvenne dagar därefter emottog kronolänsman Spöqvist en biljett med inbjudning att besöka vännen Brackander. Vi finna de sympatiserande sjäarnas jordiska omhöljen förtöjda, länsmannens i soffan och brukspatronens i en gungstol, och mellan dem ett bord, försett med alla ingredienser, som fordras för beredande av den älla toddydrycken.

Länsman Spöqvist är en medelålders man med ett ansikte, som liknar ett sådant där av guttaperka, som vid minsta tryckning mellan fingrarna kan utsträckas på längden och bredden och grina i alla möjliga variationer. När detta ansikte någon gång får nåden att visa sig inför landshövdingen, lägger det sig i rynkor, som uttrycka en överjordisk vördnad, en sublim undergivenhet; i varje drag läses det med präntad skrift: tiga, lida och dö. Inför en lägre förman, exempelvis kronofogden, bliva dessa rynkor mindre skarpt markerade; de uttrycka undergivenhet, men parad med en viss akttningsfull förtrolighet. Inför jämlikar och goda vänner bär samma ansikte en prägel av godmodighet, humor och tokrolighet. Inför bönder lägger det sig i högtidliga, byråkratiska rynkor, någon gång förmildrade av en nedlåtande dragning på munnen, om bonden äger allra minst ett halvt hemman. Inför torpare liknar det ansiktet av en sfinx, en olöslig, förstened gåa. Men på utmänningsauktioner glänsar det av gladlynthet och lycka. Länsman Spöqvist är då sitt element... auktionsdagarna äro hans beaux jours. För att övertyga sig därom borde man se honom med klubban i hand och höra hans snilleblixtrande, kvicka, putslystiga anmärkningar över varje sak, som han uppvisar och utbjuder å den auktionsbesökande allmänheten.

- Ja, sade Brackander, i det han häftigt satte toddyglaset tillbaka på bordet, de skola se, vem de vågat förolämpa. Det blir en lysande hännd jag tager, bror Spöqvist.

- Din hännd blir raffinerad som det här sockret, anmärkte Spöqvist, under det han tillagade en ny toddy. Men tillå mig säga: din idö är icke ny. Napoleon...

- Napoleon säger du?

- Ja, Napoleon, berättar historien, friade till en prinsessa, jag tror hon var från Ungern. Nog av, prinsessan var lika uppnäet som din fröken och svarade tvät nej. Vad tror du Napoleon gör, bror Brackander? Jo, knappt en vecka efter han fick korgen, gifter han sig med Josefine, som var hans kammarjungfru... eller... jag tror... hans ladugårdspiga. Du måtro det blev en uppståndelse vid hoven, då de fingo veta detta. Prinsessan av Ungern dog påstålet av förbittring; det gick henne, kantänka, till hjätat, att en ladugårdspiga såburdus fick den värdighet, som nyss var erbjuden prinsessan själv. Men alla drottningar, kejsarinnor, furstinnor och hertiginnor, ja påinnan på köpet, voro tvungna att hylla och krusa för den forna ladugårdspigan. Vart hon gick, måste åta drottningar gå efter henne och bära hennes släp. Vacker var också Josefine, det kan icke nekas.

- Det var bra gjort av Napoleon, utbrast Brackander. Mitt beslut är oryggligt fattat; jag gör på samma sätt. Det skall förbittra det förnäna patrascket ända in i hjärteroten, då de får höra, att jag ger deras giftassjuka dotter fan och utväjer Johanna Brant till min brukspatronessa. Grevinnorna, friherrinnorna och nåderna, som för sina döttrars räkning spekulerat på min person och min förmögenhet, få stå där med långa näsor. Och hon, den oförsänkade, som vågade avvisa mig...

- Hör på Brackander, avbröt honom Spöqvist och lade sin hand förtroligt på patronens arm, inbillar du dig verkligen, att flickan på allvar ville ge dig en korg?

- Jag måste väl tro mina öron. Hon tackade för äran, gubevars, men förklarade, att hon ej kunde mottaga den... den näbbgäddan!

- Du känner icke kvinnorna, sade Spöqvist med en skakning på huvudet, hon ville bara förödmjuka dig och tog för givet, att du skulle komma för andra gången för att som en nåd anhålla om hennes hand.

- Trodde hon det, så hoppade hon i galen tunna, inföll Brackander, gnuggande händerna.

- Desto djupare skall det nu gå henne till hjärtat...

- Jag hoppas det... och det skall ej bli hennes enda nederlag. Nej, hederlige vän Spöqvist, andra förödmjukelser återstår. Medan den högfärdiga fröken sitter i sitt fattiga hem, suger på amarna, knappt har en hel bomullsklänning att stoltsera uti och få lunka till fots till kyrkan, skall hon få se min Johanna komma åkande i det präktigaste ekipage och klädd i nya sidenklänningar för var vecka. Jag säger dig, Spöqvist, att det skall göra den gåsen rosenrasande ont, ty fruntimmer, som du vet, fästa sig mycket vid sådana saker.

- När skall det stora slaget ske? frågade Spöqvist.

- Vad menar du, bror?

- Med andra ord: när friar du och när gifter du dig? Jag kallar det för "slag", emedan jag jämför det med fätslaget vid Sankt Helena, där Napoleon i grund slog ryssarna.

- När det skall ske? Genast, genast, bror Spöqvist! utbrast Brackander häftigt, i det han reste sig ur gungstolen och började marschera tvärs över golvet. Ser du, jag anser det vara bättre att förekomma än att förekommas. Tror du, att jag vill bli en visa, ett ålge, ett spektakel, en skampå för alla människor här i trakten? "Brackander har fått korgen! Brackander har fått korgen!" med den nyheten komma alla skvillersystrar och kaffekäringar att ränna om varandra; det blir för många år ett samtalsämne, och man skall skratta, håna och begrina mig, och alla de förnämneteter, som hoppades, att jag skulle fria i deras hus, skola förlöjliga mig och fägnas sig åt att jag blev bränd på näsan! Nej, Spöqvist, så får det icke ske! Innan detta rykte hunnit



spridas, skall jag ge skvallerkärningarna ett annat att löpa med...

- Det är råta sätet att nedtysta det föra ryktet, anmärkte Spöqvist, det är skarpsinnigt uttänkt... Jag igenkänner Napoleon på den planen.

- Jag skall slåvärlden med häpnad och förvåning, fortfor Brackander. I morgon bittida kallar jag Johanna till mig och underrättar henne om sin lycka; påförmiddagen reser jag till korpral Brant och meddelar honom mitt beslut, och såsnart lysningen hunnit gå för sig, äro vi gifta. Dig, Spöqvist, ägger jag särskilt att redan i morgon utbasunera mitt beslut i alla väderstreck. Säg till var människa du träffar, att jag redan friat till Johanna Brant, med ett ord, att hela saken är avgjord.

- Bra, bra! Skå och lycka till! ropade Spöqvist.

Sjäafränderna stöte glaset tillhoppa och drucko skåen i botten.

Spöqvist var i sjäva verket varmt intresserad för Brackanders giftermål med Johanna, ty han visste med säkerhet, att patronen även funderat påatt fria till den rike kronofogdens dotter, Spöqvists eget kvinnliga ideal. Spöqvist hoppades pådetta sätt bliva kvitt sin ende och farlige rival.

- Men hör du, sade länsmanen, om jag ej misstager mig, lär Johanna redan ha en fästman, din masmästare Sven Stå. Har du tänkt pådet?

- Bah, svarade Brackander skrattande, ä du såenfaldig, att du i den lilla omständigheten ser ett hinder för mig! Skulle jag ej kunna slå en av mina arbetare, en usel dräng, ur brädet?

- Däpåtvislas icke ett ögonblick. Men om flickan glömmet Sven, ä det därför ej säkert att Sven glömmet flickan. Sven ä en karl, som jag ej skulle vilja ha till fiende, det säger jag uppriktigt. Han skulle kunna bryta av dig påmitten och göra tvåbyttor av dig, bror Brackander.

- , ingen fara, min vän. Om karlen börjar glo illa, lugnar jag hans känslor med 33 och 16 banko. För övrigt ha vi husaga, fotblackar och sådana män som dig, Spöqvist, för att kväsa dylika kanaljer, om de ej ge med sig i godo.

Vi lämna nu tills vidare de båda vännerna att fortsäta sin sammanvaro, som slutade med en präktig sup, vid vilken helan, halvan, tersen och en flaska sprithaltigt portvin tömdes under av Spöqvist föreslagna skåar för Napoleon (patronen emottog denna skå med en viss blygsamhet), Johanna Brant, giftermålet och de blivande ätlingarne.

Det är aftonen av samma dag, påvilken patron Brackander i ovannämnda ärende besökt korporalens anspråkslösa stuga.

Korporal Brant sitter påbänken under linden och bredvid honom hans kära hustru, mor Kerstin. De hava länge samtalat med varandra. Korporalen blickar allvarsamt under sina buskiga ögonbryn, mor Kerstin ser mycket upprörd ut och har tårar i ögonen.

- Ja, jag säger ännu en gång: det var en olycka, att jag icke var hemma, då patronen var här, sade mor Kerstin och torkade sig i ögonen, det skulle då icke gått, som det gick.

- Det skulle gått på samma sätt, svarade korporalen. Jag vet vad jag gjort.

- Brant, Brant, kan du inför Gud försvara, att du har förstöt ditt eget barns lycka?

- Jag, liksom du och alla andra, är endast en fåkunnig människa, men Gud vet, att jag handlat efter samvete och bästa övertygelse, sade Brant lugnt.

- Huru ofta, kära Kerstin, ha vi icke läst i Guds ord och sett av dagliga erfarenheten, att lyckan icke består i höghet och rikedom, utan i lugnt samvete, förnöjsamhet och ett dagligt, om också åtorftigt bröd? Detta veta vi väl, men då frestelsen påkommer, hava vi så lätt att glömma det.

- Men är det icke Guds skickelse, att patronen vill ha Johanna? inföll Kerstin. Huru ofta händer det i världen, att en rik herre har hederliga avsikter på en fattig flicka, sådan som Johanna, och erbjuder henne sin hand? Och Johanna kunde blivit så lycklig, så lycklig! Det jordiska är icke att förakta, Brant... Jag säger dig, Brant, du har handlat oförsvarligt inför Gud och människor, du har föspillt din dotters framtid. Hon kunde såsom patronens hustru blivit vår ålderdoms stöd...

- Det hoppas jag, att hon även kan bli som Svens hustru, sade korporalen. Men håll nu upp, Kerstin! vad som skett kan icke hjälpas och är i alla fall bäst. Dina förebräelser och tårar falla dock tungt på mitt hjärta. Nä du fått tid att tänka på saken...

- Nej, jag ändrar aldrig min mening! avbröt honom Kerstin under nya tårar. Jag kan aldrig fördraga tanken på vad du gjort: den skall föra mig till graven, Brant.

Korporalen ville fatta Kerstins hand; hon drog den hastigt tillbaka.

- Du gör mig bedrövad, mor, sade korporalen önt.

- Ja, jag säger, att ångerns dag kommer... det skall svida i ditt hjärta... men då är det för sent.

- Nej, Kerstin, jag ångrar aldrig, att jag avslög patronens begäran. Men det bedrövar mig, om det hjätliga, goda förståndet mellan dig och mig skulle lida häv. Mor, vi hava ju sålänge varit lyckliga med varandra! Vi hava från ungdomen vandrat vid varandras sida, önsesidigt hjälpare och tröstande den ene den andre i livets svåra stunder! Aldrig har ett ont ord stöt trevnaden under vårt tak... Såha vi levat vår tid, och graven ligger nu framför oss. Skola vid gravens rand tvenne hjätan skiljas, som aldrig...

- Det är din egen skuld, Brant, ja, din egen skuld. Skyll dig själv!

Korporalen suckade och fäste påsin hustru en blick av öm förebråelse.

- Betänk dessutom, sade han med tillkämpat lugn, betänk dessutom, vad vi och Johanna äro skyldiga Sven. Gossen har fäst sitt hjäta vid flickan, och hon sitt vid honom. Sven är oss kärare, än om han vore vår egen son. Jag vill ej göra min gamle kamrat Stås son olycklig, och det skulle han bli, om han mister Johanna, ty jag känner Svens sinnelag. Han har ju ocksåvåt löfte, som vi aldrig med heder kunna bryta. Har ej Svens och Johannas förening i många år varit vårt önskningsmål?

- Sven! inföl Kerstin. Ska vi uppoffra vårt eget kött och blod för hans skull? Ha vi icke gjort nog för Sven ändå? Togo vi icke den fader- och moderlöse pojken till oss, vådade honom som om han varit vårt eget barn? Har han icke oss att tacka för allt? Ha vi icke givit honom en kristlig uppfostran? Ha vi icke arbetat och slitit och trätat och tagit brödet ur vår egen mun för att mäta honom? Nej, Brant, tala aldrig om Sven! Han är oss mycket skyldig, men har av oss ingenting att fordra... Ja, då jag tänker påvad du gjort, önskar jag Sven så långt vägen räcker... För honom har du uppoffrat Johanna och oss alla... Ack, min stackars, stackars Johanna!

- Johanna skall ej misskänna mig, sade korporalen, nej, hon skall det icke, om jag känner flickan rätt. Men gjorde hon det, bleve det mig en spik i min likkista. Johanna skall icke förblindas av patronens visserligen för oss och henne smickrande förslog: hon skall ej glömma den, å vilken hon en gång givit sin tro...

- Ja, nog tror jag, att flickan nu är lika oförståndig som du, det tror jag visst. Men kom ihåg, att hennes eftertanke en gång skall vakna... det kan komma en tid, dåvi längesedan lagt våra huvuden till vila och kanske efterlämnat henne i nöd, uselhet och elände; hon skall dåminnas, huru lycklig hon kunde blivit, om ej hennes envise och oförståndige far hindrat det... Säg, Brant, tror du väl, att hon då skall väsigna dig i din grav?

- Ja, ja, med Guds hjälp skall hon det! Hon skall väsigna fadershjätat, om det ocksåmisstagit sig om medlen till hennes jordiska lycka.

- Lugna dig med den tron, om du kan! Men jag lugnar mig icke... Du har

gjort oss alla olyckliga... du har förlämnat patronen och gjort honom till vår fiende..., han skall hämnas på oss... han skall vråka oss, driva oss från gård och grund... göra oss till fattigstuguhjon...

- Vä möjligt, att han det kan, också möjligt, att han det vill, sade korporalen, men det skall endast styrka mig i min övertygelse, att Johanna ej skulle bli lycklig med en sådan man. Folk anser patronen för en elak och dålig människa, men det tillkommer icke oss att bryta staven över hans huvud, ty vi hava alla sålat att bliva slavar under vår onda natur... Men nog talat för i afton om detta ämne. När vi fåt sova på saken, torde det nog bli bättre.

Och hämed steg korporalen upp utan att vidare lyssna till Kerstins klagomål och lämnade täppan. Han tog ett metspö som stod i hörnet vid förstugukvisten, gick därefter ned till sjöstranden och satte sig helt lugnt att fiska. Vad han tänkte, medan han satt sådär och såg ned uti vattnet, är hans egen hemlighet, men efter några minuter var hans gamla ansikte lika fridfullt, som om aldrig någon storm dragit över hans grålockar.

Korporalen hade denna gången ingen fiskelycka. Ingen enda aborre eller mört ville fastna på kroken; sannolikt hade sjöns fjälliga befolkning redan ätit sin kvällsvard. Men gubben satt lugnt och tåligt och betraktade den med en pennfjäder genomstuckna korkbiten, som simmade i det alltmer mörknande vattnet. Solen var längesedan nedgången; men dess purpursläp, aftonrodnaden, dröjde ännu över de vågiga kullar, som i väster begränsade dalen. En matt, genomskinlig halvskymning utbredde sig över insjön och fåten och den lilla hyddan. På avstånd hördes skällkornas bjällror och vallhjonens rop, varmed de samla den kring skogsdungar och ängar spridda boskapen. Det tystnade alltmer: naturen beredde sig till nattens vila. Nu drog korporalen sin rev ur sjön och ämnade just lägga metspöet på axeln och återvända till stugan, då han från sjön förnam ett plaskande liksom av åror.

- Det är Johanna, tänkte gubben, och han bedrog sig icke. Han stannade på stranden för att invänta henne.

Nu var det vanliga landstigningsstället, där korporalens östock låg, en liten vik, vars finsandiga strand undanskymdes av en gråstenshäll, så att man från stugan ej kunde se densamma. Snart skö båen in i viken, och korporalen räckte Johanna handen. Hon såg ej så frisk och rödblommig och glad ut som vanligt; det syntes tydligt, att hennes själ var nedstämd.

- Far, sade hon, jag kommer för att som hastigast tala med er.

- Ja, ja, men stanna här, sade korporalen, jag vill ej att du skall gå upp nu....

- Patronen har varit här, far; jag vet, vad ni har svarat honom. Jag kunde se och höra det på honom, då han kom tillbaka.

Gubben Brant blickade forskande i Johannas ansikte, men sade

ingenting.

- Tack, tack, far, sade flickan och slog sina armar kring hans hals.

- Jag visste väl det, sade korporalen med glädjestråande ögon och kysste Johanna, jag visste, att min snälla flicka ej kunde tänka annorledes... Ja, jag gav patronen redligt besked: jag svarade nej och kunde icke annat. Det var ett hederligt och redbart anbud han gjorde, som krävde att höfligt bemötas... och höfligt, men bestämt svarade jag också.. Men vad du ser blek ut, Johanna!

- Ja, far, jag känner mig såångslig och orolig. Give Gud, att mickelsmässan snart måtte komma, för det likasom bränner mig under fötterna där borta påherregården. Jag blygs för patronen och tjänstefolket och för allesammans. Jag har ingen ro i min själ. Då jag möder patronen, är det som jag skulle gådöden till mötes. Alltsedan han kom hem, har han varit förskräckligt ond; till mig har han icke sagt ett ord, varken ont eller gott, men det andra tjänstefolket hanterar han fasligt illa... och för den skull får jag lida utav dem. Mina bästa vänner påherregården se illa på mig; pigorna äro häska och kalla mig patronessan, drängarne säga det vara min skuld, att herrn är såelak. Och dessutom är jag sårädd, att patronen skall göra far och mor och Sven något ont. Svalgren har omtalat, att patronen hotat och svurit att göra oss alla olyckliga.

- Var icke rädd för det, mitt barn! Vi skola ej plåga oss med onödiga bekymmer; morgondagen och alla kommande dagar vila ju i Vår Herres hand! Och vad dig själv beträffar, såskö du dina göromål som vanligt och visa dig vänlig och god mot alla människor utan att fråga efter obetänksamma ord och ovänliga ansikten. Pådet sätet skall stormen snart gå över. Och till mickelsmässan, min flicka, är du, såväl som Sven, fri från din tjänst. Tänk pådet, såmuntrar det ditt sinne... Men berätta nu, vad patronen sade dig och vad du svarade, ty jag kan väl tänka, att något samtal varit er emellan, innan han begav sig hit.

- Ja, i morse kallade han mig upp till sig; jag tänkte, att han ville tala med mig om ladugården. Far kan icke tro, huru förvånad jag därför blev, när patronen med en besynnerlig blick på mig frågade, om jag ville bliva en rik och förnäm fru. Jag svarade, att det vore för stor ära, och att därpå har jag aldrig tänkt. Då sade han, att sådan lycka har hänt fattiga bondflickor för, och att han ville gifva sig med mig. Jag trodde i början, att patronen bara lycklade, men då förklarade han, att han menade rena allvaret, och att han skulle åka hit till far och mor och underrätta er om sitt beslut. Far kan aldrig tro, hur besynnerlig jag blev till mods vid de orden; jag teg en lång stund, men då frågade patronen mig: Nå vad säger du om din lycka, Johanna? Då fick jag må i munnen och svarade: Herr patron, det är mig en för stor ära, och dessutom är jag förlovad med Sven Stå.

- Bra... Nå vad genmätte patronen pådet?

- Han såg först mycket mörk ut, men skrattade sedan och sade: Det där

ä barnsligheter, Johanna. Du synes ännu inbilla dig, att jag skämtar; annars kunde du väl icke tänka på den långa masugnsdrängen Sven, när du kan bli min hustru och rik och förnäm. Nu häsar jag på din far, och när jag kommer tillbaka, är du min fästmo Adjömed dig till dess! Men sedan har patronen icke talat till mig ett ord... Har ni träffat Sven i dag, far?

- Nej, min flicka.

- Ack, far, om jag hunne, skulle jag skynda ned till masugnen och tala med honom, men jag vågar icke, ty jag har olovandes givit mig av från herregården och måste vara tillbaka, innan de sakna mig där. Jag kunde icke styra mitt hjärtas önskan att tala med er. Men då jag nu icke själv kan träffa Sven, såber jag er, far, att i morgon bittida gå till masugnen och häsa Sven från mig. Det har kommit ut ett rykte, Gud vet på vad sätt, att patronen friat till mig och fått ja. Knappt en halvtimme efter sedan patronen talat vid mig, kom långväga sockenfolk, som hade sin väg förbi herregården, och frågade drängarne, om det var sant, vad ryktet berättade. Nu är jag sårädd, att ryktet också hunnit till Sven, ty jag vill icke, att han ett enda ögonblick skall vara ledsen för min skull eller tvivla på min trohet.

- Gott, Johanna, var icke rädd för det. - Ro du tillbaka till herregården; jag skall ännu i kväl, såsent det än är, lunka till masugnen och tala med Sven.

- Tack, far!

- Gud väsigne dig, Johanna!

Flickan satte sig åter i den lilla jullen, som med jämna årtag avlägsnades från stranden och snart försvann i sommarkvälens halvmörker.

Korporalen skulle nu återvända till stugan för att säga mor Kerstin, att han ämnade gå ned till masugnen, då han i detsamma hörde gummans väbekanta röst ropa hans namn. Så snart han hunnit förbi den omtalade grästenshålen, såg han Kerstin, där hon stod i stugudören, och bredvid henne en man, den han snart igenkände för att vara dräng hos en i grannskapet boende bonde.

- Här är ett brev till dig, Brant, ropade mor Kerstin, otålig att få veta dess innehåll, ty ankomsten av ett brev var i korporal Brants stuga en sålsynt händelse.

- Ett brev? Från vem kan det vara? tänkte korporalen och betraktade drängen, som framburit det, med en frågande blick, i det han gick in i stugan och tillsade Kerstin att bjuda budbäaren någon förfriskning.

- Min husbonde gav mig lappen, sade drängen och rev sig i huvudet. Han ville också säga er, att han i morgon bittida åker med en forä till Växjö och att korporalen kan följa med honom, om han vill.

Kerstin tände en talgdank, korporalen påog sina brillor, öppnade brevet och läste. Läsningen gick långsamt, ty sannolikt var varken skrivstilen, stavningen eller meningarnas hopsättning den bästa; men påde ryckningar, som förmärktes över gubbens ögonbryn, kunde Kerstin gissa, att det innehöll något allvarsamt och viktigt.

Slutligen lade korporalen med en viss betänksamhet brevet påbordet, avtog brillorna och sade till drängen:

- Hälsa din husbonde och tacka honom för hans anbud. Jag följer med.

- Men dåskall korporalen vara färdig klockan tre i morgon bittida, ty dåbä det av.

- Jag skall i rätan tid vara påmin post.

Dådrängen gåt, sade gubben Brant:

- Det är en ledsam nyhet, kära hustru. Min syster, som bor i staden, är svårt sjuk och längtar att se mig, innan hon dör. Den gamla änkan, som i många år bott tillsammans med henne, har skrivit brevet. Jag vill dåresa till staden och, om såär Guds vilja, tillycka hennes ögon.

- Käre Brant, läs upp brevet för mig, bad Kerstin.

Korporalen efterkom sin hustrus begäran och läste högt med en röst, som vittnade om dämpad rörelse.

- Herre Gud, utbrast Kerstin med tårar i ögonen, vad det måste vara svårt att gådöden till mdes, ensam, övergiven och utan en kär anförvant vid sin sida. Den stackars Elin är änka och har inga barn. Kanske lider hon ocksåbrist påsitt yttersta... Ja, Brant, du måste resa till henne, trösta henne och laga om en ärlig begravning, ifall hon dör. De åta riksdalerna, som Sven lämnade oss, skall du taga med dig; mer ha vi gunås icke i reda penningar, men det får räcka sålänge det kan... Ack, käre Brant, fortfor Kerstin, jag tänker ofta med bedrövelse, huru det skulle gå om du doge från mig... Nej, nej, nä jag ligger påmitt yttersta, vill jag se dig, Brant, och höra dig tala om Guds barmhärtighet och håla dig i hand, nä jag dör...

Kerstins röst kvädes av snyftningar. Korporalen talade några ord, som pågummans lätröda känslor hade den lugnande verkan han åsyftat. Han tog därefter sin mössa och krycka för att enligt löftet till Johanna bege sig till masugnen och tala med Sven.

Såfort krafterna och träbenet tilläo, vandrade han genom den i nattens mörker insvepta skogen, ofta sätande sig att vila pånågon sten vid sidan om vägen. Såkom han slutligen till masugnen och inträdde i hyttan, men fick där av arbetarne det besked, att Sven masmästare genom kusken Svalgren i kvälskymningen blivit kallad att infinna sig hos patronen, och att han ej gärna kunde väntas tillbaka förän framemot morgonen. Korporalen sade dåett hövligt lev vä och

lämnade masugnen för att återvända till sin stuga. Många tankar korsade varandra under vägen i hans gamla huvud. Men hemkommen lade han sig lugn till vila och njöt ett par timmars sömn, innan han åter steg upp och, utrustad med matsäck av mor Kerstin och försedd med de åtta riksdalerna, begav sig till grannen, vilken han skulle följa med till Växjö

---

Patronen och länsmannen.

Den enkla tråden i vår berättelse återför oss till Trevnadslöas kontorsrum, till patron Nikolaus Brackander. Lyckliga händelse! Vem åerser ej med nöje denna intressanta personlighet!?

Patronen har nu, likasom vid vårt förra besök, sin sjäafrände, kronolänsman Spöqvist, och toddyglasen till sällskap. Ty det är solklart, att där en Brackander och en Spöqvist sammanträffa, där skola ären tvenne toddyar vara.

Samtalet är viktigt... allvarsamt. Patronens ansikte låg av en ädel vrede; kronolänsmannens ligger i allvarsamma rynkor, undantagandes någon gång kring munnen, som, då Brackander vänder ryggen till, drager sig till ett tvetydigt leende, snarlikt ett av skadefröd.

Patronen demonstrerar vädeliga, spottar ofta och svänger i handen en av sina mest äskade piskor.

- Och du nekar icke, Spöqvist, att du bland folket fört ut det fördömda ryktet, att jag friat till Johanna? fortfor patronen, i det han med armarne i sidan stannade framför den tilltalade.

- Kära du, svarade Spöqvist saktmodigt, jag gjorde bara vad dit bad mig om. Du sade själv till mig: Käre Spöqvist, utbasuna till höger och vänster...

- Tig! Du är en brännvinsadvokat! rå Brackander.

- Du förivrar dig, min vän, genmäde Spöqvist med len, resignerad ton, du förivrar dig verkligen. Låom oss tala lugnt, bror Brackander! Vilken klok människa kunde väl förmoda, att du skulle fåen korg på det hållet..

- Drag för fan i våd med dina korgar! skrek patronen. Du har föresatt dig att reta gallfeber påmig.

- Nå kära du, ursäkta, om jag med ordet korg sårade ditt finkänsliga hjäta. Min mening var bara att säga, att om du fullföljer den plan, varom vi överenskommit, såkommer du utan svårighet till målet.

Patronen teg en stund och marscherade några varv över golvet. Därefter kastade han sig i en stol, torkade sin panna med en röd sidennäsduk och sade något lugnare:



- Ja, jag måste det. Mitt anseende och min hämndkänsla kräva, att jag ej avstå från mitt beslut. Och därtill kommer, bror Spöqvist, att... Jag vågar knappt uttala, vad jag menar; du skulle skratta åt mig... finna mig lölig...

- Finna dig lölig! Omöjligt, Brackander! Dessutom vet jag av egen erfarenhet, att varje hjärta har sina svagheter. Tala du fritt ut, min vän!

- Men kan du tåga, Spöqvist?

- Min påttlighet är beprövad, sade Spöqvist och klingade med patronen.

- Gott, jag vill då säga dig, att... att jag verkligen är kär, ursinnigt kär i Johanna. Folk må bedöma det som en galenskap, men jag kan icke hjälpat.

Patronen var färdig att slå ned ögonen, när han gjorde denna blyga bektännelse.

- Ja, mänskohjärtat är en besynnerlig sak, sade Spöqvist filosofiskt. Men hör på Brackander, när skickade du budet till masugnen?

- Svalgren gick dit för en timme sedan.

- Och huru dags kunna vi således hitvänta din rival?

- Efter suppen, svarade Brackander.

- Jag har bråtom, sade Spöqvist och såg på sitt ur, många angelägna ärenden vänta på mig där hemma...

- För tusan, ropade patronen, du ännar väl icke lämna mig? Din närvaro är alldeles nödvändig, Spöqvist.

- Nåja, jag vill då stanna här, ty vad gör man icke för en vän?

Och hämed drog Spöqvist ur fickan ett papper och frågade, om ej vännen Brackander ville påeckna sitt namn såsom borgesman för ett lån, som länsmannen fann sig nödsakad upptaga för att betäcka ett hotande deficit vid redogörelsen för kronouppböden.

Patronen suckade, men insåg, att han ej kunde neka. Spöqvist hade valt ögonblicket väl. Han undertecknade således.

- För att återkomma till ännet, sade Spöqvist med ljusnat anlete, så har du vunnet spel, om du blott får din rival, den länge masugnsdrängen, avlägsnad. Vad först flickans förädrar beträffar, så äro de kända för att vara läsarepack; endast läsare kunna avslå ett så lysande anbud som ditt, Brackander; de fråga, gubevars, föga efter

jordisk lycka och jordiska ägodelar. Men de skola vä falla dig till fota, vill jag hoppas, om du berövar dem deras stöd och hjälp, ty det ä vä egentligen Sven Stå, som underhåler familjen, och påhonom litar den också för framtiden. Vad äer angå flickan sjäv, så blir hon nog medgörlig, nä bara hennes käraste ä borta. Hon skall snart glömma honom och med tacksamhet emottaga ett giftermåsanbud, varigenom hon blir ett rikt och förnänt fruntimmer i stället för en simpel piga. Jag känner kvinnorna, Brackander, de äska sålan mannen för hans egen skull, utan för hans samhällsställning, hans rikedomar eller för annat glitter, som lyser dem i ögonen.

Efter en stund anmädes, att supöen var färdig. Samtalet fick efter måtiden en politisk riktning.

- En skå för de liberala tidningarnes undergång! sade Spövist och höjde sitt glas. Det ä de liberala tidningarne, som ästadkomma allt ont i Sverige. Tacka vill jag Ryssland; dä förstå regeringen att sätta munlås påpressen. Hä i landet vägar svårligen en länsman, av aktningstväd omtanke för sin familj, driva sin tjänst som den bö drivas, det vill säga: klåbönderna, ty om också landshövdingen skulle se genom fingrarne med det, så kan det likvä hända, att en liberal tidningsskrivare få tag uti det och upprö himmel och jord... och så ä man av med sin tjänst... Nej, min käe Brackander, leve Ryssland! Dä lä en hederlig länsman kunna stå sig bra; jag har just hört sägas, att länsmännen i Finland måsom päla i guld.

- Och så äo ju bönderna i Ryssland slavar, inföl Brackander. Så borde det också vara hä. Vore min masmästare livegen, skulle jag ej behöva krångla såmycket för att taga flickan ifrån honom.

- Du har rätt. Och betänk, bror Brackander, huru annorledes det vore, om vi levde i Ryssland, eller om ryssarne vore herrar i Sverige. Tror du icke, att dina utmärkta förtjänster såsom jänbruksidkare, människa och medborgare då längesedan varit erkända? Jo, säkert! Du hade i denna stund varit riddare både av Sankt-Georgs- och Alexander-Råskinns-orden.

- Tror du det?

- Jag ä övertygad därom.

- Nåvä, sade Brackander, då dricka vi ännu en skå, och den för Ryssland!

Nu gläntades pådören, och Svalgrens råfysionomi uppenbarade sig för de båda sjäafränderna.

- Nädig patron, sade tjänsteanden, Sven masmästare ä hä utanför.

- Visa honom in påkontoret, befallde Brackander.

---

De båda rivalerna.

Patronen och kronolänsmannen lämnade matsalen och återvände till kontoret. Spöqvist antog en allvarsam, imponerande uppsyn och slog sig ned i soffan, patronen lade armarna i kors bakom ryggen och såg fundersam ut.

Sven masmästare inträdde. Han hälsade herrarna hövligt och stannade vid dörren med mössan i hand. Påjätens panna låg ett dystert moln, och i hans annars såklara och lugna blick visade sig något, som antydde oro och sjässpänning.

- God afton, min förträfflige Stå, sade patronen fryntligt. Jag har låtit kalla dig hit för att tala med dig i en viktig affär... Bror Spöqvist, du ser här den av mina talrika arbetare och underhavande, för vilken jag hyser det största förtroendet. Jag ger med nöje Stå det vitsord, att han är en skicklig, ordentlig och trogen arbetare.

- Fägnar mig att höra, sade Spöqvist nådigt. Gör dig alltid förtjänt av sådant beröm, min vän!

Sven teg och snodde mössan mellan händerna.

Patronen gick ett par steg över golvet och fortfor:

- Jag anser det både för en plikt och en glädje att göra mina underhavande lyckliga...

(Sven såg vid denna oväntade bekännelse högst förbluffad ut; Spöqvist småg omäkligt.)

- Och dähän hava mina strävanden alltid varit riktade, fast jag måhända mången gång misstagit mig om medlen och i ännu flera fall haft att göra med människor, som ej gjort sig förtjänta av min vävilja. Det gläder mig desto mer, då jag finner ett tillfälle att visa mitt hjärtas filantropiska böjelser utan att missbruka min godhet och spilla den påovärdiga. Min käre Sven, jag har fattat stort intresse för dig och beslutat göra vad jag kan för din framtida lycka. Det kontrakt, genom vilket jag är din husbonde, är snart ute; jag vill ogärna förlora en såtrogen tjänare... Vill du för ännu ett år stanna kvar i min tjänst? Jag skall giva dig ökad avlöning, min vän... ja, vi skola nog komma överens.

- Med förlov, herr patron, svarade Sven, jag har funderat på annat håll: jag vill försöka att bli min egen smed.

- Sää?... Nå jag säger ingenting därom, jag har just för din räkning tänkt pådetsamma. Men sätt dig ned, min vän! Jag har mycket att tala med dig om.

Sven satte sig på en stol vid dörren.

- Vad skulle du säga, fortfor patronen, om jag hämed, i herr

kronolänsman Spöqvists nävaro, förbinder mig att efter din tjänstetids slut skänka dig en egen liten jordlapp, bygga pådensamma en smedja, föse den med alla inventarier och därtill giva dig ett par hundra riksdaler att börja din rörelse med?

- Bevare mig! ~r det verkligen patrons mening? sade Sven och fäste på Brackander en blick, som påen gång uttryckte misstroende och överraskning.

- Min allvarliga mening, försäkrade Brackander. Nå min gosse, slåmig i hand och tacka mig!

Sven räckte patronen sin stora, valkiga hand, men icke utan en inre motbjudande känsla, ty han anade, att något låg pådjupet av denna ovanliga vänlighet och frikostighet.

- Och när du nu blir din egen, sade Spöqvist, såvill jag tro, att din första tanke blir att gifta dig.

- Naturligtvis, inföl Brackander och klappade Sven påaxeln. När man kommer i sålytsande omständigheter, såmåste man dela dem med en trogen maka, annars ä det ingen väsignelse med det. Du skall tro, Sven, att jag ocksågjort upp en plan i det hänseendet... Jag vill göra din lycka fullständig, min gosse.

- Jag tackar patronen, sade Sven och vände sig oroligt påstolen.

- Jag känner en flicka, som råkat bli kär, ja, riktigt olyckligt kär uti dig, Sven.

- Hm... jäså

- Du skall fria till henne, min gosse, och det genast. Hon ä dig värdig; ja, påsät och vis blir det dig en ära att fåhenne till hustru. Jag vill göra er bägge lyckliga. Det ä, med ett ord, min hushållerska, mamsell Petronella, som förgapat sig i dig. Hon ä kär över öronen, stackars människan...

- Mamsell Petronella? Det kan aldrig vara patrons mening! utbrast Sven, blossande röd i ansiktet.

- Jo, min vän. Visserligen ä hon av såkallat bättre folk, men kärleken jämnar allt, och dådu nu vet, att hon själv önskar dig till man, såbör du ej vara förlägen för den saken...

- Jag tackar patron för hans goda avsikt, sade Sven och steg upp från stolen. Men att jag skulle fria till mamsell Petronella, det blir aldrig av.

- Vad säger du? utbrast patronen och stälde sig med korslagda armar framför Sven. Blir det aldrig av, säger du? ~r det bondblyghet eller tredska, vaba?

- Intetdera, svarade Sven lugnt. Men jag menar, att jag aldrig i världen vill ha mamsell Petronella.

- Snack och dumheter! inföll patronen. Jag vill säga dig, Sven, att du bä dig rätt otacksamt och illa å... Du skall icke tro, att jag ännar skänka jordlappen och smedjan och de tvåhundra riksdalerna å en tredskande, motvillig tjänare. Jag fäster vid min gåva det bestända villkor, att du gifter dig med mamsell Petronella. Du hör nu. Skjut icke din lycka egensinnigt ifrån dig.

- Jag märker nog, att jag måste försaka patrons gåva, sade Sven.

Patronen stod en stund tyst, likasom om han ej väntat sig detta bestända avslag. Spöqvist däremot utbrast:

- Är du galen, karl? En otacksammare töp har jag aldrig sett.

- Ja, bror Spöqvist, sade patronen och skakade påhuvudet, du ser nu själv, huru det är, när man menar vä med sitt folk. Man belönas blott med uppstudsighet och otack.

- Det är en gammal sats, att man aldrig bör göra en bonde gott, fortfor Spöqvist. Nej, stryk är det enda, som hjälper pådylikt folk.

Sven rådde sig till sin fulla längd och mätte Spöqvist med en föraktlig blick. Men i trots av den stolthet, som vid länsmannens sårande ord framlyste påhans panna, var ynglingens hjärta sorgset och beklänt. Påvägen mellan masugnen och herregården hade Svalgren framkastat åskilliga dunkla hänsyftningar påvad som nyligen timat mellan patronen och Johanna. Dessa hänsyftningar inträngde som dolkstyg i Sven masmästares bröst, men en känsla av stolthet och manlighet förbjöd Sven att ställa nyfikna frågor påden av honom djupt föraktade betjäntslusken, vars falska ögon lyste av skadeglädje. Sven förstod sig föga pålist och krokvägar, men icke desto mindre började han starkt misstänka, att det av patronen framställda och med så lockande fördelar förenade giftermåsförslaget stod i samband med vissa andra avsikter. Han vände sig nu till husbonden och sade med en stänma, som han försökte göra lugn och fast:

- Jag ber patron icke tro mig såilla som att vara elak och otacksam. Men det är mig omöjligt att göra, som patron vill, ty jag har givit Johanna Brant mitt löfte, och det sviker jag aldrig.

- Hi, hi, hi! skrattade Spöqvist. Det var mig en löjlig figur!

- Men är du rätt säker påatt Johanna vill ha dig? frågade Brackander, i det han med konstlad munterhet instände i Spöqvists skrattsalva.

- Ja, det är jag fullt säker på svarade Sven öppet och trohjärtat.

- Men ser du, fortfor Brackander, om det nu hände sig så att en bättre friare än du, en rik, mycket rik och därtill förnäm man, ville göra Johanna den äran att taga henne till hustru, vad skulle du säga

om det?

- Jo, svarade Sven med åervunnen fasthet, jag skulle säga, att om den rike mannen förut vet, att Johanna är min trolovade, så är han sig å som en dålig karl.

- Hi, hi, hi! grinade Spävist. Den oförskände lurken har må i munnen, det hörs vå.

Brackander blev som ett råtstruket plank i ansiktet, och hans småögon började plira på ett sätt, som förkunnade ett förestående utbrott. Emellertid ansåg han ännu icke tiden vara inne att giva sin vrede lösa tyglar; han behäskade sig och fortfor:

- Men om du tycker om flickan, såskulle du vå icke vilja stå i vägen för hennes lycka, min vän?

- Menar patron, att hon skall bli lycklig, bara hon får en rik man?

- Stål inga frågor på mig, karl, utan svara själv!

- Då vill jag svara, att jag känner Johanna bättre, än att hon skulle tänka så annars skulle jag icke värdera henne såmycket som en utsliten sko... nej, dåskulle den rike mannen gärna fåtaga henne. (Sven torkade sig hävid i ögonen.) Men se, Johanna vet, att jag kan arbeta och försörja en hustru såbra som någon i min ställning; och skulle onda dagar komma, såvet hon av Guds ord, att en hustru skall dela ljuvt och lett med sin man. Ja, herr patron, Johanna och jag och hennes förädrar ha ofta talats vid om den saken. Hon vill gärna slita ont för min skull, om Gud såvill...

- Där sticker "läsaren" fram! ~r det icke för löjligt, bror Brackander? Hi, hi, hi! grymtade Spävist.

Sven rodnade, och en krampaktig ryckning kring hans läppar visade, att han ej var känslolös för den värde kronobetjäntens upprepade hån. Svens naturligt hättiga lynne, likasom hans stolta sinne, jättelika väkt och vådiga kroppskrafter, var ett släktarv; i hans ådror rann friskt och oföfalskat de gamle vikingarnes blod. Han kände för ett ögonblick en hjärtinnerlig lust att riktigt gastkrama länsmanen; men han sansade sig och höl sitt lynne i tygeln. Men att besegra en rättvis och oupphörligt retad harm kostar ansträngningar och tager större krafter i anspråk än dem Sven en gång visade sig äga, dåhan inför de förvånade djäknarne "kysste" släggan.

Brackander delade ej denna gång Spävists munterhet. Den lille mannen stälde sig i en imposant posityr framför jätten, till vars bröst han nåt och jännt räckte, och utbrast med hes röst:

- Men om den rike mannen, som ännade göra Johanna lycklig, vore ingen annan än jag själv... jag själv, hör du!... skulle du ändå våga kalla honom dålig karl? Svara på den frågan!

- Jag tager ej mitt ord tillbaka i det fallet heller, svarade Sven.  
Men såilla vill jag icke tänka om patron...

- Jaså.. du... lymmel... du vågar kalla mig dåig karl! stammade  
Brackander, blågrön av ilska. Det skall du fåumgåla! Vet du, skurk,  
att jag är din husbonde? Vet du, vad det kostar att överfalla sin  
husbonde med okvädinsord?

- Jag är ditt vittne, Brackander, att drängen kallat dig en skurk och  
dåig karl, inföll Spävist.

- Det var osanning, det har jag aldrig gjort, genmåde Sven. Det var  
tvätom patronen, som...

- Jag är ditt vittne, fortfor Spävist, att han beskyllt dig för  
osanning, det vill säga: kallat dig lögnare och storljugare. För  
dylika okvädinsord, dåde fålas av tjänare mot husbonde, bäes  
fyradubbelt mot vad i lagen stadgat är, enligt missgärningsbalkens  
15:de kapitel.

- Missgärningsbalken... du nämnde ett ord, bror Spävist, sade  
patronen, i det han med handen for genom sin tupø (under densamma hade  
ögonkenligen framblixtrat en ljus idø). Jag har angående  
missgärningsbalken något vidare att tala med den här go junkern. För  
tre veckor sedan försvann ur storsmedjan en hop smidjån av bästa  
kvalitet. Jag har ännu icke lyckats upptäcka tjuven, men jag  
misstänker pågoda skä den här mannen.

- Ett gott infall, tänkte Spävist för sig själv. Brackander få ljusa  
idøer, åtminstone dåhan är ilsken.

Denna skamlösa beskyllning kom såoväntat och ljöd såöföfälig i Sven  
Stås öron, att blodet likasom isades i hans ådror; han bleknade och  
fattade, såstark han annars var, i dörposten för att ej vackla. Den  
som tror, att ett rent samvete i ett sådant ögonblick som detta är ett  
harnesk, mot vilket falska beskyllningar studsar tillbaka som uddlösa  
pilar, han känner ej människonaturen. Ju renare det inre medvetandet  
är, desto större fasa och avsky hyser man för blotta tanken på ett  
brott... desto tyngre, ja, olidlig kännes misstanken... den oskyldige  
finner sig smutsad av en dylik anklagelse. Om boven rodnar, bleknar  
och darrar, dåhans brott upptäcker, sker det blott av häpnad över att  
se sig blottad eller av fruktan för straff, och dåhan hunnit bliva  
van vid dylika fataliteter, kan han med fräck panna måda vilken  
anklagelse som helst. Icke såden oskyldige; innan hans uppröda  
moraliska natur hunnit komma i jänvikt, skall han ej kunna uthäda  
blicken från en like, som misstänker honom.

- Se bara, ropade Spävist, se, huru karlen bleknar och darrar! Han  
föråder sig själv... hans brott är uppenbart. Jag skulle våga svära  
på att din erkänt skarpa blick, bror Brackander, träffat den  
räte. Ja, kanaljen har utan tvivel stulit det där jännet; jag gå ed  
pådet nä som helst.

- Patron, jag är oskyldig... jag lider icke bära en sådan misstanke.  
Tag orden i Herrans namn tillbaka! sade Sven.

- Nej du, svarade Brackander, strålande av glädje, nej du! Jag är viss om, att du är tjuven. Du skall svara inför tinget... var säker därpå.. och åka påkronoskjuts och ligga påskampallen. Det skall bli en lustig historia. Och kan jag icke fåla dig, skall jag åminstone låå inflyta i din orlovssedel, att du är misstänkt för tjuveri. Ha, ha, ha, jag har väl rättighet att misstänka vilket av mina legohjon jag vill!

- Herre Gud, suckade Sven likasom för sig själv, icke skall domaren fåla mig för vad jag icke gjort, men mitt rykte och anseende inför människorna blir fördävat. Det stannar alltid en misstanke påmig ändå.. Det vore förskräckligt!

- Jo, sådana äro läsarne, bror Brackander, inföl nu Spövist, idel gudsnådliga och fromma människor påytan; men dåman bara kommer underfund med dem, äro de idel tjuvar och kanaljer. Den där göken har nog gått i god skola. Den gamle knekten påträbenet -- jag menar hans fosterfar, haltebolinken -- har uppfostrat honom påräta sätet. Har han lät honom stjåa, såhar han säkert ocksålät honom gömma. Du lär aldrig fåigen ditt jän, Brackander, dådet kommit i sådana lurifaxars händer. Men jag, länsmanen, skall hädanefter ha ett gott öga påden där korporalen och hela läsarepacket...

Svens ansikte glödde, hans ögon gnistrade, ådrorna vid hans tinningar svälde. Han hade hitintills med krampaktig styrka fasthålit i sin sjä den förmaningen, att det just är i frestelsens stund en kristen bör taga vara påsitt sinne och aldrig löna ont med ont; men nu var måttet rågat: han kunde icke längre strida mot sin natur. Den flammande blick, han fäste pålänsmanen, förstummade denne, såsom om han sett ljungelden över sitt huvud: den tappre kronobetjänten makade sig instinktmässigt upp i soffhörnet, så långt från Sven han kunde komma.

- Akta dig, du ormtunga, sade Sven och knå sin vädiga näve. Vågar du yttra ett enda ont ord mer om min fosterfar, skall jag möbulta dig, din usling.

Patron Brackander började även, som man säger, draga öronen å sig. Men nu uppstånde länsmanen ett nytt hi, hi, hi, för att bemantla sin rädsla, och dessa oartikulerade ljud frambragte påpatronen samma verkan, som trumpetens toner påden eldiga stridshingsten. Han erinrade sig även sina husbonderätigheter, och att han i nödfall kunde taga till reträtten och ropa sina drängar till hjälp. Hämed livade han sitt mod, och med modet började åter vreden jäsa över.

- Karl, rå han, du har vågat kalla min vän och gäst, konungens befallningshavande herr Spövist, för usling!

- Och det vågar jag kalla dig också du lille otäcke dvärg, svarade Sven. Reta mig icke för mycket, hör du det!... Och en sådan karl



skulle Johanna ha! Tvi!

Utom sig av raseri och med tupøen rest påända likt piggsvinstaggar ryckte patronen ned en chambriLre från väggen. Länsmannen darrade som ett asplöv för vad som komma skulle.

- Brackander, sade han, sansa dig ett ögonblick... och... kalla in Svalgren. Här kan behövas ett vittne... Svalgren, Svalgren!

Betjanten Svalgren var icke långt borta. Han hade bakom dören till matsalen lyssnat till uppträdet. Han inträdde nu, men lade handen försiktigt på dörrlåset för att, om såprövades nödigt, visa sin förmåga i konsten att försvinna.

Patronens första avsikt hade varit att genast skrida till handling. Spövists mellankomst och Svalgrens inträde bestände patronen att låå handlingen föregås av ett lämpligt tal. Och han upphov sin mun och talte såunda, allt under det han viftade med chambriLren:

- Vet du, din tjuvstryk, vilka en husbondes rättigheter äro? Nej, det tyckes du icke veta, men jag skall upplysa dig därom. Jag kan ge dig en orlovssedel och förskaffa dig ett prästbetyg, som förstöra din framtid och brännmärka dig och göra dig avskydd av alla människor; du skall aldrig fåarbete och bågning, vart du vänder dig inom Sveriges landamäen, om icke bland pionjäerna påVanäs. En sådan orlovssedel har jag ocksålovat dig, och därmed håler jag ord. Du har stulit järnet ur storsmedjan; jag kan måhända icke bevisa det, men jag har rättighet att misstänka vem jag vill, och därmed punkt. (Svalgren såg vid dessa ord sädeles belåen ut; ty han visste bäst, vem som verkligen begåt stöden, och hans rygg bar ännu märken, som vittnade om, vem patronen i sjäva verket misstänkte.) Men nog med det, fortfor Brackander, här finnes också Sveriges lag något, som kallas husaga. Kanske du icke vet, vad husaga vill säga? Din rygg skall snart fåerfara det, min gosse. Jag har laglig rättighet att mörbulta dig, att slådig gul och blå att piska dig såatt sjäen skriker i kroppen pådig...

- Ja, laglig rättighet, inföl den lagfarne Spövist, enligt handelsbalkens 14:de kapitel och missgärningsbalkens 36:te. Paragrafernas nummer erinrar jag mig icke för tillfället, men ordalydelsen i den ena är: "slå husbonde eller matmoder legohjon sitt, såatt thet theraf varder lamt eller lytt, ligger det i laga bot; näpsa de thet skiäiga för brott dess, vare ogildt".

- Och vem annan bedömer, om jag näpser "skiäiga", än jag själv? fortfor Brackander triumferande. Om jag finner "skiäiga" att ge dig oskäligt med stryk, såä det min rättighet. Med ett sådant instrument som det här (patronen viftade med chambriLren) kan jag ej slåen sådan tjur som dig lam och lytt; men jag kan tappa blodet ur dig, kan hudflånga dig från topp till tå såatt ditt arma skinn hänger som en trasa, och det, ser du, är min rättighet, i lagboken gillad och stadfästad pårikdagen 1734.

- Patron skall bara icke försöka, sade Sven, ty det skulle bekomma patron illa. Jag är en svensk man och son av en, som stupat i fält för sitt fosterland, därför tager jag icke stryk, ser patron; och om någon försöker vifta åt mig med piskor eller vad som helst, så ömkar jag honom, så länge jag har mina nävar i behåll.

- I hören bägge två att han hotar slå sin husbonde, skrek Brackander. Vet du, vad det kostar, om du vågar slå igen, vet du det?

- ~, det kostar bara trettio tu par spö inföl! Spöqvist, hi, hi, hi, bara trettio tu par spö enligt missgärningsbalkens 15:de kapitel. Det är en småsak för en sådan bondrygg. Och så talar han om sin far, som stupat i krig! Likasom det skulle gåla inför lagen och fria hans hud för stryk! Kors så befängt! Så hjärtinnerligt lustigt! Rappa på honom nu, Brackander!

- Din far var väl i alla fall en tjuv, likasom du själv, och här har du både för dig och din far och hela din släkt.

Nordstjärneordens kandidaten Nikolaus Brackander höjde hämed chambrikören och riktade ett slag mot Sven Ståls ansikte. Lådersnärt susade i luften, men innan den hunnit det åsyftade målet, hade Sven hejdat och fattat den med sin kraftiga hand.

Blodet rusade med fruktansvärd fart genom ynglingens ådror, det virvlade i hans hjäna, jäste i hans hjärta... bäsäkalynnet hade fattat honom... Han var färdig stötta sig över patronen och krama honom med sina vådiga ramar, då samma ögonblick fosterfaderns fromma, allvarliga ansikte visade sig för hans inre öga, och han tyckte sig höra de heliga ord, som dennes läppar så ofta upprepat: "bedjen för dem som göra eder skada och förföja eder". Och Sven stannade mitt i anloppet och lät sin hand sjunka. Men den djupa ångestsuck, som utpressades ur hans barm, vittnade om den förfäliga ansträngning, genom vilken han återvunnit sin besinning.

Vid den hotande rörelse Sven gjorde hade patronen blivit likblek och gjort ett språng baklänges, Spöqvist krupit under toddybordet och Svalgren öppnat dören för att helt inkognito lämna stridsplatsen. Men dånu jätten plösligt tycktes ombyta sinnelag och hans huvud med nedslaget uttryck sjönk mot hans bröst, repade de trenne hjärterna åter mod. De togo för givet, att tanken på de "trettio tu par spö" hejdat den vådige arm, ty av ädlare bevekelsegrunder skulle de själva ej avstå från en hämnad. Spöqvist satte sig åter i soffan, sedan han låsat söka efter sin näsduk under bordet, Svalgren intog sin gamla plats vid dören, och patronen började, lik en arg hund, rycka i chambrikören, som kvarstannat i Svens hand.

- Patron, sade Sven, tänk icke på att slå mig, utan låt mig gå i fred härifrån. Av det här samtalet kan endast ont uppkomma, om det fortsättes, ty vi äro alla retade och vid vrängt sinnelag. I morgon skall jag komma tillbaka till patron, om patron vill.

- Släpp chambrikören, släpp chambrikören, din hund! rår patronen och

ryckte ursinnigt i densamma.

Sven släppte den... och patronen, som just gjorde en ny förtvivlad ryckning, förlorade jänvikten, vände sig om i fallet, föll raklång i golvet och stötte näsan så illa, att blodet började flöda över tiljorna.

- Mord, mord! tjä Brackander, under det Svalgren skyndade fram för att hjälpa sin herre påbenen.

- Mord och blodsutgjutelse! Hjäl, hjäl! skrek Svalgren med gäll stänma.

Spövist bet sig i läppen för att icke gapskratta å vännen Brackanders ofärd, varefter han vände sin av skadeglädje lysande blick påSven och sade med mycken salvelse och högtidlighet:

- Olycklige, vad har du gjort? Du ä hemfallen å lagens hela stränghet; ingenting kan rädda dig ur rätvisans arm.

Sven stod likasom förstenad.

- ~r det icke hemgång? ~r det icke edsöresbrott? Kan jag ej fåkarlen påfästning? väste patronen, medan han skyndade att sköja näsan i ett vattenfat.

- Nej, nej, min vän, hemgång ä det vä icke, sade Spövist med en beklagande åbörd, du måste njä dig med trettio tu par spö

- Men jag vill ha honom häktad... Aj, min näsa... Han får icke undkomma eller rymma. Hos dig, såsom konungens befallningshavande, gör jag mina anspråk gälände för att fåkarlen inspärad... genast, genast, förstå du!

- Enligt 2:dra paragrafen straffbalken skola missgärningsmän, dåsaken gå ålif eller kropp och ej med penningar bödas må genast åfäsk gärning gripas, i häkte sättas och utan uppskov för råta ställas, anmärkte Spövist. Jag vill såedes strax skrida till verket... Svalgren, arresterå denne missgärningsman!

Svalgren såg först påSven, därefter pålänsmannen, bugade sig och svarade:

- Oändligen smickrad av förtroendet; men som jag icke vet, huru jag skall bäå mig å, får jag be herr befallningsman visa mig det.

- Rät illa, mumlade Spövist för sig själv, att jag icke har handbojor och fotblack med mig. Utan sådana mobiler borde ingen omtänksam tjänare av Kongl. Majestä och kronan resa. Och jag, som hemma har en såvacker handboja av min egen invention, en handboja, som jag skall uppvisa för landshödingen, och påvilken jag funderar att taga patent!

Länsmannens tanke hade likasom funnit eko i patronens sjä, ty denne senare utbrast nu:

- Svalgren, i skrubben bredvid vedboden ligga handklovar och en black. Spring genast efter dem! De komma nu till pass.

Emellertid hade patronens och Svalgrens ovan förmäta nödrop föt till stället hela gårdens manliga och kvinnliga befolkning. Förstugudören öppnades, och man såg en hop huvuden nyfiket titta in i rummet. Då drängarne sågo patronen stå och sköja sin uppsvällda näsa över tvätfatet, puffade de varandra i sidan och beto i tröjmarne för att ej genom skratt föråda beskaffenheten av sina medlidsamma känslor. Huru saken egentligen tillgät, visste de icke, men de ansågo för sannolikt, att Sven masmästare piskat upp deras husbonde.

Spöqvist, som var en försiktig fåtherre, uppgjorde genast den operationsplan, han ansåg rådligast att föja. Hans ansikte rynkade sig på ett sätt, som skulle uttrycka djupt medlidande, under det han nalkades Sven och faderligt lade sin hand på hans axel.

- Min stackars gosse, sade han, min tjänst äägger mig den sorgliga plikten att arresteras dig. Gör icke motstånd, min vän, ty ehuru du visserligen skulle kunna begagna dig av dina ovanliga kroppskrafter för att denna gång komma lös, såskall dock rättvisans arm för eller senare nådig. Betänk även, vad det kostar att säta sig till motvän mot en kronans tjänsteman i hans ämbetsutövning. Rör du mig i ovänlig avsikt bara med ett finger, såfå du, enligt missgärningsbalkens 18:de kapitel, umgäla det med tuhundra dalers böder eller, om du ej orkar böda, tjuguaåta dygns fängelse vid vatten och bröd... Såedes, fortfor Spöqvist, i det han ur den nu återkomne Svalgrens hand emottog handklovarne, såedes inser du, att motstånd blott skall förvära saken. Jag vill för örrigt i fötroende och för att lugna ditt hjäta säga dig (Spöqvist sänkte härvid rösten till en viskning), att du, när allt kommer till kritan, slipper undan med aderton par spö i stället för trettio tu, emedan din förbrytelse egentligen skett i "hastigt mod"... Mina väner (Spöqvist höjde nu sin röst och vände sig till de i förstugan församlade åskådarne, alltunder det han gjorde handklovarne i ordning), I sen hä för edra ögon ett varnande exempel, huru det gå, dåtjänaren säter sig upp mot sin husbonde. Lå det bli eder till en häsosam varnagel.

Drängarne puffade varandra i sidan och gönde sig den ene bakom den andre, kanske för att döja det intryck, Spöqvists predikan gjort på dem. En och annan syntes bekymrad, men dessa voro sådana, som kände medlidande med Sven.

- Räck fram dina händer! sade Spöqvist till denne.

Sven vaknade vid dessa ord likasom ur en dröm.

- Jag mäker, sade han dystert, varom fråga ä, men tro icke, att jag godvilligt låer mig bindas och släpas till skampåen. Försök ej att komma fram med handklovarne; det tjänar till ingenting. Jag vill

hellre döän vanhedras.

- Se så gosse, friskt mod nu! Hit med händerna! sade länsmannen och fattade i Sven.

Sven stötte kronobetjänten tillbaka, satte mössan på huvudet och sade:

- Adjö patron! Tack för denna gången! Mig åerser ni aldrig mer... Ur vägen, gott folk! Den som tös lägga hand på mig, få skylla sig själv.

Och hämed lännade han rummet och gick obehindrad genom hopen.

Nä Brackander och Spöqvist hunnit sansa sig, ropade båda med en mun:

- Grip, grip, tag fast honom! Lå honom icke komma undan! Efter honom, era kanaler!

- Ja, ja, nådig patron! Ja, ja, herr befallningsman! skreko drängarne och sprungo omkull varandra i trappan i sin låsade iver att efterkomma herrarnes befallning. Nedkomna pågårdens lupor de, skrikande och hojtande, å alla håll, utom det, i vilket de sågo, att Sven med fasta och långsamma steg avlägsnade sig.

---

Avsked från hemmet.

Det i föregående kapitel skildrade uppträdet hade förefallit, medan Johanna var borta vid sin fars stuga.

Fövirrad och utan förmåga att tänka en redig tanke lännade Sven masmästare herregården och gick, han visste ej vart. I hans sjä tumlade känslorna om varandra som vågorna på en vindpiskad sjö harm och bitterhet över den skamliga behandling han lidit, dystra aningar, smärta och vemod vidgade eller sammanpressade hans hjärta. Såvandrade han länge, knappt medveten om sig själv och utan att upplyfta sin mot marken riktade blick. När han slutligen återkom till besinning och såg sig omkring, befann han sig inne i djupa skogen, och natthimlen med sin tysta stjärnehä vävde sig, över hans huvud. Tröt nedkastade han sig vid foten av en gran och sökte samla tankarne för att med lugn betrakta sin ställning och fatta ett beslut om vad som borde göras.

- Har jag verkligen gjort mig skyldig till en förbrytelse? tänkte han för sig själv. Lade jag icke band på mitt sinne, fast de retade mig på det gruvligaste sätt? De anklagade mig för tjuveri och hånade min fosterfar för hans gudsfruktan och kallade även honom och min kötslige far för tjuvar... nä jag tänker på det, sjuder det i mig... jag skulle vilja strypa dem, de uslingarne... Misstänkt för tjuveri! det är ju föskräckligt! Jag kan aldrig uthärdas den skammen... Och så vilja de häkta och döma mig till spöåen för att i tid och evighet vanära mig och låå mina fosterföådrar döi sorg och förtvivlan. Men kan patronen det? Det är ju han, som förbrutit sig mot mig, och icke

jag mot honom! Får en husbonde strafflöst skymfa och misshandla sin tjänare och beröva honom heder och ära? Nej, sådan kan icke rättvisan i vårt land vara; det vore ju gudlöst att bara tänka så

Men nu erinrade sig Sven, att patronen och flera husbönder av samma skrot och korn verkligen med lagens tillhjäp stötat oskyldiga tjänare, dem Sven kände, i samma avgrund, som nu öppnade sig framför ynglingen själv. Det var såedes möjligt, vad Sven i det längsta ville betvivla. Ja, det var möjligt och även sannolikt, att länsmannen och hans hantlangare skulle jaga Sven som ett oskäligt djur, till dess de kunde gripa, inspärra och föra honom inför domstol, där efter Svens övertygelse ingen rättvisa för den anklagade tjänaren var att vänta. Borde han fly? Ja, han fattade ett ögonblick detta beslut, men då kom han att tänka på sina fosterföddrar, vilkas ålderdomsstöd han var, och mot vilka han hade heliga plikter att uppfylla. Han tänkte även på Johanna, och i den bittra, förtvivalade sinnesstämning han nu var, pinade han sig själv med den misstanke, att flickan kanske icke skulle ha något emot att få patronen till man i stället för den fattige masugnsdrängen. Och vad som var ännu värre: skulle Sven kunna hysa den minsta önskan om Johannas hand, sedan han blivit misstänkt som tjuv och genom ett nesligt kroppsstraff blivit vanhedrad i sina egna och i alla människors ögon?

Dessa tankar avlöste varandra oredigt och förvirrat. Sven var ej i stånd att fatta ett beslut; hans huvud sjönk mot bröstet, och hans händer knödos med krampaktig styrka, såsom om han med handkraft velat söka avslita de osynliga snaror, i vilka ondskan och nedrigheten insnärjt honom. Om patron Brackander i detta ögonblick varit i den olycklige och förbittrade ynglingens våd, ve dådem båda! Dock nej ... innan Sven hunnit följa vredens rop ur sitt sårade hjärta, skulle helt visst en annan, högre kraft, som för vår ursprungliga natur är främmande, fjättrat hans hämnande arm, och om patronen räckt Sven sin hand och uttalat ett enda försonande ord, skulle Sven med rött hjärta förlåtit allt, ty sådant var sinnelaget hos korporal Brants fosterson.

Sven kunde, utan att hans muskler slappades, sköta släggan från morgon till kväll, men vid en sjässkakning sådan som denna var han ej van; han kände sig matt och förstörd och försjönk slutligen i en orolig, av elaka drömmar störd slummer, där han satt under den gamla granen, mellan vars slokande grenar stjärnorna nedblickade såvälnt och mildt, liksom skulle de velat trösta honom och viska, att varje jordisk sorg, även den svåraste, blott är en övergående storm, efter vilken för eller senare intet spår skall röjas på det lugnade hjärtats yta.

Sven vaknade vid fåglarnes glada morgonkvitter. Han önskade att vara en av dessa vingade varelser, som under Guds blåhimmel tillbringa sitt liv med kälek, sång och den kära omsorgen om sin avföda. Men ingen sparv faller ju till jorden utan Guds vilja, och han har ju räknat våra huvudhår -- därpå kom nu Sven att tänka, och denna tanke gav honom en viss styrka. Han beslöt begiva sig till korporalen för att få råd och därefter återvända till sitt arbete vid masugnen. Vålbekant med skogens villande stigar valde han den kortaste vägen och såg snart insjöns vatten framglittra mellan granarnes och tallarnes

stammar. Det var en vacker syn att skåda, huru sjöns spegel hä och där glänste av morgonsolens guld, medan den påandra sträckor ännu låg inhöjd i en lät dimma, liknande en genomskinlig spetsklä, som småningom höjde sig och försvann i den rena blåluften. Men endast den sinneslugne kan njuta av naturens skönhet; den olyckliges öga fröjdas ej av himmelens blå ängarnes grönska och skogarnes skiftande prakt. Det lugna och harmoniska i den övriga skapelsen bildar en nedtryckande motsats till hans eget förstända tillstånd; han känner sig såsom en från naturen utskjuten varelse, genom sitt självmedvetande dömd att leva i en helt annan, osynlig värld av andliga konflikter, av tankar, känslor och lidelser.

Sven såg nu den väbekanta röda stugan, ur vars skorsten en vitgrå rökpelare uppsteg i den lugna luften. Innan han inträdde, gick han ned till bäviken och tvätade sitt ansikte i det kalla sjövattnet för att därmed utplåna spåren av sina tårar och giva sig ett frimodigare utseende. Därefter steg han in.

Mor Kerstin stod vid spisen och sysslade med en gryta. Annars var ingen att se, ty Ingrid hade gått till ladugården för att mjöka kon och släppa ut fåren.

Kerstin vände sig om och frågade, varför Sven kommit vid denna ovanliga tid. I gummans utseende och i den ton, varmed hon gjorde denna fråga, låg ej det gladlynta och hjärtliga, som fostersonen annars alltid rönte hos henne.

- Jag vill tala med far, svarade Sven.

Kerstin omtalade nu i få och tvära ord, att korporalen tidigare på morgonen begivit sig i väg till Växjö av orsak som vi känna. Sven trodde först att anledningen till Kerstins dåliga lynne låg häuti, men han blev snart tagen ur sin villfarelse. Kerstin berättade -- och Sven åhörde med ångestfullt hjärta -- huruledes patronen i egen person kommit och begärt Johannas hand, vad korporalen svarat patronen samt vad... ja, vi kunna ej följa förloppet av Kerstins ordström, men Sven hade ej hört många ord, förän han ömsom rodnade och bleknade och kände sig likasom tillintetgjord. Den pina, han nu undergick, var sjufalt värre än den, han under den föregående aftonen och natten erfarit.

- Ja, det är din skuld, Sven, sade Kerstin, din skuld, att sorg och oenighet och kiv kommit under vårt lugna tak, din skuld, att Johanna gått miste om en lycka, som Vår Herre i sin godhet velat bereda henne genom patronen, din skuld, att vi kanske bli drivna från hus och hem... och ändå hava vi fått upp dig och vådat oss om dig som om vårt eget barn... Herre Gud, det är tacken man får här i världen!

Hade Kerstin vetat, att varje av dessa ord raspade som en slösåg genom de känsliga fibrerna av fostersonens hjärta, skulle hon säkert lagt band på sin tunga, ty elak var Kerstin icke. Och hade hon därtill vetat, vad Sven nyss lidit... hade hon vetat, att han med oro i sin själ kommit till fosterföräldrarnes hydda för att söka tröst, såsom

öknens törstande djur söker en svalkande dryck... dåskulle hon intill dörren ångat, vad hon nu gjorde. Men hon visste det icke och såg heller icke, huru den jättestarke mannen satt där, blek och darrande såsom en kraftlös frosspatient, och huru bittra tårar frampressades ur hans manliga ögon och lika hastigt försvunno, borttorkade av hans feberheta hand.

Det var därför någonting underligt, att Sven, när mor Kerstin slutat att tala och med ökad iver röde i sin gryta -- att, säga vi, Sven då steg upp och sade lugnt, nästan muntert, om också icke i sin vanliga ton:

- Bevars, mor, vad ni nu ger mig skuld till mycket! Och ändå jag så oskyldig som ett barn. Jag har ända till i går kväl varit nere vid masugnen och arbetat och ingenting vetat av allt det här. Icke vill jag göra Johanna olycklig, det vet ni nog, mor; nej, tvärtom önskar jag henne av allt hjärta att bli rik och förnäm, eftersom hon icke kan bli lycklig på annat vis. Och vad det där kivet beträffar, så känner jag både far och mor såvå, att jag vet, att det snart skall gå över, och alltihop bli gott och vå igen... Ja mor, nog var det lite besynnerligt av far att avslå patronens anbud, och det bara för min skuld! Jag har ändå njutit så mycket gott här i huset, att jag aldrig kan betala det... Nej, alltihop skall bli bra igen, mor; icke vill jag vara en otacksam gökunge, som lägges i ett främmande bo och fostras av främmande föräldrar och till tack för det tränger de rätta barnen ur redet. Nej, det blir stopp! Jag skall icke hindra... Mor, var ä nyckeln till skåpet?

- Den ligger i fönstret, sade Kerstin, nu något vänligare, ty hon tyckte om Svens ord och förstod ej, att de kommo från ett av bittra smärtor betryckt hjärta. Stanna här nu en liten stund, Sven, så får du mat, innan du går tillbaka till masugnen.

- Tack, mor, men jag är icke hungrig, svarade Sven, i det han öppnade skåpet och ur detsamma framtog några papper, varibland sin dopattest, samt ett kruthorn och en hagelpung. Vidare öppnade han dörren till en liten skrubbdörr vid köket och framtog där ett skjutgevär, som var hans eget. Därefter tryckte han mössan djupt ned i pannan och sade:

- Adjö mor!

- Varför tar du bössan med dig? frågade Kerstin och såg på Sven.

- , svarade Sven, och vände sig hastigt om, låsande undersöka låset på bössan, å det föll mig in, att det kunde vara roligt att skjuta en fågel, om jag får se någon sådan på vägen. Farväl nu.

Och Sven gick. Hans väg förde honom förbi den lilla ladugårdsbyggnaden, och han steg in där för att träffa Ingrid. Flickan höll just på att lägga ett fång hö och halm till kon, då Sven visade sig i dörren.

- Ingrid lilla, sade han, jag vill bara titta hit in för att se dig en



gång till, innan jag begiver mig av. Jag har ett ärende att uträtta långt norrut, och vi fåkanske icke träffa varandra pålänge. Adjömed dig!

Ingrid frågade, vad det var för slags ärende, men väntade ej på svar, innan hon med en blick på Sven utbrast:

- Vad du ser besynnerlig och blek ut, käraste Sven! Vad kommer å dig?

- Det är ingenting, Ingrid... Hör du, då du träffar Johanna och far, såhäsa dem mycket... mycket ifrån mig.

Och Sven tryckte flickans hand, vände sig om och gick bort med hastiga steg. Häpen och förbryllad stannade Ingrid i ladugårdsdören och såg efter den bortgående.

Sven gick med bortvänt ansikte förbi stugan, men då han hunnit ett litet stycke därifrån, kunde han ej avhålla sig från att kasta ännu en sista blick på sitt kära barndomshem och därmed taga ett tyst farväl av alla de föremål, vid vilka hans ljuvaste minnen voro förbundna.

Det hände sig så att mor Kerstin just nu såg ut genom fönstret, och hennes och Svens blickar möttes. Hon varseblev med förvåning, att fostersonen hade tårar i ögonen, och det blev nu plösligt klart för henne, huru allt stod till. Det var, som om Svens blick hade bränt henne in i sjäen; hela den ömhet, hon i sitt hjärta hyste för honom, vaknade med ny styrka.

- Herre Jesus! vad har jag gjort! utbrast hon och skyndade ut för att kalla fostersonen tillbaka. Men Sven var icke längre synlig; han undanskymdes av den täa furudungen, som befann sig bakom bäviken.

Mor Kerstin sprang, såfort hennes gamla ben förmålde, ned mot sjön och ropade med flämtande röst:

- Sven, Sven, kom tillbaka!

Klipporna i skogen svarade henne, men fostersonen syntes ej. Hade han lyssnat till, huru detta rop tonade av ömhet, ångest och rörelse, skulle han kanske återvänt.

Vid Kerstins rop skyndade Ingrid dit från ladugården; hon fann sin mor sittande på en klipphål med bägge händerna tryckta mot pannan.

- Mor, mor, vad är det? frågade flickan förskräckt.

- Barn, svarade Kerstin snyftande, olyckan har kommit över vårt hus, och det är jag, som nedkallat den.

Sven fördjupade sig i skogen. Han gick och gick, utan att veta till vad må, men han valde instinktmässigt de mörkaste och mest avlägsna delarne av skogen, vandrade framå genom vildmarker, där inga stigar voro banade, om icke av de flitiga myrorna, som här levde i sina gamla samhålen eller stiftade nya, utan att någon historieskrivare vet att beråta om dessa samhålen, fast de kanske i sig hava samma mårkvårldighet som de gamla myrstackarne Aten, Korint och Tebe och deras nybyggen kring Medelhavet. Svens tankar och kånslor voro likasom dõvade; hans sjås strånger hade slappnat och dallrade icke lårngre av smårta. Icke heller befattade han sig med att tårnka på sitt åle eller vad han skulle fõretaga, utan vandrade outtråttligt framå, sårsom om hela hans kraft varit fõrflyttad i hans gångmuskler. Det enda han hade klart fõr sig sjåv var, att om han råkade ut fõr sina fõrfõjare, skulle han ej låa sig fångas, utan fõrsvara sig till sista blodsdroppen; dårfõr hade han också laddat sitt gevår med grova varghagel, noga rengjort fångpannan och påslagit nytt krut. Medan han sårunda strõvade omkring, kom han i grannskapet av masugnen, vid vilken han sår lårnge arbetat, och når han hõrde slagen av dess maskin och bruset av skogsstrõmmen, stannade han fõr fõrsta gången, och djupt vemod intog honom åer. Han tyckte sig i detta buller hõra en avskedshåsning och kånde innerlig lust att, innan han vandrade vidare, sårja farvå till Pelle Larsson och de andra kamraternas. Men då han i sårdan avsikt nårmade sig skogsbrynet och sårj masugnen på avstånd framfõr sig, varseblev han en hop folk, som just kom ut från hyttan, och bland vilka han igenkånde patronen, lårnsman Spårqvist i full uniform med sabel vid sidan, lårnsmansskrivaren, betjånten Svalgren och nårgra fjårdingsmån. Utan tvivel voro dessa mån ute påspaning efter Sven. Sedan de nu en stund samtalat med varandra, sårj han dem inslå vårgen, som fõrde till korporalens torp. Sven ansårj rådligast avstå från det tillånade besåket, vånde masugnen ryggen och fördjupade sig åer i skogen. Sedan han med iver och skyndsamhet fortsatt sin irrfåd i nordlig riktning och solen redan uppnått middagshõden, kånde han sig hungrig och tråt och kastade sig ned på marken fõr att vila. Skogen hade på flera stålen varit avbruten dels av lands- och håradvårjar, dels av upprõjjade, odlade och bebyggda strårkor, och dessa hade passerats av Sven med stor brårska, emedan han ej ville bli sedd av nån mårnskiska. Nu sårj han åven en vårj stryka fõrbi helt når den plats, dår han lagt sig ned, men emedan han redan var lårngt borta från Trevnadslõsas område, tyckte han sig ej behõva iakttaga samma fõrsiktighet som fõrut.

Hungern å en ovårkommen gånst, dårman ej vet, huru man skall kunna avspisa honom. Ja, denne gånsts pockande fordringar låa hõra sig hos den mest svårmiske romanhårte och komma denne nån gång på rent allvar att tveka i valet mellan att åja sin kåleks ideal eller en god materiell anråtning, exempelvis skinka med potatis. Att detta fõrhållande åven tråffade in på Sven masmåstare å dårfõr icke underligt, helst han egentligen icke var svårmisk utav sig, utan rått och slåt en ofõrdåvad naturmårnskiska. Medan han sårledes tånkte på huru bittert det var att skiljas från hemorten utan att ha sett och tagit farvå av Johanna och korporal Brant, och mårnga andra bedrõrliga tankar rõrande dessa fõr honom sårdyrbara personer korsade varandra i hans hårna, funderade han också uppå huru han skulle kunna stilla

sin hunger. Hans enda utväg var att säga sitt gevär; han beslöt därför att utbjuda det i de hyddor, han under sin vandring komme att passera förbi. Sedan detta beslut var fattat, steg han upp för att fortsätta sin marsch, dåhans uppmärksamhet i detsamma fästes på en man, som kom gående framå landsvägen och hastigt stannade, dåhan i sin ordning varseblev Sven.

Mannen var klädd i grann militäruniform, olik de vanliga lantsoldaternas. Han bar sådana epåetter, som Sven sett, att Småands ståliga grenadjärer brukade, men bröststycket påhans frack var av rät kläde och uppslagen, kragen och ränderna påhans byxor vita. Vid hans vänstra sida dinglade en kort sabel eller huggare, föga större än en förskärekniv. Mannen hade en rak och stålig hållning, och hans rödbrusiga ansikte pryddes av yviga mustascher. Såsom vi nämnt, stannade han, dåhan fick öga påSven masmästare, och betraktade honom från fotabjället upp till hjässan, likasom han i tumtal velat beräkna jätens längd. Därefter häsade han militäriskt med handen förd till släpmössan -- alldeles som Sven sett korporalen göra, när denne på kyrkbacken träffade någon gammal officer eller underofficer av sina forna krigskamrater -- och utbrast under livliga rörelser med armarne:

- Träd närmare, du värdige son av den högresta tallskogen! Såvida du ej är en skogsande, en gengångare från rimtusetiden, utan barn av en dödlig moder, såträdd närmare!

- Vad vill ni mig? frågade Sven, som började tro, att mannen antingen var drucken eller rymt från hospitalet.

- Vad jag vill dig! Se och beundra skaparens verk, som, dåhan gjorde dig, helt visst hade för avsikt att tillsvarva en livdrabant å vår allernådigaste konung. Vad är ditt namn, du höge yngling, den ingen, utom tornväktaren, kan se över axeln?

- Jag heter Sven Stå, och vem är ni?

- Jag, min gosse, svarade mannen med en högtidlig åbörd, jag är princeps prærii, det vill med andra ord säga korporal vid konungens andra livgarde, och mitt namn är Montan. Sedan vi nu gjort varandras bekantskap, vill jag fråga dig, om du ej har samma väg som jag; vi kunna i sådant fall fånjuta av varandras sällskap, ty jag bekänner uppriktigt, att jag är livligt intresserad av allt stort och högt hä i världen, av allt, som höjer sig minst sex fot över jordens låga, föraktliga grus.

- Min väg går genom skogen, sade Sven.

- Men å det hålet finnes ingen krog, anmärkte Montan. Följ mig, min vän, och jag bjuder dig påen middagsrisp.

- Nej, tack.

- Du är lika kort och två i dina ord, som du är lång till din kropp, min vän. Men jag släpper dig icke: torva leæa lupum sequitur, lupus

ipse capellam... min sjä har fäst sig vid dig, såsom humlen vid humlestången... Men varför gapar du påmig sådär, du levande kyrkstapel? Tycker du kanske, att jag är grann? ~r jag icke?

- Jag är rädd för, att ni är litet vriden i huvudet, svarade Sven.

- ~hå du tycker att jag pratar tok. Där har du visserligen rätt, men ser du, en gardist är en sålycklig, översäl människa, att hela världen likasom leker för honom; i sin översvinneliga munterhet vet han knappt, påvilken fot han skall stå mycket mindre att hålla sin tunga. Ja, jag säger dig, gosse, att gardisten är en avundsvärd varelse; den yngling, som kan fåen plats i gardets leder, hans lycka är gjord. Tänk pådet, min vän!

Under yttrande, att middagsvärmen var tryckande, och att landsvägsdammet vä behörde skjåas ned, slog sig därefter gardeskorporalen ned i gräset ett stycke från landsvägen, framtog en flaska och bjöd Sven att supa sig till. DåSven avskog detta anbud, emedan han aldrig smakade brännvin, förklarade Montan sin missbelåenhet dämed, att det fanns absolut nyktert folk i världen, emedan detta nögade andra att, för den politiska jämviktens bibehållande, supa desto mera. Bland dessa andra, för den politiska jämvikten sig uppoffrande varelser tycktes Montan sjä vara, ty han tog en vädig klunk ur flaskan och såännu en. Därefter öppnade han sin resväska och uppdukade för Svens lystna ögon åskilliga viktualier, bland vilka några kakor av finsiktad råg, rökt skinka, medvurst m. m. Han inbjöd Sven att deltaga i måtiden, och denne lä ej bedja sig tvenne gånger, såsom det annars hör till goda tonen bland allmogen, utan grep verket genast an.

Det skulle bliva alltför långtrådigt att återgiva de båda männens samtal; nog av, korporal Montan började tala som en ganska förständig karl och visste snart att vinna sin länge gästs förtroende, såatt denne för honom yppade sina levnadsförhållanden och nuvarande belåenhet. Montan frågade honom, om han ville låa väva sig till gardist, och började ånyo avmååa gardeskarlens lyckliga lott i de mest lysande färger.

- Först och sist, sade han, vill du bli gardist? Jag frågar det, därför att jag tycker om dig och vill dig vä. Grip lyckan i flykten, min gosse, annars vinner du henne aldrig. Till en början bjuder hon dig genom mig tio rdr i handpengar; sedan följer du mig till Stockholm och får se den stora huvudstaden och kungen sjä med alla prinsarne. Vidare får du sådana här kläder, som ha den förunderliga verkan, att alla flickor skola löpa som galningar efter dig. Betänk, vilket härligt liv! Att marschera, att manövrera påLadugårdsgärdet samt för konung och fosterland gåpåpost vid Karl den trettondes staty! Jag menar allvar, gosse; jag leker ej med dina känslor. Nej, jag vill skapa dig en lycklig framtid och fordrar ingenting därför -- påsin höjd en tacksamhetens tå ur dina ögon.

- Ah, nu börjar korporal Montan prata galenskaper igen, genmäde Sven, jag är icke såenfaldig, att jag låer narra mig av en lockfågel. Jag

vet nog, hurudant gardeslivet ä...

- Hm, sade Montan något förlägen, min avsikt är icke att narra dig. Vad jag nyss yttrade, är en gammal läxa, som jag kan utantill, och varmed jag lockar enfaldiga norskar att bita påkroken. Dig vill jag icke lura...

- Hör på korporal, avbröt honom Sven, jag vill blott, att ni samvetsgrant skall svara på den enda fråga: har man såsom gardeskarl även tid till nyttigt arbete, såatt man kan göra sig extra förtjänster?

- Ja, den som vill har visst tid att arbeta. Jag känner flitiga och ordentliga karlar, som efter kapitulationstidens slut samlat sig ett litet kapital, tillräckligt att grunda en oberoende framtid. Men sådana är ej många; de flesta är låtingar, eller supade upp sina förtjänster. Du sade mig, att du förstår dig på smedsyrket; om så är, skall du aldrig sakna lönande arbete, och jag tror mig kunna försäkra, att du i Stockholm har utsikt att förtjäna mer penningar vid stället och bägen än någonsin här nere.

Sven tvekade nu icke längre, och i hans belägenhet skulle fågjort det. Hans största bekymmer hade varit, att han genom sin nödtvungna flykt från hemorten skulle lämna fosterföräldrarna utan hjälp och stöd, men Montans försäkran följade denna farhåga, och Sven följde under dagens lopp Montan till närmaste gästgivaregård, där denne granskade hans papper, lämnade honom handpenningarna och fick det behöriga dokumentet undertecknat. Trygg, åtminstone i sin egen tanke, under gardeskorporalens vingars skugga mot varje förföljelse från patron Brackanders sida, fortsatte Sven jämte hans nya bekantskap följande morgon sin väg i nordlig riktning, å Jönköpingshållet. Montan var en munter och i det hela godhjärtad kurre med en liten böjelse för melankoli, mot vilken han dock hade ett palliativ i sin flaska och i ett filosofiskt-praktiskt laissez-aller-system, avfattat, likasom de sju grekiske vises, i form av tänkespråk, sådana som: "tag dagen, som han kommer" eller "man bör aldrig säga värre, än att man med hjärtans lust kan dansa en slängpolska" o. s. v. Med dylika tänkespråk och citater ur åskilliga poeters arbeten sökte han även, fastän förgäves, att muntra Sven.

- Käa du, sade han vid ett tillfälle, du ser precis ut som en, vilken sått smöret och tappat penningarna. Jag hörde dig i natt prata något i sönnen om Johanna. Jag medger gärna, fast jag icke känner henne, att det är den dygdälaste och skönaste mö som någonsin uppblommat bland Nordens fjällar, men, för fan, om flickan bedragit dig, såslå henne ur tankarne. Du måtro, att jag också..

- Det vore bäst, om korporalen ville tåga med den saken... den är icke rolig att tala om, sade Sven och rynkade ögonbrynen.

- Så så inföll Montan och stack sin ena arm under Svens, medan han vädeliga svängde med den andra, jag skall aldrig mer tala därom, min gosse; men jag tillägger blott att,

Svante, din dårskap jag aldrig förl er,  
klagan och suck f r en kvinnas skull!  
Världen, tyv r,  r av kvinnor full:  
mister du en, st dlig tusende  er.

---

Dj k arne.

En månad har förflutit efter ovanför skildrade händelser. Under denna tid hava Göran och Adolf, de båda V rj d k arne, strävat kors och tvärs i de sm andiska bygderna, besökt en mängd genom natur, minnesmärken, historiska tilldragelser eller industriella anläggningar märkvärdiga stålen, ökat sina herbarier med s lsynta växter och sina mineralogiska samlingar med stuffer från olika gruvor o. s. v. De hava vidare sammantr fat med originaler av alla stånd och  drar, upplevat sm  ventyr, som ge dem  nne till lustiga historier för hela nästkommande termin, bevizat bondb r lop, upptecknat folksagor, med ett ord tillbringat dessa vandringsdagar både nyttigt och angenämt. Adolf Sparrf t, som är en skicklig tecknare, har dessutom haft riklig syssels tning med att i sitt album föreviga alla f rem , som anslagit honom. Man ser i detta album, blad efter blad, utkast till landskapsstycken, allmoge i nationaldr kter, vackra flickansikten, l gliga bondgubbysionomier, runstenar,  tehg gar, kyrkor och komiska scener ur deras eget vandringsliv -- scener, i vilka Göran oftast är hj ten; s till exempel finner man p ett dyliskt utkast, huruledes Göran under jakt efter en s lsynt k rblomma nedsjunkit till bröstet i dyn, och huruledes Adolf, med bägge händerna fattande i Görans h r, stretrar för att befria sin vän ur hans obehagliga st lning.

Det är en vacker s ndagseftermiddag. Göran och Adolf befinna sig på toppen av det v diga Taberg. Den aktningsv rde och g stfrie inspektorn, som har uppsikt över gruvan och masug arne påstålet, och hos vilken de båda dj k arne nyss intagit sin middag, står vid deras sida med en kikare under vardera armen och talar om stålets märkvärdigheter. Utsikten är utomordentligt skön. Neijden, p flera mils omkrets, ligger som en stor f glagd karta under deras f ter. De mörka, högväxta och vidstr kta barrskogarne st d r som djupa legioner av grönklädda krigare, mellan vilkas leder h r och där kyrkspiror liksom fanor och standarer höja sig, och mellan avdelningarne slingrar sig Nissan, Lagan och oräkneliga mindre bäckar i nyckfulla kräkningar, glittrande i solljuset som långa linjer av kopplade gev r. Detta p trenne sidor om den malmdigra bergj ten; nedanför den  erst ende sidan, mellan dess nordliga sluttning och sjön Vätern, utbreder sig ett mera öppet landskap, mellan vars kullar man varsnar en skymt av staden Jönköping, badande sina husrader i trenne insjöar, av vilka den största vidgar sig till en ofantlig spegel   sommarhimlen med dess skiftande färgspel och   de romantiska h der, som följa dess stränder, tills den längst i fj ran sammansm ter med himlaranden. Aftonsolen f gyller kullarne p den högra stranden och begjuter dess toppar med skimrande purpur, medan den vänstra strandens branter framst i en gr f rgton och kasta allt

längre skuggor utå sjön, ju mer solen närmar sig de furuklädda bergen i väster. Ett och annat segel svävar över den matt silverglänsande vattenspegeln, påvilken den sköna, i sagan och historien ryktbara Visingsöskönjes som en blåstrimma. Genom kikarne kunna djäknarne se de Braheska borgruinerna och öns kyrka, vars koppartak glimmar i solskenet.

Medan de betrakta denna tjusande naturtavla och med njutning inandas de friska, av barrskogens välukter mätade fläktar, som leka kring bergets hjässa, sätter inspektorn sitt medföda valthorn för munnen och blåser med mycken virtuositet "Drottning Hortenses romans". Bergets tusende ekon svara med fyllig röst; tonerna rulla likt laviner bland branterna och skrämna de i klyftorna bosatta falkarne, som med hesa skri instänma i konserten. Men det ä icke blott falkarne, som ackompanjera valthornet; man hör plösligt en mänsklig röst, nästan lika hes som deras, uppstänma en sång, som såilla rimmar sig med romansen, att inspektorn halvt förargad sticker valthornet i fickan. Sångaren var ännu icke synlig, men man kunde höra, att han nämade sig stället påden branta och besväliga väg, som påsötra sidan slingrar sig upp till bergets topp. Sången var den gamla, som svenska soldaterna sjöngo efter fättåget mot Norge:

"Den tolvte Karl i vintern kall,  
trallala,  
marscherade mot Fredrikshall,  
trallala,  
döden mötte honom dä,  
ack, trallera, trallerallalallala,  
men hjätens dö nu hännad ä,  
hej, trallerallalla."

- God dag, gode herrar och svenske män, sade sångaren, som nu plösligt uppdrygade, jag lockades hit upp av ett valthorns härliga toner, men vägen var rasande besvälig, och jag känner mig torr i halsen, som om jag hade sväjt en masugn. Ursäkta, att jag blandar mig i herrarnes sällskap. Mitt namn ä Montan, min karaktä korporal vid konungens andra livgarde, min resas må Jönköping, där marknad i morgon skall hålas, och där jag hoppas träffa några unga friska viljor, hågade att inträda i krigarens ädla stånd... Angående den saken har jag något att säga er, min unge vän -- (Montan, som för tillfället var i betydlig mån vad man kallar rökig, vände sig hämed förtroligt till Göran) -- först som sist, vill ni taga vävning? Jag frågar, därför att jag tycker om er och vill göra er lycka, ty ni må tro, att gardisten lever ett avundsvärt liv, som sjäva de olympiske gudarne måste avundas honom ...

Göran försäkrade skrattande, att korporalens anbud var så begrundansvärt, att han (Göran) behöde hela sin livstid för att taga saken i överbägande, och att korporalen före denna tids slut ej kunde påäkna något avgörande svar.

- För tusan, utbrast nu Montan och såg något förlägen ut, jag märker, att jag fiskat i oriktigt vatten. Men saken ä, att jag av den

fördömda kåd- och granrislukten i skogen blivit liksom litet yr i huvudet... jag tå icke den lukten, fast jag annars icke är nervsvag. Herrn är någonting i den lärda vägen, det ser jag nu påherrns hålning och pli.

- Nej, korporal, jag och den där gossen, min kamrat, äro bara gymnasister från Växjö

- Gymnasister! Ack! sade Montan vemodigt, även jag har varit gymnasist -- Auch ich war in Arkadien geboren --; jag skrev grekiska och talade latin, såatt det stod härliga till, och min gamle far, komministern, likasom mina lärare, väntade, att jag skulle bli ett stort lärdomsljus. Men såfick jag några skägghjun påhakan, inbillade mig, att jag var karl, och sökte genom liderliga seder övertyga även andra, att jag var det. Föjden blev, att jag rättvisligen drevs från läroverket. Min gamle far dog av gränelse, och jag grep i förtvivlan till muskåen. Det är min levnadshistoria. Men vad fan stå jag här och pratar? Den fördömda lukten av grankådan gör en människa öppenhetig. Donec eris felix, multos numerabis amicos, Tempora si fuerint nubila, solus eris... ni hör, att jag av gamle Naso minnes åminstone såmycket, som den dagliga erfarenheten påpekar.

Inspektorn, vars rockficka, liksom högstsalig Kristoffer Barkekonungs, tycktes vara en bottenlös taska, uppdrog ur dess outrannsackliga gömmor en flaska körsbärsvin, tillagat av hans förträffliga hustru, samt några tumlare av järnbleck och uppmanade de närvarande att slå sig ned i gräset, medan de tönde densamma. Montans ögon föjde med stort intresse världens rörelser, när denne fyllde tumlarne, men den stackars korporalen kunde knappt döja smärtan av sitt gäckade hopp, när han med konsterefarens strupe övertygat sig, att det oskyldiga vinet ej förådde ringaste frändskap med den sorgdövande alkoholen. Emellertid kom samtalet i gång och följde bland annat på Montans vävareaffärer.

- Ja, mina herrar, sade han i det han tänkte sin vandringspipa, jag har gjort tämligen goda affärer. På Vänamo marknad uppsnappade jag fem priser; här och där i bygderna påräffade jag några andra, som likaledes läro övertala sig att tjäna krigets gud. I Jönköping hoppas jag även kunna göra ett gott kap. Dit har jag också stämt möde med alla mina klienter, och sedan jag väl fått dem samlade, beger jag mig med min Småandsdrift upp till Stockholm. Samtliga gossarne äro raska krabater, som håla gardesmästare och skola bli prydnader i ledet. Men den bästa av dem allesammans, min guldgosse, en liten en påsex fot och en hel hop tum, är en masugnsvärd från Trevnadslåsa, som av särskilda anledningar läro vära sig. Med den saken hänger det tillsammans på följande sätt.

Och Montan omtalade nu Sven Ståls historia. Göran och Adolf hörde den med spännt intresse. De funno alltför sannolikt, att hjäten i Montans berättelse var deras gamle vän och bekantskap masmästaren, och vi överdriva icke, då vi säga, att de båda djåkne kände sig djupt bedrövade över den olycka, som drabbat honom. Adolf frågade livligt, var Sven nu befann sig.



- Ack, go herrar, sade Montan med bedrörlig uppsyn, den stackars gossen har påräfat en annan vävare, som nu med all makt slites med mig om honom. Jag har visserligen laglig rätighet till rekryten, men min medtävlare är en farlig karl, som icke frågar efter lagstadganden och kungliga förordningar; det är med ett ord Döden.

- Vad! utbrast Adolf, är Sven död?

- Nej, jag sade ju, att jag och döden ännu slitas om honom. Gossen fick för vid pass tre veckor sedan ett anfall av febern, som går här i trakten, och jag inkvarterade stackarn hos en gammal backstugugumma, som bor en fjärdedels mil härifrån. Sedan har jag under mina strövtåg ej haft tid att se till honom förän i dag. Får jag behålla honom, kan jag för en såvacker rekryt påräkna en extra gratifikation. Jag önskar bara, att han snart måtte få sina krafter igen, såatt han på utsatt tid infinner sig på mädesplatsen.

Adolf och Göran ville göra sig underrättade, var den nämnda backstugukvinnan bodde, men Montan, på vilken ruset och sommarvärmen gjort allt större verkan, gav endast orediga svar och tillkännagav snart genom högljudna snarkningar, att han fallit i sömn.

Inspektorn och djäkne anträdde nu ådärvägen nedför berget, lämnande krigsmannen kvar att i frid och ro sova bort ruset. Oaktat enträgna bjudningar att stanna kvar över natten, framställda av inspektorn, hans fru samt framförallt av barnen i huset, vilka djäkne haft lyckan att synnerligt behaga, togo de samma afton farväl av de gästfria människorna och stälde kosan söderut.

Ferietiden var nu för de båda vännerna i det närmaste slut. De hade beslutat att, efter sitt besök på Taberg, utan krokvägar begiva sig till Växjötrakten, göra ett par dagars påhåsningsvar och en i sitt hem, och därefter, på höstterminens första dag, åter mådas i deras gemensamma djäknekammare i Växjö. Nu ändrade de så illvida sin plan, att de överenskommo om ett kort besök hos korporal Brant för att höra efter, huru det egentligen stod till därstädes, ty den gamle krigarens bild stod livligt för deras sinne, och de hade under sitt korta besök i hans fridfulla hem emottagit intryck, som ej så snart skulle utplånas.

- Gubben Brant, sade Adolf, under det han vid Görans sida vandrade fram på den slaggbeströdda vägen genom skogen, är i mitt tycke en typ av den äkte svensken, sådan Vår Herre väl egentligen ville ha honom -- tapper, avgudiskt kär i sitt fädernesland och dess krigsåta, gudfruktig, sinneslugn, rättfram och bottenärlig. Vad som särskilt fäste min uppmärksamhet, var det fina och sant aristokratiska, som just i det okonstlade, hjärtliga och naturliga rörde sig både hos honom, hans döttrar och hos sjäve Sven masmästare. Det aristokratiska skicket består ej i lyckad salongdressyr, utan därunder, att karaktärens inre ädelhet och det fulla uppskattandet av eget och andras människovärde okonstlat och av sig själv framlyser i den yttre människan, hennes ord, åhör och hållning. Sådant fann jag förhållandet vara hos denna familj, och sådant har jag även funnit det

i andra hyddor, där icke brännvinssuperi, nöd eller en råoch fördävd herreklass olater smittat folket. Det är blott hos den oföfalskade svenske bonden och den gamla adeln av äkta svenskt blod man finner naturlig älehet. Skandinaverna äro av naturen bestända till nationernas adel, fast de vansläktats och förlorat sin ursprungliga prägel... det är min fars äsikt, och det är min egen, tillade Adolf Sparrfåt med mycken beständhet.

Göran förde samtalet på ett annat äne; han skildrade med en ynglings entusiasm lyckan av att äga -- "en koja och ett hjäta". Denna äsikt delades alldeles icke av Adolf; den tvätom retade honom på det högsta. - Skulle du, utbrast han, vilja avbryta dina studier och sjävmant kullkasta dina planer att såsom präst eller läkare gagna dina medmänniskor och samhället blott för att i spiselvrån fåkutta med en ön hustru och endast leva och verka för din egen värda persons lycka? Nej, Göran, såeländigt kan du aldrig tänka! Huru ofta hava icke du och jag drömt oss en framtid, i vilken vi såsom tvenne trofasta kämpar vid varandras sida bryta oss genom världen, kämpande som Karl den tolfte mot allt falskt, lumpet och nedrigt, varhelst det anträffas? Se, det är ett liv, värdigt att eftersträva, det är ett mål, värdigt att döför!

Minnes du icke, huru det heter i "den nordiske ynglingens sång", som vi sjunga på gymnasium:

"Fri och varm är hans kunskapshög,  
krossar dvärgarnes bojar och mörkrets hä,  
skingrar fördomars töcken både fjäran och nä,  
för sanning och rätt sker hans ledungatåg" --?

Göran var blott tjuguet år, och hans hjäta såedes ännu icke tillräckligt skrumpet och kallnat för att tillåta honom komma fram med gensägelser av det slag, varmed den såkallade mognade erfarenheten hånar det friska och varma ynglingasinnetns känslor. Han fattade sin lille ivrige väns arm och vandrade stillatigande framå.

Emellertid böjade himmelen småningom mulna. Digma moln hopade sig över skogen, och djäknarne sågo sig om efter en hydda, under vars tak de måste kunna häbärgera sig, tills den hotande regnskuren gått över. Det dröjde länge, och de voro genomblöta av regnet, innan de funno en sådan. Det var en liten gråkoja med lutande skorsten, vid sidan av vägen, omgiven av några ådriga granar -- just en sådan där koja, som tager sig såpittoresk ut, avtecknad i tusch på välgångspapper, men i verkligheten är ganska ruskig och obekväm att bebo.

Det var en sorglig tavla, som uppenbarade sig för de båda djäknarne, när de stigit in genom den låga dören. I ett mörkt rum av högst torftigt, men likväl renligt utseende satt en gammal kvinna i en stol vid det lilla blyinfattade fönstret och krusade ett såkallat lin, det vill säga ett slags huvudbonad, som äbara madamner ännu i dag bruka. Det sorgliga låg ej häuti, ty gumman såg hjätans vävillig och fryntlig ut, men i rummets bakgrund skymtade en säng och pådess huvudgärd ytterlinjerna av ett likblekt ansikte med tillslutna

ögon. Bredvid sängen satt en annan kvinna böjd över den sjuke; hon vände sig långsamt om, då djäknarne inträdde, och dessa igenkände Johanna Brant.

---

#### Auktionen.

Ölet hade fört djäknarne till samma koja, i vilken den sjuke Sven Stå blivit inkvarterad. Karin, såhette den ådriga ägarinnan till densamma, var änka efter en torpare och försörjde sig nötorfteligen genom att krusa "lin" å nejdens kvinnliga befolkning. Det var en from och gladlynt gumma, som i all sin livstid varit fattig och ändock aldrig känt fattigdomens tyngsta böda, nämligen fruktan för framtiden, ty hon ansåg, att den arbetsamma och fromma människan tryggt kan lita på Guds försyn. Mången kväl lade hon sig till vila, sedan hennes sista kopparslant ågåt till dagens behov, men den följande morgonen kom alltid med ny hjälp; någon av hennes kunder visade sig alltid i rätan tid för att hämta sitt "lin" och betala hennes vackra arbete.

Under sin fotresa i Montans sällskap hade Sven häftigt insjuknat och kunde slutligen med möda släpa sig fram vid den bekymrade vävarens sida. Lycka var, att Karins koja befann sig i grannskapet; gumman visade ej den nödstälde ynglingen på dören, såsom mången kanske skulle gjort, utan upplä å honom sitt enda rum, bäddade å honom sin enda säng och vårdade den obekante med samma ömhet, som om han varit hennes son. Socknens pastor, som hade den hos präster tämligen sällsynta vanan att besöka medlemmarne av sin hjord i deras hyddor och med dem samtala om både deras andliga och världsliga angelägenheter, hälsade även stundom på gamla Karin och hjälpte henne med små penningebidrag att bära tyngden av hennes nya kall såsom husmor och sjuksköterska, ävensom han använde sina insikter i läkekonsten för att söka åergiva Sven häsan. Sven var i många dagar illa sjuk och yrade mycket, men småningom minskades sjukdomens styrka genom de förenade verkningarne av ynglingens starka natur samt Karins och pastorns ömma omsorger. Nä han åervunnit sans och tillräckliga krafter, sporde honom pastorn om hans levnadsförhållanden, och sedan han erfärit dessa, skrev han ett brev till korporal Brant och underrätade denne om saken.

Brevet anlände till den lilla stugan vid insjön samma dag, på vilken korporalen åerkom från Växjö och oaktat den sorgpost det medförde om Svens vävning och hans iråkade svåra sjukdom, hade det likväl en lugnande inverkan på stugans invånare och framförallt på mor Kerstin, som alltsedan den morgon, då Sven avlägsnat sig från hemmet, varit offer för en hejdlös förtvivlan. Däryktet om uppträdet, som förefallit mellan patronen och Sven, kom till Kerstins öron, hade hennes ångest stigit till det yttersta. Hon fruktade, att Sven berövat sig livet, och denna farhåga förföjde henne som en blodig skrækbild under dagens göromå och i nattens drömmar. Nä korporal Brant hemkom, fann han såunda sin forna fridfulla boning förvandlad till ett sorgehus. Han själv kände sig djupt böjd under ölets tunga slag, men

såg dock saken i betydligt ljusare dager än mor Kerstin. Han var fullkomligt övertygad, att Sven icke begåt en sågräslig missgärning som ett självmord; han sökte således befria Kerstin från denna farhåga och på samma gång sätta en damm mot de hårda förebråelser, gumman riktade mot sig själv. Två timmar därefter ankom brevet, och detta utträtade mer än alla korporalens bemödländen. Det gamla paret överlade nu mera lugnt om vad som vore att göra, dåi detsamma patronens gigg stannade utanför stugan och han själv och länsman Spöqvist sågos inträda under korporalens låga tak.

Patron Brackander håsade vänligt. Allvar och en viss sorgbunden högtidlighet tronade på hans panna. Efter en lämplig inledning började han tala om det bedrörliga uppträde, som nyligen ägt rum på Trevnadslösa, i det att Sven Stå utan all begriplig anledning överfallit och illa misshandlat honom, husbonden. Patronen avmåade Svens uppförande i bjäta färger, och teckningen skugglades ännu mer av länsman Spöqvist. Patronen försäkrade vidare, att han av högaktning och vänskap för den hederlige Brant, som sig ovetande fostrat en orm vid sin egen barm, ville låa nål gå för rät och avstå från laga ägärders vidtagande mot brottslingen. Länsmannen begagnade tillfället för att fråga, var Sven månde håla sig dold, varpå korporalen svarade, det han helt nyss erhålit underrättelse om, att fostersonen låit väva sig till gardist och för närvarande befann sig i Jönköpingstrakten -- en underrättelse, som ögonskenligen fägnade patron Brackander på det högsta.

- Min vän, sade han till korporalen, ni finner nu, huru bedragen ni blivit i ert hopp att av er fosterson fåen bra och hederlig karl. Han har illa belönat er för era omsorger och er kälek. Varje band mellan er och honom bör från denna stund vara slitet; framförallt kan ni vå aldrig mer tänka på att giva Johanna å en sådan förtappad varelse. Således å nu avlägsnat det enda hinder, som er samvetsgrannhet lade i vägen för mitt och Johannas giftermål, och ehuru jag blivit djupt kränkt av ert föra avslag, kommer jag nu att för andra gången anhålla om ert och er hustrus bifall till vår åktenskapliga förening. Jag å övertygad, att under nuvarande omständigheter intet hinder från Johannas egen sida skall måda, men vill för övrigt lämna henne lång betänketid. Min avsikt å nämligen att med ert tillstånd skicka Johanna till någon bättre familj för att erhåla en bildad uppfostran och därigenom bliva värdig den samhällsställning, jag erbjuder henne.

- Vilken ädel man, den Brackander! sade Spöqvist beundrande.

Men korporalen och i synnerhet mor Kerstin, som påsenare tider fåt helt andra tankar i ånnet, tycktes alldeles icke benägna att nappa på kroken. Kerstin tog med stor häftighet Svens parti och förmenade, att gossen alldeles icke var en så förtappad varelse, som patronen kallat honom, fast hon icke kunde försvara hans beteende mot sin husbonde. Sven måste blivit mycket retad, ansåg Kerstin, annars skulle han aldrig burit sig å på det sättet, men i alla fall bad hon patronen förlåa och hysa bättre tankar om honom, ty det förtjänade han.

Korporalen sade ungefär detsamma som Kerstin, men på ett lugnare, förståndigare och därtill beständare sätt. Patronen kunde till sin ousägliga förbittring väl förstå att han, oaktat allt sitt krångel, icke kommit ett steg närmare målet. Han gav Spöqvist en blick av hemligt förstånd, varvid denne steg upp och talade som följer:

- Bror Brackander, jag förstår icke, huru du med lugnt sinne kan fördraga en dylik otacksamhet och uppstudsighet. Du har med ett ädelmod utan like behandlat dessa ovärdiga människor, som öppet våga håna och trotsa dig; du har erbjudit dig att skona missgärningsmannen, som bar hand på sin husbonde och därmed gjorde sig skyldig till fängelse och straff. Nej, min vän, måttet är rågat... om du är stenhård mot dödliga förolämpningar, är jag det icke; jag kan icke uthärdas att höra sådant längre. Du måste taga itu med hårdhandskarne... måste efterspana och håka kanaljen... måste draga honom för rätta, icke allenast med anledning av övervådet mot dig, utan även emedan han efter all sannolikhet begått den där stöden i storsmedjan.

I samma ögonblick korporal Brant hörde Sven beskyllas för tjuveri, rynkades hans yviga ögonbryn på ett ganska hotande sätt. Hans sinne uppbrusade, såsom det från hans ungdom aldrig gjort, ty hans övertygelse om fostersonens redlighet var lika starkt rotad som hans tro på bibeln, och att angripa Svens heder var att angripa hans egen. Han fattade den stortalige länsmanen hastigt i armen och sköt honom tänkligen omilt ut genom dörren, som genast tillstängdes mitt för den snopne kronobetjäntens näsa. Då patronen såg detta, ansåg även han tiden vara inne att slå till reträtt, i synnerhet då Kerstin med tårar och skarpa ord började ge luft åt sin harm över den skamlösa beskyllningen. Han mumlade något om, att korporalen skulle skylla sig själv för föjderna av sitt handlingssätt, och gick. Strax därpå rullade giggen bort.

Längre fram på aftonen kom Johanna till föräldrarnes stuga. Så snart nämligen patronen väl åter befann sig hemma, hade han kallat flickan till sig, betalat henne resten av årslönen och befallt henne att genast lämna Trevnadslåsa. Johanna emottog sitt avsked med större glädje än ledsnad, och sedan brevets innehåll blivit henne bekant, tackade hon hjärtligen Gud för det, att hon nu, utan att vara hindrad av sin tjänst, kunde skynda dit hjärtat kallade henne, det vill säga till Svens sjukläger. Hon meddelade förädrarne sitt beslut att ännu samma kväl begiva sig på väg; korporalen ville, att hon skulle invänta morgondagen, så att några de nödvändigaste anstalter kunde träffas i och för resan, men Kerstin talade mot varje uppskov.

- Vem vet, om icke gossen möjligen dör, innan hon hinner fram, sade gumman med tårar i ögonen. Tänk bara, om han lämnade denna världen med den tro, att jag velat driva honom från hus och hem, och att Johanna icke varit honom trogen! Det kom aldrig till någon förklaring mellan Johanna och Sven; ja, de hava icke ens sett varandra, alltsedan patronen fick det olyckliga infallet att fria till flickan. Det är just den saken, som gått Johanna mest till hjärtat; det vet jag väl, och det är, Gud nåde mig, min skuld. Nej, käa flicka, gå du genast,

och tag de pengar med dig, som du har kvar av lönen; de kunna nu vä behövas. Stackars Johanna, hon har lidit lika mycket som jag. Gådu, barn, och måte du komma tillbaka med ett sådant budskap, som ä i stånd att lugna både ditt hjärta och mitt samvete!

Anstalterna voro snart träffade. Med ett litet knyte påarmen lämnade Johanna stugan. Hon gick denna kväl en halv mil och vilade över natten i byn Fågelvik hos en bonde, som var besläktad med Kerstin. Tidigt följande morgon fortsatte hon sin väg. Hon vandrade ensam genom ensliga, okända trakter, men tanken påSven gav henne mod och bevingade hennes steg. Stundom hände, att någon beskedlig vägförande lå henne sitta upp i sitt åkdon och såunda förkortade hennes vandring; stundom mötte hon i de djupa, tysta skogarne kringstrykande vagabonder och rusiga lösdrevare, som ej skulle tvekat att plundra henne, om de vetat, att hon haft en liten penningssumma med sig; stundom åter var hon utsatt för råa herremäns plumpa skämt och ogrannliga frågor, men hon dödade varje fruktan och gick med lätt hjärta genom alla vedervärdigheter, livad av tanken pådet må, mot vilket hon vandrade.

Såhände det, att några dagar efter brevets avgång en ung kvinna inträdde till den gamla Karin. Hon sade sitt namn, och Karin igenkände det, ty hon hade ofta hört sin sjuke gäst under yrseln nämna detta namn. Med den ömhet och outtrötlighet, varav endast en äskande kvinna ä mäktig, vakade nu Johanna över Sven och vårdade honom, såsom en moder sitt sjuka barn, och Karin fick nu för första gången pålänge själv njuta någon nattro. En dag yrade Sven mycket: orediga bilder av de händelser, han nyligen upplevat, föresvädade honom; Johanna hörde åter sitt namn från hans bleka läppar; det låg kärlek och även klagan i den sjukens osammanhängande ord. Dåfölo påhans panna tvenne tårar, tvenne sorgens daggpälor, från flickans ögon, och de tycktes hava en förunderlig verkan påden sjuke, en verkan sådan som det friska aftonregnets påden i solhettan smäktande blomman. Ett klarnande medvetande åerspeglade sig i hans blick; den uppslogs sakta och häftades påJohanna, och utan att veta, om åsynen av de kära dragen var villa eller verklighet, sträckte ynglingen sina matta armar mot sin barndoms äskade, sin första och enda kärlek. Snyftande tryckte Johanna hans bleka ansikte till sitt bröst. Den gamla Karin stod bakom och betraktade de unga med tårade ögon.

Johannas nävaro bidrog mer än allt annat att påskynda Svens återställande. Ynglingen hade knappt någonsin känt sig sålycklig som nu påsjukbädden.

Vi återkomma nu till djäknarne. Johanna utbytte med dem ett tecken, som betydde, att hon vä igenkände dem, och ett annat, att de borde iakttaga tystnad, emedan Sven sov. Men dåhan snart därefter vaknade och varseblev de nykomna gästerna, småog han glatt och räckte dem till häsning sin avmagrade hand. Efter en stunds samtal lämnade de båda kvinnorna rummet. Sven frågade dåde bägge djäknarne, om de på åervägen ännade besöka nejden kring Trevnadslösa, vartill djäknarne svarade, att de just överenskommit att i förbigående häsa påhos korporal Brant.

- Vad det var roligt! sade Sven. I skolen dåhåsa far och mor och Ingrid från mig och omtala, att det är ingen fara med mig, och att jag lugnt avvaktar kommande dagar. Ni, Göran, skall säga far och mor, att jag ej tog vävning, förän jag fåt veta, att man i Stockholm har utsikt till god arbetsförtjänst såsom smed, och att jag ännar mycket ordentligt skicka mina hopsparade månadspenningar till dem, såatt de ej bli utan hjälp, fast jag är långt borta. Ni skall också säga dem, att jag vä vet, huru många de frestelser äro, som i en stor stad och bland låtsinniga kamrater lura på en människas väg, men att jag med Guds hjälp icke skall låa fånga mig. Jag skall taga vara på mitt lynne och hänta styrka av Guds ord och i minnet av mina kära anhöriga. Träffar ni patronen och länsmanen eller någon annan, som talar illa om mig, såtro dem icke, ty jag vill behåla den goda tanke, ni har om mig; jag har intet ont och intet ohederligt gjort. För öfrigt har jag i mitt hjärta längesedan förlåtit dem, som brutit mot mig, och känner, Gudi lov, icke det ringaste agg eller bitterhet inom mig... Göran, i bröstfickan påmin tröja ligga några sedlar, som jag dels fåt av vävaren, dels erhålit som köpesumma för ett skjutgevär. Räkna av häften och lämna de pengarne till min far; den andra häften skall den goda Karin ha.

Göran gjorde såsom Sven begärde och lovade framföra häsningen och berätta allt, vad Sven sagt. Längre fram påaftonen, sedan djåkne talat med Karin och Johanna och av dem tagit ett hjätligt farvä, lämnade de den lilla kovan för att söka ett lämpligare nattkvarter. Regnet hade upphört, och solen gick ned, omgiven av purpurröda och guldglänsande skyar. Det doftade friskt ur skogen; de blågula fögå-mig-ej, som växte i landsvägsdiken, de ljuvt rodnande linneorna och de blågula styvmorsblommorna nickade å vandrarne med kalkar, tyngda av regnets svalkande pälor. Men det mörknade mer och mer, och lille Adolf kände sig tröt och sömnig efter dagens mätör. Fast nejden, genom vilken de vandrade, just icke var glest bebodd, lågo dock fåmänniskoboningar vid sjäva landsvägen, och när djåkne slutligen funno en sådan och klappade pådess dör, öppnades denna blott för att utsläppa en arg och morrande gårdvar, som de först förmedels några käpprapp lyckades att håla påvederbörligt avstånd från sina ben. Från denna ogästvänliga hydda avlägsnade de sig nu, men funno strax i grannskapet en häda, i vilken de inkröpo genom en öppen glugg. Här utsträckte de sig i det väluktande hiet och voro inom några ögonblick förflyttade till de glada drömmarnes brokiga värld.

De stego följande morgon upp med solen och fortsatte sin väg under allvarsamma samtal.

- Såvä av den lilla erfarenhet, jag under våra vandringar inhäntat, som av min egen medfölda böjelse tycker jag mig finna och känna, sade Göran bland annat, att de människor äro lyckligast, som tillbringa ett verksamt och påsamma gång intelligent liv i naturens sköde. Lyckan är visserligen icke beroende av yttre förhållanden, utan alstras ur vårt eget hjärta, men detta slå sundare och kraftigare, dådet klappar mot modern naturens friska barm. Jag förstå ej de människor, som

frivilligt nedgräva sig som mullvadar i de stora städernas mörka, stinkande gränder och döda, utan att de kanske någonsin sett en blå himmel, en sorlande skogsbäck, en skön soluppgång, utan att någonsin hava andats en ren, upplivande luft, utan att hava hört den ljuvaste av all musik: naturens evigt omväxlande, stora pastoralsymfoni. Och vad hava dessa mullvadar vunnit i utbyte mot de offer, de gjort av allt detta? De hava måhända med obeskrivliga bekymmer samlat en rikedom, som de vid gravens rand måste lämna, och av vilken de aldrig kunnat njuta mer, än naturmänniskan njuter genom tillfredsställelsen av sina småbehov. Och den, som i enlighet med högre plikter lever icke blott för sig själv, utan i sin lilla mån söker verka som medlem av mänsklighetens stora familj, för mänsklighetens stora mål, han har sannerligen tillräckligt fått för sin verksamhet varhelst han lever, på landet eller i staden, i hyddan eller palatset. Emellertid är det väl, att människorna ledas av olika böjelser; de stora städerna äro lika nödvändiga som de spridda hyddorna.

Djåkarna gjorde just icke långa dagsmarscher och uppehölos ofta på vägen av en, än en annan orsak. Först på femte dagen hunno de därför till Trevnadslösas ägor. De vandrade förbi masugnen, i vilken de först gjort Sven masmästares bekantskap, och den lilla skogsbäcken, där de i hans sällskap badat, samt återsågo, sedan de hunnit genom skogen, den vackra dalen, där korporalens hydda var belägen. Det var samma dal, samma insjö samma höjder, men ändock gjorde det välbekanta natursceneriet på djåkarna ett annat intryck nu än förra gången. De smååkerfåtens böjande gröda var avmejad, ängarnes och lövträdens grönska mindre saftig, vårens blommor ersatta av andra, som förkunnade höstens annalkande. Det låg en prägel av stilla, drömmande melankoli över nejden, men solen gåt nu som dåsitt gyllne sken över klippor, fåt och sjö likasom minnet av förflutna, lyckliga dagar sprider ett vemodigt åersken över ett framskridet, ädligt och förhärjat liv.

- Se där, där är stugan! sade Adolf, då den lilla rödmåade boningen framskymtade mellan de kringstående åplarna. Men om jag ser rätt, är det en stor folksamling utanför henne. Vad mån de stå på?

Göran förde handen över ögonen och sade:

- Du har rätt, Adolf. Vad kan detta betyda? Låm oss skynda på

Djåkarna erforo snart, vad som var påfäde. De hade kommit just i lagom tid för att övervara sista scenen av ett bland dessa sorgespel, som visserligen ännu, ej med vederbörligt konstnamn blivit inregistrerade i estetiken, men i det borgerliga livet äro kända under namn av utmänningsauktioner.

Göran och Adolf inträngde i folkhopen och sågo framför sig trenne män, som, att döma av deras dräkt, tillhörde den såkallade herreklassen och tycktes utgöra de förnämsta skådespelarna i tragedien.

Den ene av dessa män erinrade sig djåkarna hava sett en afton, då de vilade på en kulle ett stycke från Trevnadslösas herregård -- just samma afton, på vilken våra läsare först gjorde bekantskap med Göran



och Adolf. Det var en liten undersåsig, bredaxlad karl, med ett ansikte, som i högsta fullkomlighet uttryckte trenne besläktade egenskaper: dumhet, inbilskhet och rånet. Mannen var med ett ord den store järnpatronen Nikolaus Brackander.

Men den egentlige huvudaktören var en man med äkta kontrabandsfysionomi. Han stod där, omgiven av möbler, köks-, fiske- och åkerbruksredskap, klädespersedlar o. s. v., höll i ena handen en Moraklocka och i den andra auktionsklubban, den han livligt svängde i luften, under det han utbjöd uret och späckade sitt tal med kvickheter, som väckte den nävarande hopens munterhet och i synnerhet tycktes anslå patron Brackander. Denne herre utbrast nämligen gång efter annan i såhjärtligt gapskratt, att hela hans lilla lekamen skakade och tårar framsipprade i hans småglåniga ögon.

Den tredje var en långbent, mager och mörklagd herre, som satt vid ett bord och skrev. Det var Spöqvists biträde, länsmansskrivaren Risqvist. Han förde auktionsprotokollet och det med sådjupsinnigt utseende, som om han varit sysselsatt med att skriva kommentarier till Newtons Principia. Risqvist var en bland de få som ej tycktes vara road av Spöqvists kvickheter. Saken var också den, att han ordagrant hört dem minst hundra gånger förut; han kunde nu ej ens förmå sig att ex officio skratta å dem.

Djåkarna igenkände de torftiga möblerna, den rödmåade pinnsoffan, det med blommor utsirade skåpet; de sågo "Karl XI:s syn på rikssalen" i händerna på en bondpojke, vars far inköpt denna mystiska och märkvärdiga tavla för att tillfredsställa sonens smak för granna och bjäta fäger.

De sågo vidare en gammal käring draga bort med en stor bibel under armen. Det var korporalens familjebibel, den han ävt av sin far, och på vars pärm hela familjens släkttavla, dess födelse- och dödsdagar, var antecknad... det var den bok, ur vilken den gamle mannen hämtat näring å sin tro på Gud och människosläktets fräsare, hämtat ljus i livets mörka stunder och styrka, då han kände sig digna under ölets slag. -- En torpare bortledde såsom lättfånget byte korporalens enda ko, Ingrid's äskling, den hon så omsorgsfullt sköt och fodrat. En gammal bonde och hans hustru stodo i djåkarnes grannskap, inbegripna i ett livligt samtal rörande korporal Brants helgdagsrock, den bonden inropat, och den gumman menade skulle passa bra, sedan den röda kragen och de blanka uniformsknapparna blivit borttagna. Nu slog auktionsklubban mot bordet, och Moraklockan, som så länge mät den stilla förflytande tiden i den lilla boningen, anammades nu även av rovgiriga händer och bortfördes i triumf.

Vi vilja ej spilla några ord på att berätta orsaken till det bedröfliga uppträde, till vilket de båda djåkarna med tunga hjärtan här blevo vittnen. Det är klart, att patron Brackander har ett finger eller rätare hela handen med i spelet. Icke heller vilja vi uppehålla oss vid de medel, genom vilka patronen lyckades att på detta sätt få sin hämnd utkrävd.

Inspirerad av sin vän Spöqvist, som hade ett horn i sidan till korporal Brant, alltsedan denne en gång vågade kasta honom på dören, hade patron en lät nog fåt saken i gång efter sin önskan. Vi nämne blott, att auktionen blivit beramad, sedan korporalen ej "med svart på vitt" kunde bevisa sig hava betalt det föflutna årets arrendesumma. Såfick han sota för sin enfaldiga och barnsliga tro på människors heder; varje praktisk man måste ju finna, att den gamle knekten genom en oförlålig oförsiktighet förtjät sitt öde.

Görans och Adolfs blickar överföro folkhopen, och de andades friare, dåde ej funno korporalen, hans hustru eller Ingrid bland de närvarande. En känsla av dystert allvar hade gripit deras hjärtan. Huru förändrat var icke allt, sedan de båda djäknarne föra gången voro hä! Vilken kort tid låg dock icke mellan dåoch nu! En aning om all mänsklig lyckas ovaraktighet, om det falska i livets lugn och hoppet påframtiden, om det ondas makt bland människorna och de hårda prövningar, som vänta envar, framförallt den redlige, under vandringen genom livets dal, hade fattat dessa ynglingar, för vilka hitintills världen legat som en blomsterprydd, solbegläst tävlingsbana, där endast lagrar och fröder skulle vänta var och en, som med glatt mod och kraftig hand ville erövra dem.

Göran och Adolf hade genast gissat hela sakens sammanhang. Med blickar av ousägligt förakt betraktade de unga djäknarne de båda herrar, vilka de påbeskrivning igenkände för att vara brukspatron Brackander och länsman Spöqvist. Och det var icke blott förakt, det var harm och ungdomligt uppflammande vrede, som ljungade i dessa blickar. Den lille Adolf kände ett häftigt begär att slå in ett par av de tänder, som lyste i länsmannens vidöppna, försmädligt grinande mun; hade han varit jätten Finn, eller åminstone den för sina vidunderliga kroppskrafter bekante Småandsdrängen "Puttetorpa-here", skulle han helt visst jagat patronen, länsmannen, skrivaren och hela den auktionsbesökande menigheten i alla kompassens väderstreck. Men nu kände gossen alltför vä sin vanmakt, och hans vrede upplöstes i smärta och vemod.

- Göran, sade han till denne, följ mig härifrån! Låom oss först endast kasta en avskedsblick in i hyddan, där de goda människorna bodde!

Tankfull och tigande följde Göran sin vän till stugan, men de stannade pådess tröskel och drogo sig åter hastigt tillbaka, ty vid en blick in i det tomma rummet hade de varseblivit den gamle krigaren, stående orörlig med pannan tryckt mot fönsterposten och händerna sammanknäpta över bröstet. De hörde honom sucka, de sågo tårar över hans fåade kinder neddroppa i de gråvita mustascherna... och Adolf, vars känsliga barnasjä genomskakades vid denna syn, tryckte sitt ansikte mot Görans skuldra och gav fritt lopp åt sina tårar.

- ~!skade vän! viskade Göran och slog sin arm omkring den lille kamratens hals.

När Adolf åter sansat sig och Göran hjälpt honom att utplåna spåren efter sina tårar, blandade sig djäknarne åter i folkvimlet. De sågo

länsman Spävist upplyfta och visa för hopen korporal Brants gamla muskå, densamma, med vilken han kämpat i slaget vid Helsing, och den han, jänste sin bibel, tapperhetsmedalj och sitt vackra avskedsbetyg ur krigstjänsten, hade haft kärast och dyrbarast av all sin egendom.

- Borup gå, gott folk, skrek länsmannen, hi, hi, hi, Borup gå! Vem bjuder på den gamla muskedundern? Vem vill ge sex skilling för honom? Bjudet. Det är en märkvärdig muskedunder, gott folk... Sju skilling... Han har varit med överallt, där ryssarna piskat oss, hi, hi, hi... Tta skilling... Jeppe Andersson bjuder åtta skilling... Nej, nio skilling, go vänner, nio skilling för muskedundern, som var med vid Ratan, där svensken sprang så tappert...

- Ni ljuger, ni eländige länsman! hördes plösligt en fin, av harm darrande röst. Det var Adolf Sparrfåt; han hade ryckt sig lös från Görans arm och stod nu, ett föremål för hela den förbluffade folkhopens nyfikna blickar, framför Spävist med vredeblitrände ögon och knutna händer. Han hade, dåhan skilde sig från Görans sida, tappat sin mössa; de mörka lockarne fladdrade trotsigt kring hans panna, kinderna voro överdragna med harmens rodnad, och de fina läpparne darrade krampaktigt.

- Ni ljuger, fortfor gossen. Svensken sprang icke vid Ratan, ni ärekränkande skurk. Och vad särskilt beträffar det där geväret, så är ni icke värdig att vidröra det med edra smutsiga händer. Det har förts av en god svensk man, som kämpat och blött för sitt fosterland...

Länsmannen stod ett ögonblick såsom förstenad, patron Brackander likaledes. Den melankoliskt-flegmatiska Risqvist såg upp från auktionsprotokollet och betraktade Adolf med oförställd förvåning. Men Spävist upphov sin röst och utbrast:

- Vad är du för en liten skällande pojksvalp? Varifrån kommer du? Vem är du, som med ovett vågar överfalla en kronans tjänsteman i hans ämbetes utövning?

- Ja, vad är du för en pyssling? skrek Brackander.

- Öermage? inföll Spävist...

- Landstrykare? åertog Brackander.

- Fjärdingsman, sade Spävist till en i närheten stående karl, hav ögonen på den där tjuvpojken och lå honom icke komma undan. Efter auktionens slut skall jag själv tala vid honom.

- Behövs icke, sade Görän, som nu framträdde. Jag ansvarar för gossen... han är min kamrat... vi äro djäknar från Växjö...

- Tyst, Görän! ropade Adolf. Behöver du avlägga räkenskap för min person inför det där gemena patrasket?

- Patrask! utbrast nordstjänekandidaten Brackander förbittrad. Skäns

du icke, du lille slyngel? Vågar du kalla oss patrasck? Jag skall lära dig...

Och patronen lyfte sitt med guldknapp försedda bamburör för att ge den oförsckände "övmagen" ett duktigt rapp, då Göran plösligt trädde emellan och med sin botanickspade avväjde slaget.

- Akta er, min gode man, sade Göran till patronen. Vågar ni vådföra er på detta barn, så kan ni vara fullkomligt övertygad, att jag ger er sju för tu.

Patronen såg förvånad på ynglingen, som var så oerhört djäv att kalla honom för "god man" och lova honom "sju för tu". En sådan oförsckändhet hade Brackander aldrig under hela sitt liv erfarit förän nu. Det var ett himmelskriande majestäsbrott! Håpenhet och förundran lättes också på alla de kringståendes dumma, gapande ansikten.

Men sedan patronen närmare betraktat Göran och funnit honom vara en högväkt, kraftig ung man, med ett ganska allvarligt och bestämt utseende, ansåg han lämpligast att avstå från direkta anfallsoperationer. Han intog en så imponerande ställning som möjligt -- det vill säga: han skrevade ut med benen och förde guldknappen till näsan -- och sade i avmät, högtidlig ton:

- Vet ni, unge man, med vem ni talar?

- Nå än sedan?

- Mitt namn är Brackander.

Patronen väntade, att detta namn skulle verka som ett åkslag på motståndaren. Men Göran förblev lugn som en filbunke, och Adolf, vars lätrörliga sinne nu plösligt slog om på den muntra bogen, inföll:

- Brackander! Ha, ha, sådant konstigt namn! Det namnet har ni icke fått genom en slump; det ligger en djupare betydelse häruti. Så är ert namn som er person påminner mig om någonting, som kallas bracka...

Göran kom Adolf med en bedjande blick att tystna, Brackander bleknade av ilska. Då han emellertid, ihågkommande Görans löfte om "sju för tu", icke vågade uttömma denna på Adolf, vände han sig till länsmanen och sade:

- Bror Spävist, kan du fördraga, att dessa bägge okända personer störa auktionsfreden och ostraffat förlämpa oss? Är en förmögen och aktad medborgare på sina egna ägor icke fredad för skymf och hotelser? Jag uppmanar dig i lagens och samhålsordningens intresse...

- Gott, bror Brackander, avbröd honom Spävist, jag skall ej lämna saken onåpst.

- Heter herrn Spävist? inföll Adolf nävist.

- Ja, du lille landstrykare, jag är länsman Spöqvist, dig till straff och androm till varnagel, såsom du snart skall finna.

- Spöqvist! sådant gement, otäckt namn, fortfor Adolf. Men i alla fall passar det er rätt bra, och ni bör vara nöjd med det...

- Lösdrivare, rå Spöqvist, vem är du? Vad heter du? Varifrån kommer du? Gör reda för dig, eller skall jag häkta dig och transportera dig på fångskjuts till Växjö

- Allt det där angår er icke, svarade Adolf.

- Har du pass, karl? fortfor Spöqvist, vändande sig till Göran.

- Ja, pass, inföl Brackander. Har du icke pass, skall du och din kamrat, den lösgläste pojken, sova i tingshäktet i natt.

- Jag har ju sagt er, mina herrar, att vi äro djäknar, sade Göran, djäknar från Växjö ute på en botanisk fotresa. Herrarne måte vä tro mig på mitt ord.

- Han faller till bönboken, utbrast Brackander, gnuggande händerna. De ha icke pass, det är tydligt.

- Det är rätt ledsamt, sade Spöqvist, men eftersom I ej kunnen dokumentera er och I synens vara kringdrivande, för samhället vådliga personer, så finner jag mig föranlåen att taga vara på er. Hör hit, fjädingsmän! Risqvist, hör hit! De här gökarne skola under säker bevakning nu genast föras till tingshäktet.

- Hav barmhärtighet med mitt unga blod, stormäktigste herr länsman! bad Adolf i gäckande ton.

- Nej, du huggormars avföda, nu är du i gluggen, sade Spöqvist.

I samma ögonblick herr Risqvist och fjädingsmännen framträdde för att verkställa förmannens befallning, drog Göran lugnt ur fickan några papper och utvecklade dem under länsmannens och patronens näsor. Dessa sågo med stor snopenhet tvenne i laga form utfärdade och med vederbörligt sigill försedda pass, det ena för studeranden Göran Sigurdsson och det andra för studeranden friherre Adolf Sparrfät.

- Aj, för fan, mumlade länsmannen för sig själv, pojkvalpen heter Sparrfät... troligen sonen till baron Sparrfät på Lindnäs... således nära besläktad med min höge förman, landshövdingen. Här kunde jag komma illa i klistret.

Och länsmannens guttaperkaansikte rynkade sig hastigt till det sliskigaste smil. Han bugade sig djupt för de båda djäknarne, hostade en stund och sade därefter:

- Jag hoppas, att herrarne ursäka detta beklagliga missförstånd. Min tjänst är nämligen av den sorgliga beskaffenhet, att jag...

- Missförståndet, avbröt honom Adolf, ä äminstone icke ämin sida.  
Jag tror mig hava uppfattat er karaktär alltför vä, herr Spävist,  
och tager icke ett ord tillbaka av vad jag om er yttrat.

- Ack, herr baron, sade Spävist, i det han lade handen påsitt bröst,  
ni ä ännu såung och oerfaren, annars skulle ni nog inse, att under  
min hårda och sträva yta klappar ett hjärta... ett hjärta, som blöder  
vid likars nöd... Men vad skall jag göra? Min tjänst ä nu en gång för  
alla av den sorgliga natur, att...

- Sådan feg, önklig, krypande stackare du ä, Spävist, avbröt honom  
patronen harmset. Skall du ståoch förämjuka dig inför dessa pojkar,  
som ännu ej blivit torra bakom öronen, och som med de skymfligaste  
okvädinsord angripit din heder? Spävist, från denna stund föraktar  
jag dig... jag uppsäger brorskapet... jag vill aldrig mer se dig inom  
min dörr... Sluta nu auktionen och gör din skyldighet!

Härmed vände patronen ryggen å sin gamle skäevän och gick med långa  
steg upp och ned bland folkhopen. Gåran inropade muskåten, och  
Spävist överlämnade den till honom med en ödmjuk bugning.

Auktionen var nu slut, och större delen av menigheten drog sina fäde.  
Endast herrarne, fjädingsmännen och några äldre bönder kvarstannade  
påstålet. Spävist skyndade till patronen för att försona sig med  
honom. Huruvida detta lyckades, veta vi ej, men patronen sågs strax  
därefter med högtidliga steg inträda i stugan, beledsagad av  
länsmanen och de övriga. Djäknarne följde bakom tåget och stannade i  
förestugan. Dörran mellan denna och rummet var öppen.

- Nu, gamle krutgubbe, sade patronen och lade sin hand på korporal  
Brants skuldra, nu ä auktionen slut. Jag kommer för att fråga dig,  
var du ännar sova i natt.

Brant vände sig om, rådde sig stolt och svarade:

- Jag skall i natt måhända sova lugnare än ni, herr patron.

- Kan vä vara, sade patronen med ett hånskratt, men hä inne sker det  
icke. Du har ju icke en säng att ligga uti, icke en klädespalta att  
breda under dig. -- Och för övrigt ä huset mitt. Jag ännar tillbomma  
dörran... Du måste genast häifrån. Var har du din käring och dina  
döttrar?

- Jag har velat bespara dem åsynen av den olycka, varmed ni hemsökt  
oss; de äo hos min granne Ola Persson, sade den gamle med darrande  
röst.

- Hos Ola Persson, hos den fattige uslingen! fortfor patronen. Jag  
skall säga Ola Persson, att om han en timme längre hyser dem under  
sitt tak, såvråker jag honom från gård och grund...

Hör på gamle knekt, vi ha visserligen ännu sommar, och sålänge

sommaren räcker, ha tiggarna, likasom hararne, hus i var buske. Men sommaren är snart förbi, och jag varkunnar mig över dig, stackare. Jag måste skaffa dig tak över huvudet... Länsman Spöqvist, till vilken samhällsklass hör numera denna människa?

- Vad menar du, bror? frågade Spöqvist.

- Är han i allmän eller enskild tjänst? Nej! Idkar han fria konster, jordbruk eller annat näringsfång? Nej, han har intet jordbruk att idka, han har icke ens en not, varmed han kan draga en fisk ur sjön. Har han bevisligen av egna tillgångar eller genom andras vårdnad sin bågning? Nej, han har visserligen en pension, för att han varit i fåt och förlorat sitt ben, men den pensionen belöper sig, summa summarum, till 8 riksdaler. Han har en fosterson, men den har begått brott, rymt och tagit vävning. Han har också två döttrar, men vad kunna de bidra till hans försörjning? En piglön här i orten utgör omkring 14 rdr rgs årligen. Själ är han gammal, kraftlös och vanfö. Således kan han varken genom eget arbete eller anförvantes vård erhålla sin bågning. Han har icke tak över huvudet, icke en torva, som han kan kalla sin. Till vilken samhällsklass hör han således, Spöqvist?

- Nu förstår jag dig, bror, sade länsmannen. Han är numera en så kallad försvarslös person...

- Och såsom sådan berövad sina medborgerliga rättigheter, inföl patronen. Han får icke lämna socknen utan särskilt tillstånd; jag, såsom vederbörligen vald tillsyningsman, har husbonderättighet över honom och kan sätta honom till vilket arbete jag behagar. Men som han ej duger till arbete, förordnar jag härmedels, att han direkte härifrån transporteras till fattigstugan. Kongl. Maj:ts förordning är i detta fall klar och tydlig. Fast vi ej äro väsignade med det ryska statsskicket, ha vi ändå Gudi lov, lagar här i Sverige, som göra skillnad till personen och lägga ett behöfligt ok på packet. Fjärdingsmän, fören karlen till fattigstugan. Jag ansvarar inför sockennämnden och, om såbehövs, inför domstol för mitt åtgörande... Och tacka du Vår Herre, gamle knekt, för den mildhet och människokärlek, som bevisas dig, ity att fattigförsörjningen tager vård om dina gamla orkeslösa dagar. Gott folk, fortfor patronen, socknen belastas nu visserligen med en ny böda, men efter all anledning har vå den gamle krutgubben icke lång tid igen att leva, vi torde snart bli honom kvitt.

- O, Gud, suckade korporal Brant och sänkte sitt gråhuvud mot bröstet, blev dådetta slutet på min bana... detta frukten av ett långt liv, tillbragt med bön och arbete! Herre, giv mig styrka att utan knot bära min lott, och ske Din vilja!... Mina vänner, tillade han högt, det är hårt, att en man, som alltid beflitat sig i sitt anletes svett att förtjäna sitt bröd, slutligen skall falla sina sockenbor till last. Men, såsom patronen nämnde, mina återstående dagar lära vå vara lätt räknade; det må vara en tröst både för er och mig. Jag följer er, men först vill jag tala några ord med mina anhöriga.

Nu steg Göran fram, räckte korporal Brant handen och sade:

- Tack för sist, korporal!

- Ack, ä det ni, herr Göran! sade gubben. Ni har kommit i en ledsam stund.

- Jag hoppas, att jag kommit just i rätan tid, svarade djäknens, vars ansikte strådade i glansen av ett ädelt och manligt beslut. Jag har tvenne ärenden till er. Det ena ä att frambära en glad och kä häsning från Sven och Johanna. Jag har träffat och talat med dem.

Ett glädjesken överfor gubbens anlete.

- Sven ä nästan frisk, fortfor Göran. Johanna har ocksåvårdat honom med den innerligaste omsorg...

Vid dessa ord erfor patron Brackander en känsla, som om hans hjärta blivit halstrat över en av hans masugnar. Ehuru patronens passion för Johanna påsenare tider förvandlats till ett lika häftigt hat, var detta hat likvä förenat med en svartsjuka, som vid minsta anledning uppflammade i vild låga. När därtill kommer, att patronen icke förmådde tillräckligt fögylla sina gäningar inför sitt eget samvete, utan mer och mer blottades inför detta till en hjärtlös skurk, så måste envar medgiva, att den rike mannen, i sjäva triumfen av sin lyckade hämnd, var en ganska eländig och olycklig varelse.

- Jag har mycket att säga er angående Sven, fortfor Göran, men vill spara det till ett mera passande tillfälle. Men nu gäller det att framföra mitt andra ärende, som påsät och vis ä en bön till er, korporal. Jag ä nu sedan fjorton dagar myndig, äger ett vackert och gott hemman i Bergs socken och har efter moget övervägande beslutat överge studierna och bliva, vad min salig far var: bonde. Men jag ä okunnig om allt, vad till en gårds sköande hörer, och äger icke heller någon släkting eller anhörig, av vilken jag kan påäkna duglig hjälp och biträde i sådana affärer. Min bön ä därför, att ni, korporal Brant, flyttar hem till mig såsom biträde och rådgivare. Jag ä fader- och moderlös och har icke heller syskon. Om därför mor Kerstin vill förestå mitt hus, Johanna sköa min ladugård och Ingrid hjälpa till i andra förätningar, såvore det mig väkommet. Vad svarar ni pådetta förslag, korporal Brant? Alla de nävarande hade med överraskning hört Görans ord. Det fanns ingen, som ej erinrade sig det gamla goda ordspråket, att när nöden ä störst, ä hjälpen närmast, och tänkte påGuds vakande försyn -- ingen, säga vi, utom patron Nikolaus Brackander, som nu plösligt såg sin hämnd föfelad och sina onda anslag vända till det bästa för dem, vilka han med allt det hat, varav hans sjä var mäktig, svurit att föföja.

Korporalen fäste påGöran en blick, vätaligare än ord; den uttryckte, huru röt hans gamla hjärta var av glädje, önhet, tacksamhet och beundran. Göran kände sig hävid påen gång stolt och blyg, fälde sina ögon till golvet och kunde med möda avhåla sig från att trycka



gubben i sina armar.

- Men, sade korporalen hastigt, har ni väl betänkt er, Göran? Bör ni upphöra med edra studier, ni, som redan hunnit så långt i dem och har så goda anlag att bli präst?

- Mitt beslut är icke överilat, korporal Brant, svarade Göran. Jag har länge överlagt med mig själv om saken och är övertygad, att jag handlar ganska klokt. Ni skall en annan gång höra mina skäl och gilla dem. Nu vill jag följa er till mor Kerstin och Ingrid för att tala med dem... Du, Adolf, gör mig ju sällskap?

Så slutade utmänningsauktionen. Patron Brackander hade lidit ett fullständigt nederlag. Han förbannade i tysthet hela världen, sig själv inbegripen, vråkte sig upp i giggen och återvände hem vid det uslaste humör.

\*

Följande morgon finna vi de båda djäknarna sittande vid varandras sida på klippan invid bäviken. De hava länge samtalat; Adolf synes ovanligt dystert och nedslagen. Göran håller hans hand och säger:

- Det var icke en uppsvallande känsla, ett hastigt väckt medlidande, som föranledde mitt beslut. Nej, Adolf, jag har längesedan fattat detsamma; det sorgliga uppträde, vi i går bevittnade, förmådde mig blott att icke uppskjuta med beslutets verkställande. Min åsikt är, att människan för sin egen del och i materiellt hänseende ej kan eftersträva större lycka än en självständig och oberoende ställning. Genom redliga och arbetsamma fädernas flit har jag blivit arvinge till en sådan lott och vill ej föspillra den under jagande mot ett framtidsmå, som månända blott är en tom hägring. Hellre än att förlösa mina ringa ägodelar på långa studier för att slutligen inträda på en brölös, bekymmerfull och beroende tjänstemannabana, hellre odlar jag förnöjsamt mina fädernas torva och lever såsom en man för mig under samma låga tak som de.

- Men din håg för vetande, Göran, ditt begär efter kunskaper...

- De bästa kunskaper, de oundgängligaste för vår odöliga andes rening och förädling inhämtas i livets skola, min vän. Och för örrigt är kunskaper och vetande icke ett uteslutande monopol för våra högsolor; envar har i våra dagar tillfälle att utveckla sig på egen hand, och jag känner ingenting, som hindrar en kunskapstörstande bonde att bliva god teolog, filosof eller naturforskare.

- Ack, sade Adolf vemodigt, det är således förbi, förbi allt, vad vi fordom drönde om vår framtid, om ett fostbrödralag, troget knutet för hela vårt liv! Du gå ifrån mig, Göran, du, som jag innerligare älskat, än om du varit min bror...

- Nej, Adolf, vår vänskap är evig. Vad betyder det, att ett större eller mindre avstånd skiljer våra personer, då ett oförgämligt

syskonband förenar våra själar? För eller senare måste dock tvenne vänner skiljas; deras väg genom livets dal kan ej alltid vara densamma... de måste säga varandra farväl, om icke för såvid gravens rand. Men minnet av det föflutna och hoppet om det tillkommande hava de gemensamt, och i avlägset fjärran vinkar dem slutligen en hamn, där ingen skilsmässa mer skall framkalla saknadens tårar, där besläktade själar förenas i evigt fostbrödralag, bevittnat av Gud och svuret vid kärlekens urkåla... Farväl, Adolf! Vi återse varandra; jag skall ofta hälsa pådig i Våxjö och när du kommer till akademien, såbrevväkla vi ofta med varandra, och under dina ferier reser du till din vän Göran.

Djåkvarne omfamnade varandra, Göran sökte visa sig stark och glad, men icke desto mindre runno hans tårar, då Adolf gråande tryckte sig intill hans bröst. Såstodo de länge, men slutligen bemannade sig Adolf, viskade farväl och skyndade bort. Göran stod kvar och såg med tåfulla ögon efter honom. Hunnen till skogsbrynet vände sig Adolf om, vinkade med handen ännu ett avsked och försvann därefter bland granarnes stammar.

---

Slutet.

Historien om de vandrande djåkvarne är nu slut. Men många år hava föflutit, sedan Göran och Adolf vandrade omkring i Smålands skogar efter blommor och äventyr; de äro nu icke längre ynglingar, utan män, som påolika vägar genomgått en allvarlig lärokurs i livets skola. Många ungdomliga förhoppningar hava bleknat, många av deras luftslopp sjunkit under synranden, mången storm pålivets hav skakat deras farkoster och nödgat dem att bärga ett och annat av de segel, varmed de i början av sin bana stolt utlupo ur ungdomens hamn. Men det gläder oss att kunna säga, att de aldrig lidit skeppsbrott, utan med dygden till lots och kärleken till kompass arbetat sig fram genom bränningar och skär, och att de, länge åskilda, nu segla tillsammans i lugnare vatten med gott hopp att en gång väbärgade kasta ankar vid den obekanta stranden påandra sidan havet.

Under dessa föflutna år hava många händelser tilldragit sig i de personers liv, vilka vi i vår berättelse skildrat; en och annan har även nått målet av den jordiska vädjobanan och försvunnit från åskådarens blickar. Innan vi säga läsaren farväl, vilja vi i korthet redogöra för dessa personers öden.

Sven Stå tjänade trenne år vid gardet, omtyckt både av förmän och kamrater. Han erhöi ofta brev från fosterförädrarne, från Johanna och Göran -- brev, som skildrade deras lycka, trevnad och det växande väståndet i denne sistnämndes hus. Slutligen anlände ett brev, som underrätade Sven om ingenting mindre, än att Göran ingått en kristlig äkta förening med Ingrid, och skildrade alla enskildheterna av det storståliga bröllopet, vid vilket bland andra Adolf Sparrfåt, då Uppsalastudent, fungerade som marskalk. Sålycklig Sven kände sig över sina anhörigas och vänners vägång, trånade han dock efter hembygden

och efter sin trogna Johanna. En olyckshändelse, som Sven dock i sitt hjärta välsignade, gjorde, att han, snarare än han hoppats, fick återse dem; vid en provskjutning av nya gevär förlorade han nämligen ett finger på vänstra handen, fick med anledning därav avsked ur krigstjänsten och återvände full av hopp och glädje till hembygden.

De pengar, han genom tråget arbete förtjänat på sina från tjänstgöringen lediga stunder, hade han, trogen sin föresats, alltid skickat till fosterföräldrarna, ehuru han väl visste, att dessa nu ej mera behövde dem. Göran hade för dessa pengar på sina ägor byggt och inrett en nät stuga med bredvidliggande smedja, och när Sven hemkom, var allt i ordning för hans och Johannas giftermål och bosättning. Vi behöva väl ej säga, att de icke onödigtvis uppskåto med studerandet av giftermålsbalken, utan byggde hjonlag med all skyndsamhet och gamman. Barnbarn uppväkte kring korporal Brant och mor Kerstin; deras åders sol sken varmt och ljuvligt och kastade, innan den sjönk under horisonten, ett rosensken över livets höst.

Vi vända oss ogärna från denna tavla av hemtrevnad och lycka för att med några ord redogöra för herrarna Brackanders och Spöqvists senare levnadsöden. Det groll, som vid utmänningsauktionen uppstått mellan dessa tvillingssjälar, växte till öppen fiendskap, då bägge, angelägna att avkasta ungarlivets böda, längre fram stötte på varandra såsom rivaler om den rika kronofogdedotterns hand och kapitaler. Brackander slog emellertid Spöqvist ur brädet, men hatade honom sjufalt djupare just med anledning härav, ty patronen fann snart, att han i sitt hus fått en olidlig Xantippa, vars hela diktan och traktan gick ut på att låta mannen känna trycket av sin järnskodda toffel. Sedan de äkta makarna i åskilliga år berett varandra ett helvete på jorden, blevo de slutligen för första gången ense om en sak -- äktenskapsskillnad. Patronen, som ännu alltid hade nordstjärneorden i tankarna, reste därefter till Stockholm för att vigilera sig till densamma, uppträdde med stor glans och fick en viss ryktbarhet för sin dumdryghet, sina eleganta ekipager och sin stora otur på rulett. Betydligt pungslagen återvände han till sina masugnar i Småland, svärjande över regeringen, som räckt honom stenar i stället för bröd -- han hade nämligen fått vasen, men icke nordstjärnan. Emellertid hade Brackander fått smak för Stockholmslivet, sådant detta är i vissa kretsar, återvände ofta dit, levde överdådigt, spelade med raseri, vanvårdade sina affärer, inlät sig, för att upphjälpa dessa, i äventyrliga spekulationer och ruinerade sig slutligen totalt. Trevnadslösa med åföjande masugnar och järnbruk gick under auktionsklubban. Med en obetydlig spillra av sin förmögenhet drog sig Brackander undan -- Gud vet vart; i de nejder, där han i sina lysande dagar huserat, visste man ingenting om hans öde, tills han plössligen många år därefter åter visade sig därstädes, mycket förändrad icke blott till sina yttre villkor, utan även till sin inre människa. Han inköpte ett litet pappersbruk, beläget en mil från Görans gård, levde stilla och indraget, ja, gjorde sig, till icke ringa förvåning för dem, som förut känt honom, omtyckt och aktad av de få människor, med vilka han kom i beröring. Motgången hade utan tvivel väckt honom till besinning och förmått honom kasta en djupare blick i sitt inre; sedan han icke längre hade ett ankarfäste i rikedom och ett mål i sin fångas tillfredsställelse, hade han, för

att ej förtvivla, måst söka ett annat, säkrare ankarfäste och ett annat, bättre mål och fann slutligen, efter hårda strider och djup självförödmjukelse, vad han sökte. Motgången är för sådana karaktärer en god tuktomästare till det goda. Månånda var det begär efter försoning, som förde honom tillbaka till den nejd, vid vilken de sorgliga minnena från hans förlutna levnad voro fästade. Dåhan kort efter sin återkomst föll i en häftig sjukdom, lå han kalla korporal Brant till sig. Vad som då föreföll mellan de båda männen, veta vi ej; patronen tillfrisknade åter, men från den stunden blev förhållandet mellan den gamle krigaren och hans forne vedersakare såsom mellan en öm fader och en ångerfull son, och detta förhållande fortfor, till dess gamle Brant, mät av å och jordisk glädje och längtande efter högre, fullkomligare fröjder, tillslöt sina ögon i kretsen av sina barn. Hans kära hustru hade före honom gått till ett bättre liv. De ligga begravna vid varandras sida i socknens kyrkogård.

Kronolänsman Spövists senare levnadsöde är lika tragiskt som i korthet berättat. Sedan han åskilliga gånger varit anklagad för grova tjänstefel, men lyckligt rätt sig ur klänman, blevo hans lagstridiga handlingar, försnillningar och rofferier allt djävare, till dess han slutligen råkade i fällan, miste tjänsten och måste båda med en betydlig del av sin hopskrapade förmögenhet. Han levde därefter ett ömkligt liv såsom brännvinsadvokat i en av småstäderna, söp förtvivlat och dog slutligen av fyllerigalenskap.

\*

Tjugu år hava förlutit, sedan de båda djäknarne sade varandra farväl vid den lilla bäviken och skildes å för att påolika vägar vandra genom livet. Det är en härlig sommarafon; dagsarbetet ute påmarken är slutat... solen sjunker mot horisonten och övergjuter med ett härligt rosensken den nyss av en lät regnskur uppfriskade nejden. Det doftar från det nyslagna höet, och råpelarne, som uppstiga från hyddorna, förkunna, att aftonmåtiderna tillredas för de tröta arbetarne.

Omgivet av bördiga åkrar och en liten vacker trädgård ser man vid stranden av en bäck ett vitmåat lanthus av det trevligaste och mest idylliska utseende. Kasta vi en blick genom trädgårdsstaketets spjåror, skall vår blick falla påansikten, som måste förekomma oss bekanta, i trots av de tjugu år, som förlutit, sedan vi senast sågo dem. En medelåders kvinna av särdeles friskt och vackert utseende går omkring och vattnar trädgårdsrabatterna. En högväxt man står i skjortärmarne under ett äppelträd och nedskakar frukt; de vackra äpplena regna påmarken, men upplockas snabbt och under friska skrattsalvor av en hel skara rödkindade barnungar. Vi se framför oss Göran, Ingrid och deras barn.

Göran är den mest ansedde mannen i sin församling, emedan han allmänt är erkänd såsom den förmögaste, driftigaste och kunnigaste. Hans gård, som förut var ett vanligt gott bondhemman, har genom ihärdigt arbete och klokt användande av nyare rön och upptäckter inom agrikulturens område drivits till en avkastning, som överträffar de

vida större herregårdarnes i nejden. Bredvid sina egna göromå försammar han icke kommunens: han är förste mannen i sockennämnden och alla slags kommunala inrättningar. Ingenstädes äro skolväsendet och fattigförsörjningen bättre ordnade än i hans församling. Han synes, utan att någonsin överlasta sig med göromå, hava tid till allt. Hans sinne är lika spänstigt, hans hjärta lika varmt, hans lynne lika glatt som i ungdomen. I hans hem äro trevnad och familjelycka gamla gäster, som ej synas ha för avsikt att någonsin flytta därifrån.

Nu höres bullret av en vagn, som närmar sig och stannar utanför porten. Barnen skynda nyfiket fram för att betrakta densamma. Det är en sufflett, förspänd med stolta, eldiga hästar. En medelåders man i elegant resdräkt, men blek, mager och av dystert utseende, stiger, ur. Göran går honom till mötes. Deras blickar mötas. Göran står ett ögonblick villrådig och tvekande, men fränlingen fattar livligt hans hand och säger:

- Du misstager dig icke, jag är din gamle vän, Adolf Sparrfåt.

Göran och Adolf hade ej sedan många år sett varandra; brevväxlingen dem emellan hade även längesedan upphört. Endast av tidningarne och rykten kände Göran något av Adolfs senare liv. I sitt hjärta hade Göran alltid haft en liten plats, särskilt helgad åt minnet av sin ungdomsvän, och tänkte ofta med vemod påförgängligheten av de känslor, som i ungdomen hära vår barm med en kraft, som synes kunna trotsa tidens skiften. Men de båda männens banor hade fört dem i så olika riktningar, att fåberöringspunkter mellan dem kunde uppkomma.

Adolf Sparrfåt tillhörde dessa naturens såvälottade äsklingsbarn, hos vilka förståndet och känslan, den praktiska blicken in i livets förhållanden och det poetiska åskådningssättet, som kastar en gyllene slöja över det mörka gruset, äro på ett harmoniskt sätt förenade. Och likvä måste dessa naturens gunstlingar, just till följ av denna harmoniska sjäsbildning, för eller senare komma i ett missförhållande till världen, i en strid med den existerande verkligheten, som skall beröva dem deras lugn och förbittra deras liv, medan vardagsmänniskorna vandra sin bana i fred och förstått begagna varje omständighet, som mäter dem, till sin fördel och bekvämlighet. För de föras tankeskäpa framståtidens alla lyten i dagen, och deras rättskänsla, deras strävande efter idealet, förstora måhända dessa lyten och göra dem odrägliga. En inre, oemotståndlig kraft driver dem dått uppträda såsom världsförbättrare och reformatorer; i ungdomens första häftighet, innan de ännu lät uppskatta sina krafter, kasta de sig med ridderlig iver i striden, utan att räkna sina motståndare; de kämpa med öppet visir och rikta lansens mot allt, som enligt deras uppfattning är ont och falskt. Men fåäo de, vilkas styrka består provet, och de starkaste kunna dock i bästa fall blott nedgöra en fiende bland de tusen, mot vilka de känna sig manade att uppträda; dessa fåindivider överlämna sina namn åt historien och framstått för kommande släkten såsom firade hjältar eller hånade martyrer. De övriga duka under och draga sig ur striden med krossat hjärta, med förlorad tro på mänsklighetens framtid och det godas seger. Till dessa hörde Adolf Sparrfåt. Hade han varit en

vanlig människa -- en av de oräkneliga, som bygga på det nittonde århundradets stora Filister-Babel -- skulle ingen bättre än han kunnat njuta livet i ro och glädje, ty han var rik, bar ett lysande namn och ägde alla de ytans egenskaper, som göra lycka i världen. Men Adolf Sparrfåt hade för mycket av huvud och hjärta för att bli en epikureisk filister. Därtill kom, att han hade uppfattat kristendomen på ett sätt, som föga överensstämmer med en demoraliserad, moraliskt kraftlös och i grunden hednisk tids åskådningssätt. Den sanne kristne är, enligt Adolfs uppfattning av vår lära, en soldat, som evigt svurit sanningens fana och förbundet sig att med uppoffring av allt jordiskt kämpa till sista andedraget mot det onda i världen eller i sin egen barm; ingen vapenvila, för att hämta andan, är honom tillåten; han får icke mäkla, icke underhandla med fienden, utan ständigt, över dignande förhoppningar och bleknande levnadsfröjder, rycka framåt och slutligen stupa under korsets fana. Den, som bekänner Kristus, måste taga sitt kors på sig och följa honom. -- Med dylika åsikter stormade Adolf, såsom en livlig, av stridsfröjd brinnande yngling, ut i världen; han uppträdde på varje skådeplats, där en social, politisk eller religiös fråga utkämpades; och ej nog hämed: han ansåg sig genom sin oberoende materiella ställning och sin plats inom samhället framförallt lämplig att draga i härad mot demoralisationen på samhällets höjder, mot skurkar, som, skyddade av rikedom eller dolda i höghetens nimbus, ostraffat håna sedlighet och lag, förtrampa de svagare eller genom sina exempel giva brott och laster ett slags berättigande i de lägre ståndens ögon. Detta kunde framförallt ej förlåas Adolf Sparrfåt; hela världen ropade på skandal och chikan, ty nutiden står på den moraliska ståndpunkt, att den beklagar varje rik skurk, som drages till råta för en nedrighet, begången på sina penaters område. Den gamle Kato, som på sin tid -- en hednisk tid -- demaskerade och bestraffade de rikes och förnänes laster och brott, ärades såsom Roms ällaste medborgare; Adolf Sparrfåt däremot, som försökte detsamma, ställdes på ungefär samma linje som en nidskrivare och sködade endast hat och fiendskap för sina ansträngningar. Uttrötad och förtvivlande drog han sig slutligen tillbaka; hans krafter voro uttömda, hans själs strängar slappnade, hans tro bruten. Det enda mål, för vilket han ansett det värt att leva och sträva, hade sjunkit under hans synkrets. Världen låg framför honom såsom ett mörkt svedjeland, livet syntes honom såsom ett uselt gyckelspel, och mänskligheten som en kråande myrhop, utan annat mål än att i evighet på samma sätt, släkte från släkte, släpa strå till sin stack.

I sådan sinnesstämning återsåg Adolf sin gamle vän. Vilken förändring på dessa år! Var var nu den livlige, rosenkindade, av hopp och glädje flammande ynglingen? Med vemod vilade Görans blick på detta dystra ansikte, vars häjade drag endast svagt erinrade om hans lille äskade vän från gymnasietiden. Ack, tiden låter rosor uppspira endast för att andas döl och förvissnelse i deras kalk och sprida deras blad med höst vinden!

Anledningen till Adolf Sparrfåts besök hos Göran var den, att han ämnade bese en till salu varande egendom, vars ägor gränsade intill Görans. Efter vad vi sedermera förnummit, har Adolf också bösatt sig därtill, så att de forna gymnasiekamraterna äro nu närmaste grannar.

Göran hade skickat bud till Sven Stå med underrättelse om Adolfs ankomst. Sven och Johanna och deras barn infunno sig strax därefter, aftonmåtiden framsattes, och Adolf kände liksom ett nytt liv i kretsen av dessa enkla, glada och lyckliga människor. Senare på kvällen, då Göran och Adolf blivit ensamma med varandra, vandrade de ut i den tysta, stjärnbelysta nejden, och Adolf öppnade för vännen under ett långt samtal sitt hjärta, uppdrog en teckning av sitt liv och mådde i sorgliga färger sitt nuvarande sjästillstånd.

- Min vän, sade Göran, du liknar stridsmannen, som lämnat slagfåtet med ett blödande sår. Men såret är, Gudi lov, icke till döds: tiden och en sund levnadsfilosofi skola läka det och endast efterlämna ett hedrande är, ett tillfredsställande minne av vad du kämpat, lidit och genomgått. Du drager dig tillbaka med en nyttig lärdom, att nämligen dina krafter ej motsvara din goda vilja. Så är det med de flesta, och ingen bör frivilligt lägga på sin skuldra en större böda, än han förmår bära; i annat fall störtar han på vägen och har ingenting bidragit till det stora ändamålet. Du skall fortsätta striden, men ej såsom en ensam irrande riddare, utan såsom en soldat i de djupa lederna av de tusende, som verka tyst och obemärkt inom en ringa sfär, men med icke såringa väsignelse. Jag tror mig hava funnit, att man, för att göra andra lyckliga, måste själv vara lycklig. Utan spänstighet i sjäen och mod och hopp i hjärtat kan man ej uträtta något verkligt gott och bestående. Dessa egenskaper skall du ärvinna under ett verksamt och fredligt liv i naturens skåde. Erinrar du dig sagan om Herakles fruktansvärde motståndare, som, varje gång han besegrad fälldes till jorden, häntade ny styrka ur denna sin moders barm och med förnyad stridslust spände båte med lejonjänjaren? Odlasäd på dina åkrar, fisk i dina dammar, blommor i din trädgård. Varje morgon skall då bringa dig nya fröjder; du skall steg för steg följa utvecklingen av dina blommande förhoppningar och slutligen inbärga skörden av dina ansträngningar. Och, framförallt, skapa lyckliga människor omkring dig, odla de dinas sinnen och sök att såett gudomligt utsäde i deras hjärtan! Icke alla korn skola falla på häleberget: ett och annat skall spira upp och bära frukt och giva nya frön för kommande tider. Varför klaga, om man ej med ens kan om skapa världen? Vad är den enskilda människans livslängd mot mänsklighetens oändliga framtid? Verka, medan du lever, och dömed det hopp, att Guds rike i tidernas fullbordning skall nedstiga på jorden!

De båda vännerna hade under samfalet gått mot ortens lilla kyrkogård och stodo nu vid gamle Brants grav.

- Adolf, fortfor Göran, den bästa läkedom för en nedstämd sjä är dock tanken, att jordelivet blott är en försäl till evigheten. Livet här nere med dess småbekymmer är ju snart förbi... den korta dagen lider till ända, och sedan... sedan

"mild är natten, lugn är natten,  
hjärtats natt i graven,  
som ett månljus över land och vatten,  
som en våflät över haven.

Ingen sorgens hand  
trycker sinnet ner,  
endast friden ler  
över gravens land,  
till dess evighetens morgon tänder  
purpurljus kring nattens länder."

---

Utgivarens tillägg och anmärkningar.[1]

"De vandrande djäknarne" förekom första gången såsom följetong i Gåeborgs Handels- och Sjöfartstidning från den 2 april t. o. m. den 5 maj 1856 (N:o 76-103), under pseudonymen Agricola.

Den är visserligen icke Rydbergs förstlingsberättelse. Redan därefter hade han offentliggjort i Jönköpingsbladet åtminstone två följetonger: Ett äventyr i finska skärgården (1850) och Positivspelarna (1851); liksom det framgår av bevarade brev, att han under åren 1851-1854 varit sysselsatt med novell- och romanförfattarskap för olika tidningar, utan att med vissnet kan uppge, om denna alstring nådde tryckpressen.

En berättelse med motiv från Spanien, som var inlämnad till Handelstidningen före 1855, ehuru icke fullbordad, har tyvärr försvunnit, vilket är desto beklagligt, som Rydberg själv ansåg den vara sitt första mera märkliga arbete.

Utgivaren har varit något villrådig, huruvida han borde i de samlade skrifterna intaga "De vandrande djäknarne", då Rydberg själv aldrig utgivit den i bokform, och då den ju på flera ställen rör en viss omogenhet. Men den är den första bevarade prosadikt av hans hand, som äger litterär betydelse, och den första, i vilken hans författareindividualitets drag börja teckna sig något skarpare, särskilt i Adolfs och Görans samtal och karakterer. Det är mig också bekant, att Rydberg mot slutet av sitt liv var betänkt på att utge denna berättelse, ehuru i omarbetad form. En dylik omarbetning kom icke till stånd, och frågan kan för örrigt vara, huruvida den varit önskvärd. Ty väl hade då jämsamt enstaka ofullkomliga eller förädrade ställen, men novellen hade lätteligen kunnat mista det litteraturhistoriska intresset såsom ett dokument i hans utvecklingshistoria.

KARL WARBURG.

[1] Till första upplagan 1896.

---

End of file.



End of Project Gutenberg's De vandrande djäkne, by Viktor Rydberg

\*\*\* END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE VANDRANDE DJÄKNARNE \*\*\*

This file should be named 8djak10.txt or 8djak10.zip  
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8djak11.txt  
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8djak10a.txt

Produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's  
digital facsimile edition.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed  
editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US  
unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not  
keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance  
of the official release dates, leaving time for better editing.  
Please be encouraged to tell us about any error or corrections,  
even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til  
midnight of the last day of the month of any such announcement.  
The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at  
Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A  
preliminary version may often be posted for suggestion, comment  
and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or  
<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project  
Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new  
eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement  
can get to them as follows, and just download by date. This is  
also a good way to get them instantly upon announcement, as the  
indexes our cataloguers produce obviously take a while after an  
announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or  
<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want,  
as it appears in our Newsletters.

## Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks! This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (\* means estimated):

### eBooks Year Month

1	1971	July
10	1991	January
100	1994	January
1000	1997	August
1500	1998	October
2000	1999	December
2500	2000	December
3000	2001	November
4000	2001	October/November
6000	2002	December*
9000	2003	November*
10000	2004	January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones

that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation  
PMB 113  
1739 University Ave.  
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

\*\*\*

If you can't reach Project Gutenberg,  
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

**\*\*The Legal Small Print\*\***

(Three Pages)

**\*\*\*START\*\*THE SMALL PRINT!\*\*FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS\*\*START\*\*\***

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers.

They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

**\*BEFORE!\* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

**ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS**

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

#### LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

#### INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

#### DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form,

including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as \*EITHER\*:

[\*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does \*not\* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (\*) and underline (\_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[\*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[\*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU \*WANT\* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at: hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be

used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

\*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS\*Ver.02/11/02\*END\*

1/02\*END\*

by sending an explanatory note within that

time to the person you received it from. If you received it

on a physical medium, you must return it with your note, and

such person may choose to alternatively give you a replacement

copy. If you received it electronically, such person may

choose to alternatively give you a second opportunity to

receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

#### INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated

with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

#### DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as  
**\*EITHER\*:**

[\*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does **\*not\*** contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (\*) and underline ( ) characters may



be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[\*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[\*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU \*WANT\* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of  
public domain and licensed works that can be freely distributed  
in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time,  
public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning